

Univerza v Ljubljani

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

PET POKLICEV, ENA SLUŽBA

Primerjava profilov v šolski svetovalni službi

Mentorica: as. dr. Nina Mešl

Nina Gorjan

Ljubljana 2011

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Nina Gorjan

Naslov naloge: Pet poklicev, ena služba – primerjava profilov v šolski svetovalni službi

Kraj: Ljubljana

Leto: 2011

Št. strani: 109

Št. tabel: 5

Št. prilog: 4

Mentorica: as. dr. Nina Mešl

Ključne besede: šolsko svetovalno delo, šolska svetovalna služba, profili v šolski svetovalni službi, osnovna šola, socialno delo v šoli, definicija pomoči, specifična znanja

Povzetek: V diplomski nalogi z naslovom *Pet poklicev, ena služba – primerjava profilov v šolski svetovalni službi* sem s pomočjo kvalitativne analize intervjujev raziskovala, kakšne so bistvene podobnosti in razlike med profili zaposlenih v šolski svetovalni službi v osnovnih šolah.

V teoretičnem delu sem najprej predstavila šolsko svetovalno službo na splošno, nakazala nekatere razlike in podobnosti z drugimi državami, predstavila kaj svetovalno delo v šoli vse zajema (katere dejavnosti in področja dela), kako je delo zakonsko določeno, kakšne so teoretične značilnosti profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi ter kakšen je prispevek socialnega dela v šolski svetovalni službi.

Empiričen del je narejen na podlagi intervjujev s svetovalnimi delavkami zaposlenimi v šolski svetovalni službi. Podatke sem obdelala s pomočjo kvalitativne metode tako, da sem analizirala intervjuje. Rezultate sem podrobneje predstavila v petih glavnih temah, in sicer šolska svetovalna služba, teoretična izhodišča in opremljenost, svetovalno delo, poznavanje ostalih profilov v šolski svetovalni službi ter timsko delo v svetovalni službi. Rezultate sem v razpravi podprla s predstavljenimi teorijami in povezala s svojimi komentarji in mnenji.

Title: *Five professions, one job – comparison of profiles in school counselling service*

Key words: school counselling work, school counselling service, career profiles in school counselling service, elementary school (age 6-15), social work at school, social work at school, definition of help, specific knowledge

Abstract: In my thesis entitled *Five professions, one job – Comparison of profiles in school counselling service* I have made a research through a qualitative analysis of interviews about which are the fundamental similarities and differences among career profiles of school counselling service in the elementary school (age 6-15).

In the theoretical part I have first presented the school counselling service in general. I have pointed out some differences and similarities with other countries, I have explained what school counselling work includes (which activities and fields of work), how is work determined by the law, what the theoretical characteristics of profiles in school counselling service are and what the contribution of social work in school counselling service is.

The empirical part is made on the basis of interviews with counsellors who work in school counselling service. I have processed the data through the qualitative method by analysing interviews. I have explained in details the results in five main topics that is school counselling service, theoretical starting-points and equipment, counselling work, knowledge of other profiles in school counselling service and team work in counselling service. The results have been sustained by the presented theory and connected with my comments and opinion.

Univerza v Ljubljani

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

PET POKLICEV, ENA SLUŽBA

Primerjava profilov v šolski svetovalni službi

Mentorica: as. dr. Nina Mešl

Nina Gorjan

Ljubljana 2011

PREDGOVOR

V šolski svetovalni službi so kot svetovalne delavci zaposleni psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi oz. specialni pedagogi. Različni profili, katerih temeljna izobrazba se razlikuje predvsem v teoretičnih konceptih, izhajajo z različnih fakultet. Kljub različni izobrazbi pa so vsi zaposleni na istem delovnem mestu na šoli ali vrtcu.

Povod za diplomsko nalogo z naslovom *Pet poklicev ena služba – primerjava profilov v šolski svetovalni službi* je bila že praksa v 3. in 4. letniku študija, ko sem v večini delala z mladimi. Takrat me je področje dela z mladimi začelo bolj zanimati. Ker pa se mi zdijo nekateri koncepti socialnega dela, kot na primer ravnanje v delovnem odnosu in izvorni delovni projekt pomoči, zelo dobri in uporabni tudi v praksi pri delu z mladimi, sem želela raziskati, kako in kje se lahko združi vloga socialnega dela in pedagoških znanj. Najbolj primerno področje, kjer se združuje področje socialnega dela in pedagoških znanj, pa se mi je zdelo področje šolske svetovalne službe, kjer gre predvsem za delo z otroki, veliko pa je tudi prostora za delo v delovnem odnosu.

Na temo šolska svetovalna služba je bilo napisanih že kar precej diplomskih nalog, v katerih so bile tudi že nakazane primerjave med različnimi profili, vendar so v večini primerov predstavljeni vidiki učiteljev, ravnateljev šol oz. vodstvenih delavcev in učencev, pogrešala pa sem predvsem vidik svetovalnih delavcev samih. Namen mojega diplomskega dela je ugotoviti, kakšne so bistvene razlike in podobnosti med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi, kjer me je predvsem zanimalo, kako svetovalne delavke same definirajo svojo vlogo, katero je po njihovem mnenju njihovo temeljno delovno področje na šoli ter katera so delovna področja ostalih profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi, katera znanja in veščine so potrebna za to delo, njihovo delo z učenci, učitelji in starši ter kako definirajo pomoč in proces pomoči.

V teoretičnem delu bom poskušala najprej šolsko svetovalno službo opredeliti na splošno, nakazala bom nekatere razlike in podobnosti z drugimi državami, predstavila, kaj svetovalno delo v šoli vse zajema (katere dejavnosti in področja dela), kako je delo zakonsko določeno,

kakšne so teoretične značilnosti profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi ter kakšen je prispevek socialnega dela v šolski svetovalni službi.

V empiričnem delu bom opravila kvalitativno raziskavo, v kateri bom analizirala intervjuje, ki jih bom opravila s svetovalnimi delavkami, zaposlenimi v osnovnih šolah.

Ker sem se želela izogniti pretiranemu ponavljanju besedne zveze šolska svetovalna služba, bom na nekaterih mestih uporabila kratico ŠSS ali besedno zvezo svetovalna delavka. Na mestih, kjer bo šlo za šolsko svetovalno delavko, pa bom uporabljala ženski spol, saj so na osnovnih šolah v svetovalni službi v večini zaposlene ženske.

Rada bi se zahvalila svoji mentorici Nini Mešl za vso podporo, nasvete in strokovno usmerjanje, vsem osmim šolskim svetovalnim delavkam, ki so si vzele čas in mi pomagale pri raziskovalnem delu diplomske naloge, lektorici Greti, prevajalki Ani in vsem bližnjim, ki so mi v času pisanja naloge, kot tudi v času študija, stali ob strani in me spodbujali.

KAZALO

1. TEORETIČNI UVOD	6
1.1 OPREDELITEV ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE	6
1.1.1 MEDNARODNI POGLED NA ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO	10
1.1.1.1 Avstrija	11
1.1.1.2 Velika Britanija.....	12
1.1.1.3 Hrvaška	12
1.1.1.4 Združene države Amerike	13
1.1.1.5 Slovenija	14
1.2 TEMELJNA NAČELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE.....	16
1.2.1 NAČELO STROKOVNOSTI IN STROKOVNEGA IZPOPOLNJEVANJA.....	16
1.2.2 NAČELO STROKOVNE AVTONOMNOSTI	16
1.2.3 NAČELO INTERDISCIPLINARNOSTI, STROKOVNEGA SODELOVANJA IN POVEZOVANJA.....	17
1.2.4 NAČELO AKTUALNOSTI	18
1.2.5 NAČELO RAZVOJNE USMERJENOSTI	18
1.2.6 NAČELO FLEKSIBILNEGA RAVNOTEŽJA MED OSNOVNIMI VRSTAMI DEJAVNOSTI SVETOVALNE SLUŽBE	18
1.2.7 NAČELO CELOSTNEGA PRISTOPA.....	19
1.2.8 NAČELO SODELOVANJA V SVETOVALNEM ODNOSU	19
1.2.9 NAČELO EVALVACIJE LASTNEGA DELA	19
1.3 SVETOVALNO DELO	20
1.3.1 SVETOVALNO DELO Z UČENCI	20
1.3.2 SVETOVALNO IN POSVETOVALNO DELO Z UČITELJI	22
1.3.3 SVETOVALNO DELO S STARŠI OZ. Z DRUŽINO	24
1.3.4 SODELOVANJE Z VODSTVOM.....	28
1.3.5 SODELOVANJE Z ZUNANJIMI INSTITUCIJAMI	29
1.4 OSNOVNA PODROČJA DELA SVETOVALNE SLUŽBE.....	29
1.4.1 OSNOVNE VRSTE DEJAVNOSTI.....	30
1.4.2 OSNOVNA PODROČJA DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE.....	30
1.5 SVETOVALNI PROFILI NA OSNOVNIH ŠOLAH.....	33
1.5.1 PSIHOLOG.....	33
1.5.2 PEDAGOG	34
1.5.3 SOCIALNI PEDAGOG.....	35
1.5.4 DEFEKTOLOG OZ. SPECIALNI PEDAGOG.....	35
1.5.5 SOCIALNI DELAVEC	36
1.5.6 PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED PROFILI ZAPOSLENIH V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI	37

1.5.7	<i>TIMSKO DELO</i>	39
1.6	ZAKONSKI OKVIR ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE	40
1.7	PRISPEVEK SOCIALNEGA DELA	42
1.7.1	<i>KONCEPT DELOVNEGA ODNOSA V ŠOLI</i>	43
1.7.2	<i>VZPOSTAVLJANJE DELOVNEGA ODNOSA IN IZVIREN DELOVNI PROJEKT POMOČI</i>	45
1.7.3	<i>SOCIALNI DELAVEC SPOŠTLJIV IN ODGOVOREN ZAVEZNIK IN UČENEC EKSPERT IZ IZKUŠENJ</i>	50
1.7.4	<i>POGOVOR, KONVERZACIJA, DIALOG</i>	50
1.7.4.1	Pomen jezika socialnega dela	51
1.7.4.2	Dve vrsti dialoga: pogovor, usmerjen v želeni izid, pogovor, usmerjen v to, da se nadaljuje	52
2.	PROBLEM	53
2.1	TEZA IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	53
3.	METODOLOGIJA	55
3.1	VRSTA RAZISKAVE	55
3.2	MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV	55
3.3	POPULACIJA IN VZORČENJE.....	55
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	56
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	56
4.	REZULTATI	59
5.	RAZPRAVA	87
6.	SKLEPI	99
7.	PREDLOGI	103
8.	VIRI IN LITERATURA	105
9.	POVZETEK	108
10.	PRILOGE	110

1. TEORETIČNI UVOD

Namen mojega diplomskega dela je ugotoviti, kakšne so bistvene razlike in podobnosti med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi. Šolsko svetovalno službo bom poskušala najprej opredeliti na splošno, nakazala bom nekatere razlike in podobnosti z drugimi državami, predstavila bom, kaj vse svetovalno delo v šoli zajema (dejavnosti in področja dela), kako je delo zakonsko določeno, kakšne so teoretične značilnosti profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi in kakšen je prispevek socialnega dela k svetovalni službi.

1.1 OPREDELITEV ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Šolska svetovalna služba je dandanes nujno potreben člen tako v šolskem procesu otroka kot tudi v njegovem življenju v času šolanja nasploh. Otroka namreč spremlja že od prihoda v vrtec, kjer se začenjajo prvi socializacijski koraki, sledi mu skozi celotno šolanje v osnovni šoli, kjer spremlja otrokov razvoj od otroštva, preko mladostništva v svet odraslih, ko ga na prehodu iz osnovne šole v nadaljnjo poklicno izobraževanje usmerja in opogumlja za bodoče poklicno in karierno samostojno življenje.

Šola je lahko zatočišče ali grozno in strašno mesto za otroka, odvisno od njegovih izkušenj. Podobe o barvicah, svetlo obarvanih hodnikih in oglasnih deskah lahko v otroku izzovejo ali veselje ali strah. Druženje z vrstniki je lahko za otroka vir užitka ali odtujitve. Veliko otrok se ne more učinkovito odzvati na šolsko okolje zaradi stresa doma ali v družinskem življenju. Šolsko okolje tradicionalno od učencev zahteva, da so v skladu s šolskim sistemom, in tisti, ki jim ne uspe zadovoljiti šolskih pričakovanj, po navadi iz tega sistema izpadejo. Vendar državni zakoni od šol zahtevajo, da so v skladu s potrebami učencev in da zagotovijo okolje, v katerem se lahko vsi otroci izobražujejo (Openshaw 2008: 1).

V Programskih smernicah za svetovalno službo v osnovni šoli (Čačinovič Vogrinčič et. al 1999: 5) je zapisano, da je temeljni cilj svetovalne službe v šoli optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo. Vsi otroci ne glede na individualne ali skupinske razlike imajo pravico

do enakih možnosti za optimalno napredovanje v vzgoji in izobraževanju. Svetovalna služba v šoli sodeluje pri zagotavljanju, vzpostavljanju in vzdrževanju pogojev za optimalni razvoj vsakega otroka v šoli.

Nina Mešl (2004: 6) vidi pomemben delež šolske svetovalne službe v delu na dveh ravneh: a) sodelovanje na ravni šole kot celote – s ciljem sooblikovanja šole, ki se odziva na potrebe vsakega posameznika, b) sodelovanje na ravni posameznega otroka, izviren delovni projekt – cilj je resničen optimalen razvoj ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo.

Ker je temeljni cilj šolske svetovalne službe sodelovati pri vzpostavljanju in vzdrževanju pogojev za optimalni razvoj vsakega učenca v šoli, njeno delo temelji na posebni skrbi pri sprejemu in uvajanju otrok v šolo, pri raznih prehajanjih v času osnovnošolskega izobraževanja ter pri prehodu učencev v poklic oziroma na naslednjo stopnjo izobraževanja, upoštevanju splošnih značilnosti razvoja in učenja osnovnošolskih otrok ter ugotavljanju in upoštevanju posebnosti v njihovem telesnem, osebem (spoznavnem in čustvenem) in socialnem razvoju, upoštevanju splošnih značilnosti šole kot ustanove in njenih posebnosti (velikost, program, kadrovski in materialni pogoji) ter ugotavljanju značilnosti in možnosti vsakdanjega življenja in dela v šoli oziroma vzgojno-izobraževalnega dela z učenci (v oddelčni skupnosti in drugih učnih skupinah, interesnih dejavnostih ipd., pri pouku in zunaj pouka itn.) (op. cit. 17).

Šolski svetovalni delavci morajo imeti delovno razumevanje kolektivnih procesov, ki vplivajo na delovanje učencev in učnih rezultatov (Allen-Meares 2007: 61). Sodelujejo pri ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja, iz katerega prihajajo učenci (Čačinovič Vogrinčič et. al 1999: 17). Allen-Meares (2007: 61) ugotavlja, da če v socialnem okolju šole primanjkuje topline, podpore in spodbude, postaneta učenje in poučevanje naporna. Če soseska, kjer učenec živi, ni varna, in če v njej primanjkuje odraslih, ki podpirajo otroke in hkrati nadzorujejo obnašanje otrok in mladih, ki tam živijo, potem učenec mogoče nima varne poti v šolo. Posledično se je lahko manj pripravljen učiti, ko pride v šolo. Zato je naloga šolske svetovale službe, da posreduje neposredno ali v sodelovanju z drugimi, da spremeni kvaliteto okolja, v katerem učenec živi.

Naloga svetovalne službe v šoli je tudi, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo nudi pomoč posameznikom in skupinam v šoli ter sodeluje pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji vsakdanjega vzgojno-izobraževalnega dela v šoli in tako prispeva k čim večji uspešnosti posameznikov, skupin in šole kot celote (Čačinovič Vogrinčič et. al 1999: 17). Evalvacija programov služi predvsem temu, da se ugotovi, kateri programi so uspešnejši in bolj učinkoviti in kateri manj, ter se posledično bolj učinkovite programe ohrani, ostale pa ovrže (Allen-Meares 2007: 362).

Čeprav je namen te službe in pomoči najprej pomagati otroku, učencu, dijaku ali študentu v njegovem osebnotnem razvoju in učenju v času, ko se nahaja v šoli, se ta služba torej ne imenuje 'šolska' samo zato, ker je umeščena v šolo, ampak zato, ker je s svojim delom usmerjena tudi v šolski, socialni in vzgojno-izobraževalni prostor (Resman et. al. 1999: 69). Zato menim, da mora svetovalna služba poznati različna področja dela (socialna, psihološka, pedagoška, vzgojno-izobraževalna, zakonodajna ipd.).

Njena temeljna naloga je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šoli s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 7).

Svetovalni delavci morajo sodelovati s šolskim osebjem, da dosežejo cilje izobraževanja. Celostna filozofija izobraževanja priznava vrednost strokovnega dela šolske svetovalne službe pri oblikovanju preventivnih in sanacijskih ukrepov za spodbujanje socialnega delovanja učencev in njihovih družin, podporo učiteljem in vodstvu šole pri opravljanju svojih nalog ter pri omilitvi razmer v okolju, ki preprečujejo učni proces (Allen-Meares 2007: 60).

Že sama beseda šolska svetovalna služba nam pove, da je glavna naloga svetovalne službe v šoli svetovanje. Le-to se dogaja v svetovalnem odnosu.

Pojem svetovalnega odnosa je temeljno strokovno izhodišče za svetovalno službo v šoli. Pomeni posebni strokovni pristop, ki bistveno opredeljuje vse različne oblike in metode dela svetovalne službe (Čačinovič Vogrinčič et. al 1999: 8).

Svetovalna služba si preko svetovalnega odnosa prizadeva vzpostaviti, razvijati in vzdrževati ustvarjalno soočanje in sodelovanje vseh udeležencev v projektu pomoči in/ali sodelovanja. Preko svetovalnega odnosa si prizadeva vzdrževati odprte možnosti za stalno vzpostavljanje in razvijanje mreže pomoči ter sodelovanja svetovalne službe z vsemi udeleženci (ibid.).

Šolska svetovalna služba je tisto posebno mesto v šoli, s katerega se vzpostavlja svetovalni odnos z vsemi udeleženi. Temeljne funkcije svetovalne službe (svetovanje, posvetovanje, koordinacija) opravlja na način tega posebnega odnosa. V šoli se na svoj poseben način preko svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude (op. cit.: 16).

Svetovanje pomeni osrednjo dejavnost, najpogostejši in tudi najbolj posreden način pomoči otrokom oz. učencem. To je tista vrsta dejavnosti (pomoči), ki jo svetovalni delavec izpeljuje s posameznimi učenci, v majhnih skupinah, oddelkih ali z večjimi skupinami učencev. Značilnost te oblike pomoči je neposredna udeležba (pobuda) otrok oz. učencev pri definiranju ciljev, nalog rasti in razvoja, ter premagovanja šolskih in poklicnih širših vprašanj življenja in dela otrok oz. učencev (Resman et al. 1999:70.). Openshaw (2008: 9) opisuje različne skupinske oblike pomoči, ki zajemajo delo v skupinah, ki je usmerjeno v spreminjanje neprimerne vedenja, delavnice za učenje socialnih veščin, podpora za nove učence, upravljanje z jezo ter učenje učencev o svetovalnih veščinah za vzajemno pomoč sovrstnikom.

Posvetovanje pomeni sodelovanje s 'tretjo stranko', tj. s starši, učitelji, vodstvom šole in drugimi, ki so jim v ospredju skrb otrok oz. učencev, njihovo delo in razvoj, in imajo nanje vpliv. V tej funkciji se svetovalni delavec z njimi stalno posvetuje, jim pomaga pri razmišljanju, reševanju problemov in iskanju odgovorov na vprašanja, da bi bili uspešnejši pri delu s posameznikom ali skupinami učencev (Resman et al. 1999: 71). Posvetovanje s starši zajema tudi delavnice o učenju veščin za delo z učenci s posebnimi potrebami ter tudi

poučevanje staršev o virih in programih pomoči v skupnosti, po potrebi pa svetovalni delavci starše napotijo tudi po dodatno pomoč izven šole (Openshaw 2008: 9).

Koordinacija je proces, pri katerem svetovalac prevzema pobudo pri upravljanju in vodenju posameznih aktivnosti oziroma programov, vezanih na rast, razvoj, življenje in delo posameznikov ali skupin otrok oz. učencev (Resman et al. 1999: 71).

Koordinacija vključuje tudi sodelovanje svetovalnega delavca v timu in projektih, ki zadevajo izobraževalne programe učiteljev in staršev. Ne omejuje se zgolj na programe in dejavnosti znotraj posameznih institucij, pač pa zajema tudi take, ki se pojavljajo med vrtcem/šolo in lokalnimi skupnostmi, na primer program vstopa otroka v vrtec, akcija šolskih novincev, šolsko in poklicno usmerjanje, projekti vzgojnega dela in svetovalne pomoči med počitnicami, prazniki, ali pri delu s posebnimi skupinami staršev, otrok ipd. (ibid.)

Kot posebno mesto dogovarjanja, sodelovanja, razvojnega dela, pobude in pomoči svetovalna služba v šoli nagovarja otroke in njihove starše, učitelje in vodstvo šole ter po potrebi tudi strokovne sodelavce zunaj šole. Zelo pomembno je, da je svetovalna služba vsem udeležencem v šoli enako dostopna in da je dostopnost vsem dovolj dobro razvidna. Sama si mora prizadevati, da najde pot do tistih podsistemov oz. posameznih udeležencev v šoli (učencev, učiteljev, staršev ...), ki se ne čutijo nagovorjeni (Čaćinovič Vogrinčič et al. 1999: 16).

1.1.1 MEDNARODNI POGLED NA ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO

Za primerjavo ureditve delovanja svetovalne službe v Sloveniji z drugimi državami sveta bom v nadaljevanju predstavila, kako imajo delovanje šolske svetovalne službe urejeno v Avstriji, Veliki Britaniji, na Hrvaškem in v Združenih državah Amerike.

Različne države v različni meri in na različne načine, v skladu s svojo družbeno-politično ureditvijo in na osnovi lastnih kulturnih, zgodovinskih ter socialno-ekonomskih posebnosti, poskrbijo za zadovoljevanje potreb otrok in mladostnikov po posebni pomoči v osebnem, socialnem ali poklicnem razvoju (Bezić v Resman et al. 1999: 23).

Za zadovoljevanje tovrstnih potreb in v skladu s svojimi cilji na področju izobraževanja, sociale, zdravstva in gospodarskega razvoja države spodbujajo, organizirajo ter večinoma vsaj delno tudi finančno podpirajo posebne službe, namenjene svetovanju otrokom in mladostnikom. Redkeje pa s svojo dejavnostjo vplivajo neposredno na celotno delo šol in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanov (ibid.).

Če v predšolskih, osnovnošolskih in srednješolskih vzgojno-izobraževalnih institucijah nimajo zaposlenih kadrov z ustrezno psihološko, socialno-delavsko ali pedagoško izobrazbo, v večini držav za nujno pomoč in intervencijo ter za povezovanje s svetovalnimi eksternati zaposlujejo t. i. svetovalne učitelje oz. učitelje svetovalce, ki te naloge opravljajo kot del svoje delovne obveznosti (op. cit.: 24).

1.1.1.1 Avstrija

V Avstriji organizirano obliko pomoči učencem predstavljajo t. i. šolske psihološke službe. Te so javne in so organizirane v vseh glavnih mestnih okrajih. Financiranje teh služb ureja Zvezno ministrstvo za pouk in kulturo. S svojo dejavnostjo pokrivajo vrtce, osnovne in srednje šole ter višje poklicne in splošne šole (Bezić v Resman et al. 1999: 28).

V šolskih psiholoških službah so zaposleni izključno psihologi in se ukvarjajo s psihološkim svetovanjem staršem, otrokom in tudi učiteljem. Svetovalni učitelji na šolah opravljajo šolsko in poklicno svetovanje in pomagajo pri reševanju najrazličnejših konfliktov znotraj šole. To so učitelji različnih predmetov, ki svetovalno dejavnost opravljajo približno eno uro tedensko in so si pridobili dodatno kvalifikacijo (ibid.).

Šolski svetovalni delavci opravljajo predvsem psihološko svetovanje, usmerjajo šolarje in druge, ki se vključujejo v vzgojno-izobraževalni proces, ter se ukvarjajo z usmerjanjem in obravnavo organizacijskega razvoja na področju šole (Vršnik Perše et al. 2010: 65).

V Avstriji narašča tudi vloga svetovalnega dela v zasebnem sektorju: sektor zasebno organiziranih izvajalcev izobraževanja, med katerimi je veliko neprofitnih organizacij, ki delujejo v tesnem sodelovanju z zasebnim sektorjem (ibid.).

Avstrija ima normativno najbolj bogato podlago za svetovalne dejavnosti. Prioritete v normativni in strateški naravnosti svetovalnega dela v Avstriji so določene na podlagi regionalnih razmer v šolstvu, aktualnih izzivov in drugih interesov (op. cit. 66).

1.1.1.2 Velika Britanija

Britanski in sploh waleški način svetovalnega dela je od avstrijskega še za stopnjo bolj naravnani k človeku in posamezniku, pri čemer je posebej poudarjena skrb za njegove čustvene in socialne potrebe in tudi razvoj kulture odnosov v šolskem prostoru. Zaupljivosti v odnosu med šolskim svetovalcem in šolarjem je namenjena glavna skrb v celotnem sistemu svetovalnega dela znotraj sistema izobraževanja in usposabljanja (Vršnik Perše et. al 2010: 65 v: *Counselling in schools* 2007).

Velika Britanija in Wales poudarjata neodvisnost, dosegljivost in visoko strokovnost šolske svetovalne službe. V Veliki Britaniji ima šolska svetovalna služba štiri stebre izobraževalnega sistema: učitelje/poučevalce, svetovalni zbor, svetovalno dejavnost in zunanje svetovalce (op. cit. 66).

V Britaniji ločijo med normativnimi in obenem strateškimi dokumenti na področju šolskega svetovalnega dela. Obe področji sta uravnoteženi (ibid.).

1.1.1.3 Hrvaška

Hrvaška svetovalna služba uresničuje svojo vlogo pretežno v smeri poudarka na predšolski vzgoji in usmerjenost svetovalnega dela k otrokom s posebnimi potrebami. Na Hrvaškem je Državni pedagoški standard osrednji normativni in obenem strateški dokument šolskega svetovalnega dela, saj je v njegovi vsebini zajetih šest poglavij, v katerih so predstavljeni stanje predšolske vzgoje, pogoji pravnih oseb, ki izvajajo programe v otroških vrtcih na Hrvaškem, ustroj svetovalnega programa itd. (Vršnik Perše et. al 2010: 65 v: *Counselling in schools* 2007).

Vloga svetovalnih delavcev je predvsem v spodbujanju kakovosti pedagoške prakse, v

pomoči vodstvenim delavcem v procesu odločanja, v pomoči učiteljem v razvijanju lastnega dela, v pomoči staršem pri spoznavanju otrok in iskanju najboljših poti v osebnem in poklicnem razvoju ter v pomoči učencem, da bodo bolje razumeli sebe, bolje reševali konflikte in poiskali najustreznejše poti v življenju (Bezić v Resman et al. 1999: 38).

1.1.1.4 Združene države Amerike

V Združenih državah Amerike ni zakona, ki bi obvezoval šole, da imajo šolsko svetovalno službo, vendar posamezne šole vseeno zaposlujejo šolske svetovalce (school counselors), socialne delavce in psihologe, ker potrebujejo njihovo strokovno znanje in pomoč, le da je zaposlovanje odvisno od obstoja projektov, odločitve vodstva, dotoka sponzorskih sredstev ipd. (Čačinovič Vogrinčič v Resman et al. 1999: 178-179).

Vloge šolskega svetovalca se nekoliko razlikujejo na različnih razrednih stopnjah. Na razredni stopnji svetovalci preživijo svoj čas z otroki individualno, v majhnih skupinah ali v razredih, tako da imajo stike z vsemi učenci na šoli. Z vpeljavo systemskega razmišljanja imajo svetovalci na razredni stopnji sedaj delovni odnos z družinami učencev ter socialnimi organizacijami v skupnosti. Čeprav se vloge šolskih svetovalcev med programi razlikujejo, skupne naloge vključujejo individualno svetovanje, svetovanje v majhnih skupinah, predstavitve v velikih skupinah ali razredih, vključitev v šolskih načrtih za promocijo pozitivnih in odstranitev negativnih vedenj ter posvetovanje z učitelji, starši in skupnostjo. Dodatne dolžnosti lahko vključujejo izdelavo organizacijskih načrtov razreda ali vedenjskih načrtov za posamezne učence, kot je vodenje srečanj študijskih skupin (SST – Student Study Team) in programov individualnega izobraževanja (IEP – Individualized Education Program) (spletna stran Stateuniverity.com; 18. 3. 2011).

Tako kot pri svetovalcih na razredni stopnji se tudi na predmetni stopnji in srednji šoli vloge svetovalcev razlikujejo glede na okoliš in šolsko upravo. Svetovalci se ukvarjajo s široko paleto študentskih težav – osebnih, šolskih, družbenih in poklicnih zadev. Ko se dela z učencem/dijakom na katerikoli izmed teh tem, se ta področja prepletajo. Zato je nemogoče ločiti naloge svetovalca na podlagi posebne težave. Svetovalci na predmetni stopnji in srednji šoli imajo izkušnje na vseh teh področjih in sodelujejo z drugimi na šoli in v skupnosti, da bi

našli rešitve, ko se pojavi potreba. Šolski svetovalec je prva oseba, na katero se bo obrnil učenec/dijak s težavo. Šolski svetovalec nato presodi resnost težave, da pripravi primerno pomoč. Šolska uprava včasih dodeli svetovalcem odgovornosti, kot so pisanje urnikov, red in administracija. Te naloge so lahko povezane s cilji šolskega svetovanja, vendar lahko tudi zmanjšajo čas, namenjen pomoči posameznikom (ibid.).

Zahteve o dokumentaciji (v nekaterih krajih se imenuje potrdilo, dovoljenje) poklicnih šolskih svetovalcev se razlikujejo od države do države. Vse države in Zvezno okrožje Kolumbija zahtevajo diplomski študij (na primer zaključiti usposabljanje na univerzitetni ravni), 45 držav in Zvezno okrožje Kolumbija zahtevajo magisterij v svetovanju in vodenju ali na sorodnem področju. Večina držav zahteva tudi, da univerzitetno usposabljanje vključuje določeno število praktičnih ur (med 200 in 700) v šolskem programu. Poleg tega večina držav od kandidatov zahteva, da imajo izkušnje na področju poučevanja. Nekatere od teh držav dovolijo študentom, da si pridobijo izkušnje med študijskim programom v obliki pripravništva. Polovica držav zahteva standardizirano preizkušanje kot del postopka za pridobitev dovoljenja. Veliko teh preizkusov pokriva le osnovno znanje matematike ter pisnih in bralnih sposobnosti, medtem ko nekatere države zahtevajo bolj specializirane preizkuse, ki pokrivajo področje vodenja in svetovanja. 19 držav zahteva minimalno število kreditnih točk, povezanih izrecno z vodenjem in svetovanjem. 14 držav zahteva, da študentje obiskujejo predmete drugih tematskih področij, kot so vzgoja otrok s posebnimi potrebami, multikulturna vprašanja, zloraba snovi, državno in zvezno pravo in ustava, uporabljena tehnologija ter ugotavljanje in prijava zlorabe otrok. 38 držav priznava dokazila/potrdila iz drugih držav. Drugih 38 držav zahteva, da kandidati opravijo preverjanje kazenske preteklosti (ibid.).

1.1.1.5 Slovenija

Naš slovenski model vsekakor sodi med bolj razvite modele in ima dokaj jasne temelje tako v teoretičnih kakor tudi v praktično-operativnih konceptih. Umestitev našega svetovalnega dela v šolo (ali v drug vzgojno-izobraževalni zavod) kot del nacionalnega programa, kot pravico vseh in vsakega v javnem šolskem sistemu, pa predstavlja zagotovo enega od naprednejših konceptov (Bezić v Resman et al. 1999: 41).

Težišče svetovalnega dela v Sloveniji je podobno kot v Veliki Britaniji usmerjeno v odnos med svetovalcem in šolarjem. Svetovalni odnos je izhodišče in namen svetovalnega dela v Sloveniji. Obenem gre tako za vsebinski strokovni pristop kot za metode svetovalnega dela (svetovanje, posvetovanje, koordiniranje, izobraževanje, analitično razvojno delo idr). Slovenija ima normativno podlago za delovanje šolske svetovalne službe v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5; Ur.l. RS, št. 12/1996, 101/1999 Odl.US: U-I-215/96, 22/2000-ZJS, 64/2001, 101/2001 Odl.US: U-I-68/98-42, 108/2002, 14/2003-UPB1, 34/2003, 55/2003-UPB2, 79/2003, 115/2003-UPB3, 65/2005, 98/2005-UPB4, 117/2005 Odl.US: U-I-240/04-11, 129/2006, 16/2007-UPB5, 101/2007 Odl.US, 36/2008, 22/2009 Odl.US: U-I-205/07-10, 55/2009 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/2009 (64/2009 popr., 65/2009 popr.), 16/2010 Odl.US: U-I-256/08-27, 47/2010 Odl.US: U-I-312/08-31, 20/2011), podrobneje pa normativno delo svetovalne službe ni opredeljeno (Vršnik Perše et. al 2010: 65 v: Counselling in schools 2007).

V Programskih smernicah za svetovalno službo v šoli (Čaćinovič Vogrinčič et al. 1999), ki jih je Kurikularna komisija za svetovalno delo in oddelčno skupnost s pomočjo različnih strokovnjakov z različnih področij in fakultet pripravila leta 1999, pa je zapisana tako temeljna opredelitev šolske svetovalne službe, temeljna načela, ki predstavljajo orientacijo ali okvir za profesionalno delo v svetovalni službi, kot tudi osnovne vrste dejavnosti in področja dela svetovalne službe v šoli ter pogoji za delo.

Čaćinovič-Vogrinčičeva in Mešlova menita, da je šolska svetovalna služba znotraj šole del šolske skupnosti in na razpolago vsem, učencem, učiteljem, staršem, izredno dragocena institucija, saj je zato, ker je znotraj šole, koncipirana kot osrednji prostor dialoga in sodelovanja (2004: 1).

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila delo šolske svetovalne službe, in sicer temeljna načela, ki predstavljajo okvir za profesionalno opravljanje dela in so podrobneje opisana v Programskih smernicah za svetovalno delo v šoli (1999). Predstavila bom tudi, kaj vse svetovalno delo zajema, torej področja dela, vrste dejavnosti šolske svetovalne službe ter tudi ciljne skupine, s katerimi se svetovalna služba v šoli in izven nje pri svojem delu srečuje, povezuje in sodeluje.

1.2 TEMELJNA NAČELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Temeljna načela predstavljajo osnovno orientacijo ali okvir za profesionalno opravljanje svetovalnega dela v vrtcih oziroma šolah (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 10).

1.2.1 NAČELO STROKOVNOSTI IN STROKOVNEGA IZPOPOLNJEVANJA

Svetovalna služba mora temeljiti na strokovnih spoznanjih. Osnovna izhodišča za svetovanje predstavljajo etična načela za delo z ljudmi. Resman (Privošnik, Urbanc 2010: 60 v: Resman 1999: 213-218) opredeljuje tri splošna osnovna etična načela, ki naj bi svetovalca vodila pri delu: delati v dobro svetovanca, prostovoljni vstop v svetovalni odnos, zaupanje in zaupnost.

Delati v dobrobit svetovanca pomeni predvsem upoštevanje svetovančeve integritete in delovanje v smeri njegovega pozitivnega razvoja in osebne rasti. To tudi pomeni, da mora svetovalni delavec poznati vse veljavne in aktualne predpise in zakone (ibid.).

Vsi udeleženci v vrtcu oziroma šoli morajo v svetovalni odnos vstopati prostovoljno. Otrok, učenec, vajenec, dijak in njegovi starši v svetovalni odnos ne smejo biti prisiljeni. Načelo prostovoljnosti ne velja v posebnih primerih, ko je ogrožen otrok oziroma kdo drug (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 10).

Tretje načelo svetovalnega dela pa je načelo zaupanja in zaupnosti povedanega v svetovalnem odnosu, ki je pogoj, da se svetovalni odnos sploh lahko vzpostavi. (ibid.).

Zaupanje je pogoj, da pride do svetovalne komunikacije in sodelovanja. Pravica do zaupnosti temelji na zaščiti svetovanca. Na oblikovanje svetovalnega odnosa vpliva tudi teoretsko-praktična orientacija svetovalca, saj določa tehnike, metode dela s svetovancem in evalvacijo učinkovitosti svetovalnega procesa (Privošnik, Urbanc 2010: 61).

1.2.2 NAČELO STROKOVNE AVTONOMNOSTI

V strokovnem pogledu je svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pri svojem delu avtonomna. Vselej – ne glede na mišljenje ali pričakovanja drugih v vzgojno-izobraževalni ustanovi – je dolžna posredovati korektna strokovna mnenja. Ko gre za strokovna vprašanja, o načinih svojega dela odloča sama. Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli ima pravico in dolžnost odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki so v nasprotju s strokovno etičnimi načeli dela (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 10-11).

Načelo strokovne avtonomnosti velja tudi za odnos med svetovalnimi delavci znotraj svetovalne službe. Ustvarjalno sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom temelji na strokovni avtonomnosti vsakega posameznega svetovalnega delavca, zato je najpomembnejše, da vsak posamezni svetovalni delavec vedno znova v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo čim bolj jasno opredeli svoj vsakokratni delež oziroma prispevek v projektu pomoči in/ali sodelovanja (ibid.).

Z vidika strokovne avtonomnosti je pomembno, da se svetovalna služba oziroma svetovalni delavec, kadar je treba, zna obrniti na ustreznega strokovnjaka tudi zunaj vrtca oziroma šole (ibid.).

1.2.3 NAČELO INTERDISCIPLINARNOSTI, STROKOVNEGA SODELOVANJA IN POVEZOVANJA

Šolsko svetovalno delo je zasnovano interdisciplinarno, zato je za delo v tej službi nujno treba povezovati znanje različnih ved, ki preučujejo človeka in njegovo okolje (Privošnik, Urbanc 2010: 61).

Delo svetovalne službe je zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj najbolj učinkovito, kadar jo sestavlja tim različnih strokovnjakov. S tega zornega kota je smiselno povezovanje in sodelovanje tako svetovalnih delavcev različnega strokovnega profila iz različnih vrtcev oziroma šol kakor tudi svetovalnih delavcev s strokovnjaki iz ustreznih zunanjih ustanov (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 11).

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli se strokovno povezuje in sodeluje tudi s strokovnimi sodelavci v ustreznih zunanjih ustanovah z namenom dopolnjevanja v svetovalni dejavnosti bodisi na področju pomoči posamezniku ali skupini bodisi na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki se nanašajo na vrtec oziroma šolo kot celoto (npr. s svetovalnimi centri, vzgojnimi posvetovalnicami, z zdravstvenimi domovi ter drugimi ustreznimi zdravstvenimi ustanovami in organizacijami, s centri za socialno delo ter drugimi ustreznimi socialno-varstvenimi ustanovami in organizacijami, z Zavodom RS za šolstvo, Zavodom RS za zaposlovanje, matičnimi fakultetami, Pedagoškim inštitutom in raznimi drugimi vladnimi ter civilno-družbenimi ustanovami, organizacijami in društvi) (op. cit. 12).

1.2.4 NAČELO AKTUALNOSTI

Svetovalna služba mora pri svojem delu upoštevati posebnosti posameznega vrtca oziroma šole in izhajati iz vsakokratnih njihovih potreb, tako vsakokratnih življenjskih potreb udeležencev posameznikov, potreb oddelka, razreda, skupine, predmeta ipd. kot tudi dolgoročnejših razvojnih potreb vrtca oziroma šole kot ustanove (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 12).

1.2.5 NAČELO RAZVOJNE USMERJENOSTI

Delo svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je usmerjeno v optimalni razvoj otroka, učenca, vajenca ali dijaka in hkrati v razvoj vrtca oziroma šole kot celote (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 12).

Neposredno individualno ali skupinsko delo z otroki, učenci, vajenci ali dijaki se dopolnjuje s posrednimi oblikami svetovalnega dela, med katerimi je zelo pomembno razvojno-analitično delo, ki se nanaša na ugotavljanje in spreminjanje celote pogojev tako posameznikovega vsakdanjega življenja in dela v vrtcu oziroma šoli kot vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli sploh (ibid.).

1.2.6 NAČELO FLEKSIBILNEGA RAVNOTEŽJA MED OSNOVNIMI VRSTAMI DEJAVNOSTI SVETOVALNE SLUŽBE

Program svetovalne službe mora vsebovati vse tri osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe: dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Samo tako je zagotovljena celostnost prispevka svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli. (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 12-13).

1.2.7 NAČELO CELOSTNEGA PRISTOPA

Za svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli je zelo pomembno, da pri svojem delu vselej pristopa celostno – da upošteva posameznika kot osebnost v celoti in da pri obravnavi posameznika ne spregleda, da je posameznik s svojim ravnanjem vselej del ožjega in širšega socialnega okolja. V svetovalnem odnosu zato nujno upošteva posameznikove povezave z ostalimi udeleženci oziroma podsistemi, ki tako ali drugače vplivajo na njegovo ravnanje. Prav zato svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pomaga in sodeluje na obeh ravneh, na individualni ravni, tj. na ravni posameznika, in na ravni konteksta v vzgojno-izobraževalni ustanovi ter širšem socialnem okolju, tj. na ravni celote (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 13).

1.2.8 NAČELO SODELOVANJA V SVETOVALNEM ODNOSU

Svetovalna služba si prizadeva, da vedno znova sebi in drugim pomaga preseči možne pristranosti in konflikte na odnosni ravni ter tako ponovno vzpostavi pogoje za sodelovanje z udeleženci oziroma udeležencev med seboj (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 13).

Za lastno dostopnost vsem udeležencem si mora svetovalna služba stalno prizadevati in jo vzdrževati. Prav zato je zelo pomembno, da svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli ne nastopa kot predstavnik enega podsistema proti drugemu. Svetovalna služba je strokovni sodelavec vseh udeležencev, ne pa servis enega podsistema proti drugemu (op. cit. 14).

1.2.9 NAČELO EVALVACIJE LASTNEGA DELA

Naslanjanje svetovalnega dela na posebne in vsakokratne potrebe vrtca oziroma šole zahteva dobro načrtovanje in evalvacijo lastnega dela, ki je eden od najpomembnejših pogojev

profesionalnosti. Bistvo evalvacije je, da je v prvi vrsti kritična analiza svetovalnega dela, ki sloni na primerjavi načrtovanih ciljev in rezultatov (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 14).

1.3 SVETOVALNO DELO

Svetovalno delo v šoli zajema vse udeležene v svetovalnem procesu, in sicer delo z učenci, svetovanje in posvetovanje z učitelji, sodelovanje z vodstvom šole, svetovalno delo s starši oziroma družino učenca ter sodelovanje z zunanjimi ustanovami.

1.3.1 SVETOVALNO DELO Z UČENCI

Šolsko svetovanje je raztegnjeno na kar precejšnji del otrokovega življenja. Osnovnošolci so poseben svet, zato so tudi v okviru tega posebnosti svetovanja tako po vsebini kakor tudi po oblikah dela. Šolsko svetovanje bo bolj uspešno, če bo potekalo kontinuirano od prvega kontakta otroka s šolo pa vse do njegove zaposlitve, ko bo šolo zapustil (Resman et al. 1999: 138).

Svetovalno delo z učenci je usmerjeno v otroka oziroma učenca, njegovo socializacijo, osebnosti razvoj in šolsko delo. Izhodišče tovrstnega svetovalnega dela je podpora oziroma pomoč otrokom oziroma učencem, ki se v določenih razvojnih in šolskih situacijah soočajo s postavljenim programom in ga (morajo) osvaja(ti) (op. cit.: 19).

Vloga svetovalnega delavca je delovanje v smeri, da bodo vsi udeleženci šolskega sistema čim bolj uspešni pri zagotavljanju pogojev optimalnega razvoja za vsakega otroka (Mešl 2004: 6).

Svetovalno delo učencem temelji na splošnih razvojnih spoznanjih otrok, upoštevati pa mora tudi dejstvo, da je vsak otrok tudi takšen kot nihče drug, da obstajajo med otroki oz. učenci individualne razlike, posebnosti v sposobnostih, zmožnostih. Zato brez poznavanja učencev in vsakega posameznega učenca oziroma študija učencev ni uspešnega svetovalnega dela, meni Pediček (v Resman et al. 1999: 111).

Leta 2009 je minister za šolstvo in šport izdal sklep o imenovanju Nacionalne strokovne skupine za pripravo Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji z nalogo, da pripravi strokovne podlage za sistematično in strokovno utemeljeno preoblikovanje in dograjevanje sistema vzgoje in izobraževanja (Področna strokovna skupina za osnovno šolo, 15. 4. 2011). V Beli knjigi so zapisane tudi sprejete rešitve na posameznih področjih vzgoje in izobraževanja. Področna strokovna skupina za osnovno šolo je zapisala tudi temeljna načela in cilje za nadaljnji razvoj osnovne šole. V načelu nudenja takojšnje pomoči učencem, ko imajo težave, je zapisano, da je vzgojno-izobraževalno delo v šoli potrebno organizirati tako, da bodo vsi učenci, ko imajo kakršne koli težave (npr. težave pri učenju, čustveno in vedenjske težave, govorne težave, težave zaradi bolezni itd.), takoj dobili ustrezno pomoč. Za nudenje ustrezne pomoči morajo biti učitelji in šolski svetovalni delavci ustrezno usposobljeni. Pri zagotavljanju pomoči učencem pa se šole povezujejo tudi z zunanjimi institucijami (npr. svetovalni centri, zdravstveni domovi, centri za socialno delo itd.).

Predmet in cilj svetovalnega dela je učenec (otrok), ki se bo znal sam soočiti s svojimi osebnimi, učnimi (študijskimi) in socialnimi situacijami in problemi. Šola in šolsko svetovalno delo ga mora usposobiti za življenje in delo v družbeni skupnosti, da se bo v tem svetu znašel, razumel sebe, svoje potrebe, položaj v tem svetu, šoli in socialnem okolju (Resman et al. 1999: 139).

Svetovalni delavci v šoli delajo primarno individualno z učenci. Poleg tega razvijajo in omogočajo tudi delo s skupino učencev. Učinkovito svetovalno delo zajema sodelovanje, posvetovanje, razvijanje učnih načrtov ter tudi učenje drugih za delo z otroki s posebnimi potrebami (Openshaw 2008: 5).

Delo z učenci je lahko individualno ali skupinsko. Pri delu z učenci se v prvi vrsti izhaja iz načela dobrobiti, prostovoljnosti in zaupanja, načela celostnega pristopa in načela sodelovanja v svetovalnem odnosu, poudarjeni pa sta zlasti preventivna dejavnost in intervencija (nudenje pomoči) (Čaćinovič Vogrinčič et al. 1999: 19).

Mešlova (2004: 7) poudarja, da si je za učence potrebno vzeti čas. Pomembno se ji zdi, da ob poučevanju damo poudarek tudi medsebojnemu odnosu, vzgoji, da se z učenci pogovarjamo,

poslušamo njihove želje, upoštevamo predloge, sprejemamo različna mnenja. S svojo držo in skrbno izbranimi besedami, ko z njimi govorimo o vedenju, drugačnosti ... jih vabimo, jim vedno znova »tukaj in zdaj« omogočamo učno situacijo, smo jim vzgled. V okviru razrednih ur se lahko lotimo konkretnih tem npr. z ogledom filma, s prebrano pravljico, pogovorom, delavnico ...

Delati v otrokovo oz. učenčevo dobro pomeni, da je svetovalec najprej odgovoren spoštovati osebnost učenca kot človeka ne glede na stopnjo njegove razvitosti. Svetovalec spodbuja njegovo rast in razvoj na ta način, da utrjuje njegove interese, mu pomaga pri izbiri izobrazbene (šolske) kariere in poklica (zaposlitve) skladno z njegovimi splošnimi, fizičnimi in psihičnimi sposobnostmi, posebnostmi in omejitvami, temperamentom, interesi, socialnimi sposobnostmi, izobrazbo ter drugimi karakteristikami in potrebami otroka oz. učenca (Resman et al.: 1999: 213).

Naloga svetovalne službe bi torej bila, da učencem s svojim svetovanjem in neposredno pomočjo pomaga pri njihovi rasti, šolskem in osebostnem razvoju in da s poseganjem in razvijanjem šolskega prostora posredno pomaga tako, da odpira učencem možnosti za produktiven stil življenja v danih socialnih okoliščinah, ki jih predstavlja šola (op. cit.: 85). Predvsem pa se mi zdi pomembno, da pri kakršnem koli delu z učenci, bodisi individualnem ali skupinskem, delamo z učencem/učenci in ne mimo njega/njih.

1.3.2 SVETOVALNO IN POSVETOVALNO DELO Z UČITELJI

Učitelj je vsekakor tista oseba v šoli, ki z učenci preživi največ časa in je z njimi v stiku tako pri samem pouku, med in po njem kot tudi pri izvenšolskih dejavnostih. S tem je osrednja odrasla oseba v svetu učenca v šoli. Zato je sodelovanje in posvetovanje z učitelji toliko bolj pomembno, ko govorimo o šolskem svetovalnem delu.

Ker so učitelji del oddelka kot temeljne socialne in vzgojno-izobraževalne skupnosti inštitucije in zadolženi za njegovo delo in delo vsakega posameznega učenca, se tudi svetovalni delavec brez učitelja ne more vključevati v delo z učenci. Učitelj je zato nepogrešljiv sodelavec v svetovalni službi (Resman et al. 1999: 148).

Sodelovanje z učiteljem je potrebno, ko ima učenec učne težave ali težave, vezane na njegov osebnosti in socialni razvoj. Učitelj je tisti, ki otroka vidi in opazuje vsak dan, ga spoznava, ugotavlja njegove posebnosti, karakterne značilnosti, socialne sposobnosti, in so zato njegove informacije o učencu za svetovalno delo nepogrešljive (ibid.).

Na drugi strani pa lahko socialni delavec s svojimi informacijami, ugotovitvami in spoznanji pomaga učitelju razumeti otroka s tistih vidikov, ki so učitelju nedostopni, in s tistimi tehnikami, za katere učitelj nima niti časa niti ni usposobljen zanje. Svetovalni delavec učitelja informira o učenčevih intelektualnih sposobnostih, posebnostih njegovega družinskega življenja, njegovem zadržanju v socialnih situacijah zunaj šole, drugih posebnostih otroka, ki jih ni mogoče opaziti ali ugotavljati v oddelčni situaciji (op. cit.: 148-149).

Čeprav sodobna posvetovalna usmeritev na področju šolskega svetovalnega dela poudarja skupno opredeljevanje in reševanje problema med svetovalcem in učiteljem, je v nekaterih situacijah dajanje nasvetov umestno in utemeljeno. Pri tem je pomembno, da svetovalec posreduje nasvete na način, ki ne zanika učitelja kot strokovnjaka, temveč spodbuja njegov poklicni napredek in učinkovito reševanje problemov (Pečjak et al. 2004: 57).

Delo z učitelji je prav tako lahko individualno ali skupinsko. V proces reševanja in preprečevanja težav vstopajo vsak s svojim posebnim znanjem in vedenjem, zato je poudarek na posvetovalnem delu z namenom preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela v šoli. Vodilo svetovalnemu delavcu pri skupnem delu z učitelji so predvsem načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa in načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 19).

Svetovalni delavec naj učitelju pomaga razvijati tiste metode in tehnike dela z učenci, ki bi olajšale delo in hkrati povečevale učinkovitost njegovega dela, na primer tehnike spoznavanja učencev, nove učne oblike in metode, vezane na individualizacijo in diferenciacijo pouka, ter usposabljanje učiteljev za te nove in tudi tiste oblike, ki bi učitelje tesneje povezovale s starši oziroma domom (Resman et al. 1999: 150-151).

Učitelj lahko bistveno izboljša tudi svoje komuniciranje z učenci v razredu. Svetovalni delavec pa je odgovoren za pomoč učiteljem pri tem usposabljanju in tudi usposabljanju drugih, da se izboljša medsebojna komunikacija, menita Rice in Smith (op. cit.: 148).

Svetovalna služba mora delati in sodelovati z učitelji, ker je učenčev razvoj v veliki meri odvisen od dela v razredu ter odnosa med učiteljem in učencem. Mora mu pomagati, da bo z boljšim povezovanjem otrok vzpostavljajal ustrežnejši odnos z njimi, da bo lažje obvladal tudi socialne situacije, da se bo zviševala njegova profesionalnost, kar bo dajalo tudi boljše učne rezultate. Učitelj in svetovalec morata zato delati skupaj kot tim, da bi lahko oblikovala oddelčni program, ki se bo nanašal na aktualna vprašanja dela in razvoja učencev posameznega oddelka (op. cit.: 155). Zato menim, da je za dobro učencev in njihovega optimalnega razvoja najpomembnejša odprta komunikacija med svetovalno službo in učitelji na šoli in medsebojno sodelovanje. Strinjam pa se tudi, da je potrebno stopiti skupaj, za dobro učencev.

1.3.3 SVETOVALNO DELO S STARŠI OZ. Z DRUŽINO

Srečanje staršev, učencev in zaposlenih v šoli za izmenjavo informacij je koristno za vse strani (Allen-Mearns 2007: 91). Zato, ko govorimo o svetovalnem delu z učenci, ne moremo mimo njihovih staršev.

Ko gre za vprašanja svetovalnega dela s posameznimi otroki/učenci in za vprašanja svetovalnega procesa, so starši, še bolj kot učitelji, nepogrešljivi sogovorniki in sodelavci pri šolskem svetovalnem delu z otroki/učenci, ker so za njihov razvoj najbolj odgovorni (Resman et al. 1999: 8).

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (Področna strokovna skupina za osnovno šolo, 15. 4. 2011) v načelu sodelovanja strokovnih delavcev šole s starši navaja, da je za doseganje optimalnega razvoja učencev nujno sodelovanje strokovnih delavcev šole s starši učencev. S starši je potrebno doseči soglasje o temeljnih ciljih vzgojno-izobraževalnega dela in dogovor, da si bodo za doseg te ciljev prizadevali vsi. Strokovni delavci staršem posredujejo sprotno povratno informacijo (na govorilnih urah, roditeljskih sestankih) o

učenčevem znanju, vedenju, odnosu do šole, spoštovanju pravil, sodelovanju v oddelčni in šolski skupnosti ipd. Starši strokovnim delavcem pa sproti posredujejo informacije, ki bi lahko vplivale na delovanje učenca v šoli.

Mary E. Henry (1996 v: Resman et al. 1999: 179) navaja sedem argumentov, zakaj je sodelovanje med starši in šolo potrebno in koristno. Prvi je potreba šol samih, ki niso zadovoljne s stanjem, kakršno je, da najdejo nove pristope. Drugič: učitelji se lahko učijo od znanja, ki ga starši imajo o svojih otrocih, starši lahko nastopajo kot zagovorniki otrokovih pravic. Tretji argument temelji na pravici staršev, da so udeleženi v izobraževanju in vzgoji otrok v šoli. Četrto: sodelovanje med starši, učitelji in administracijo pripelje do boljših odločitev, manj je konfliktov. Peti razlog je uporaba virov, ki jih imajo starši na voljo: njihova materialna in politična podpora, starši lahko nastopajo kot zagovorniki šole. Šestič: ker starše ne zavezuje politika šole, so lahko nosilci novih uvidov in idej znotraj šole, lažje prenašajo ocene uspešnosti, ki jo je težko postaviti med kolegi; v šolo prinašajo potrebe skupnosti. Sedmi argument pa je, da različne raziskave potrjujejo, da je sodelovanje staršev in šole imelo pozitivne vplive na učni uspeh, na stališča učencev do šole, na njihove aspiracije; uspešnejši so učenci, katerih starši sodelujejo.

V šoli obstajajo formalno določene oblike sodelovanja s starši, kjer je poskrbljeno za pretok vsaj najnujnejših informacij o otrokovem učnem napredku, vedenju in socializaciji. V tem primeru govorimo o govorilnih urah, roditeljskih sestankih in dnevih odprtih vrat, kjer starši spoznavajo, kako poteka vzgojno-izobraževalno delo. Svet staršev in svet šole sta tudi predpisani obliki povezovanja, kjer se vloga staršev pri sooblikovanju življenja na šoli poveča. Če pa šola in starši začutijo potrebo po še drugačnem, bolj pristnem in intenzivnem sodelovanju, se organizirajo šole za starše ali klubi staršev za boljšo šolo (Žerovnik 1997: 132).

Nina Mešl (2004: 7) meni, da so tudi starši kot pomemben partner šoli soudeleženi v projektu inkluzivne šole. V okviru roditeljskih sestankov in šole za starše jih povabimo k sodelovanju; ponudimo jim predavanja, delavnice na različne teme, mogoče lahko tudi kdo od staršev prispeva dragocene izkušnje ... Gotovo je stališče staršev pomemben dejavnik v sooblikovanju šolske klime. Dodaja še, da kot socialna delavka vidi izziv v iskanju poti, po

katerih bo šola povabila k sodelovanju starše, ki pogosto ostajajo zunaj, ki ne vedo, ki ne upajo spregovoriti, ki ne zahtevajo tistega, kar jim pripada.

Sodelovanje s starši je nedvomno pomembna naloga šole, dodaja Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008: 85, 86). Šola potrebuje sodelovanje s starši na dveh ravneh. Na prvi nagovarja starše za sodelovanje pri delu šole, kjer potrebuje njihovo ustvarjalnost, njihovo povezanost v skupnost, katere del je šola, včasih njihovo materialno pomoč, njihov del v načrtovanih akcijah, vseskozi pa nenehen ustvarjalni pogovor – od roditeljskih sestankov preko govorilnih ur do sveta staršev. Na drugi ravni pa šola potrebuje sodelovanje staršev tam, kjer učenec potrebuje pomoč. To so vse tiste situacijske stiske, ko otrok ne more uspešno delati, ko učitelj ne more več zagotoviti otroku spodbudnega okolja, ko starši sami ne znajo več ali ne morejo pomagati. Številne težke situacije so rešljive šele, ko jih začnejo reševati vsi udeleženi v problemu skupaj.

Povezovanje šole s starši na prvi ravni je raznoliko in nosilci povezovanja so različni: vodstvo šole, razredniki, učitelji, sami starši, učenci, svetovalna služba in tudi institucije izven šole. Včasih gre za skupnostne akcije, včasih so nagovorjeni vsi starši, včasih posamezne skupine ljudi. V vsakem primeru je treba vzpostaviti, vedno znova definirati in vzdrževati sodelovanje. Na tej ravni ima posebno nalogo svetovalna služba, da prispeva k temu, da nihče od staršev ni izključen. Ko se šola odloči nagovoriti starše, ker pozna pomen sodelovanja z njimi, mora tudi vsem staršem zagotoviti, da so potencialni udeleženci v šolski skupnosti. Pomoč učencem, učiteljem in staršem, ki so se znašli v zapleteni situaciji otrokovega neuspeha, je nedvomno naloga svetovalnih služb, ki so mesto mobilizacije za projekt iskanja rešitve za otrokove stiske (op. cit.: 86, 87).

Za socialno delo s starši oziroma družinami, ki ga vzpostavimo za pomoč učencu, mora veljati isto, kot velja za socialno delo z družino – biti mora prispevek k spoštovanju, kompetentnosti in dostojanstvu. Prav zato je za svetovalno delo s starši oziroma družinami etika participacije temeljnega pomena. Starši so drugačni, posebni, v svetovalnem odnosu jim moramo zagotoviti enakopravno udeleženo, svojevrstno prevajanje iz njihove izkušnje v skupno akcijo. Svetovalni odnos pomeni tudi za starše izkušnjo o lastni kompetentnosti in dostojanstvu (ibid.).

Šolski svetovalec lahko pomaga staršem pri osebnostni rasti otrok in pri njihovi adaptaciji na domače in šolsko okolje. Posvetovanje kot oblika svetovalnega dela je zelo pomembno zlasti v prvih letih otrokovega šolanja, ko imajo starši še velik vpliv nanje (na primer ko svetovalni delavci skupaj z učitelji pripravijo delavnico za starše, na katerih jim pokažejo, kako pomagati otroku pri samostojnem učenju) (Pečjak et al. 2004: 48) .

Delo s starši oziroma z družino je individualno in skupinsko. Poudarek pri delu s starši oz. z družino je na posvetovalnem delu s ciljem preventive ali intervencije in načrtovanja, pomembnega za šolsko delo. Pri delu s starši oz. družino se svetovalni delavec ravna v prvi vrsti po načelu zaupnosti in prostovoljnosti, po načelu celostnega pristopa in po načelu sodelovanja v svetovalnem odnosu (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 19).

Svetovalni delavec, ki vzpostavlja svetovalni odnos z družino, mora poznati metode in tehnike za vzpostavljanje delovnega odnosa s celotno družino, poznati pa mora tudi delovanje družine, družinsko dinamiko, da bi skupaj z družino lahko sprejel odgovore o spremembah, ki jih potrebujejo (Čačinovič Vogrinčič v: Resman et al. 1999: 178).

Naloga svetovalnega delavca na šoli pa je tudi pomoč učencem in njihovim družinam pri dostopu do učinkovite uporabe formalnih in neformalnih virov pomoči v skupnosti (Openshaw 2008: 11), ki jih mogoče starši ne poznajo oziroma z drugimi oblikami pomoči niso seznanjeni ali pa jim zaradi majhne socialne mreže niso poznani.

Zato mislim, da je naloga svetovalnega delavca na šoli delati tudi na socialni mreži otroka in njegovih staršev, da jim v lokalni skupnosti pomaga poiskati mrežo pomoči, jih oprepi z ustreznimi informacijami. Poleg tega pa se mi zdi pomembno tudi, da jih svetovalni delavci opogumijo, da poiščejo pomoč tudi drugje, kjer jim šola ustrezne pomoči ne more zagotoviti.

Svetovalni delavec pa mora v svetovalnem odnosu spoštovati tudi neodtujitev pravice in odgovornosti staršev ter si prizadevati z njimi sodelovati v dobrobit otroka, ki jih določa Etični kodeks. Svetovalni delavec starše obvešča o svoji vlogi, pri tem pa je pomembno, da poudari zaupno naravo svetovalnega odnosa. Staršem priskrbi in posreduje natančno in relativno informacijo na objektivni in razumljivi način ter z informacijami, ki jih prejme od

staršev, ravna strokovno in v skladu z veljavno doktrino. Pravica in dolžnost svetovalnega delavca je, da se povezuje z drugimi ustanovami, kadar starši s svojim ravnanjem ogrožajo otrokov razvoj (Etični kodeks svetovalnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, 1998).

1.3.4 SODELOVANJE Z VODSTVOM

Šolska svetovalna služba je velikokrat vezni člen med učenci, učitelji, starši in tudi vodstvom šole, zato je tudi sodelovanje z vodstvom pomembno.

Svetovalni delavec sodeluje z vodstvom največkrat z namenom preučevanja učnih in vzgojnih procesov v sistemu konkretne šole z namenom načrtnega poseganja v te procese. Poudarek je na posvetovalnem delu z vodstvom ob upoštevanju načela strokovne avtonomnosti, aktualnosti, razvojne usmerjenosti, načela interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja ter načela sodelovanja v svetovalnem odnosu (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 20).

Učinkovitost šolske svetovalne službe je odvisna od podpore (soglasja in zavzetosti, da se program uresniči), ki jo dobi od vodstva in učiteljev (Sutton, Fall 1995 v Resman et al. 1999: 88).

Eden najpomembnejših kanalov preventivne vloge svetovalne službe je strokovno usposabljanje in razvoj programov. Zato šolska svetovalna služba kot razvojna služba ne more delovati mimo vodstva in kolektiva, še zlasti pa bi bilo škodljivo, če bi se oddaljevali od učiteljev (op. cit. 89).

Vodstveni delavci so ključna točka celotnega sistema. Tu je največ formalne pomoči in brez sodelovanja tega podsistema v šolskem prostoru izvajanje načrtovanih sprememb ni možno (Resman et al. 1999: 167).

Ravnatelj je nepogrešljiv pri postavljanju svetovalnega programa na šoli. Med svetovalno službo in ravnateljem morajo obstajati soglasje, zaupanje in podpora; če ni te uglašenosti, tudi ni uspešnosti. Ravnatelj je pobudnik programa svetovalnih delavcev, ki se nanaša na

izboljševanje pogojev šolskega dela. Če ni ravnateljevega soglasja in podpore v tisti vrsti posegov, ko se predlagajo spremembe šolskega dela, teh posegov ni mogoče narediti. Ravnatelj mora poskrbeti za pogoje uresničevanja svetovalnega programa (Resman et al. 1999: 197).

Mešlova (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 7) še dodaja, da se ji zdi vzpodbudno, če ravnatelj in šolska svetovalna služba sodelujeta in s svojim pozitivnim stališčem do vključevanja in upoštevanja potreb posameznika spodbujata in navdušujeta druge, vabita vse udeležene v šolskem sistemu (učitelje, učence, starše) v skupni projekt šole.

1.3.5 SODELOVANJE Z ZUNANJIMI INSTITUCIJAMI

Šolski svetovalni delavci so povezava med programi lokalne skupnosti in šolo (Openshaw 2008: 10).

Sodelovanje z zunanjimi ustanovami vključuje delo z vrtci, drugimi osnovnimi in srednjimi šolami, svetovalnimi centri, zdravstvenimi domovi ter drugimi ustreznimi zdravstvenimi ustanovami in organizacijami, Zavodom RS za zaposlovanje, centri za socialno delo ter drugimi ustreznimi socialno-varstvenimi ustanovami in organizacijami, Zavodom RS za šolstvo idr., upošteva predvsem načelo celostnega pristopa, načelo strokovne avtonomnosti, načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 20).

Svetovalna služba se na zunanje ustanove in zunanjo pomoč največkrat obrača takrat, ko sama nima ustreznega znanja in informacij za pomoč učencem, učiteljem ali staršem učencev ali če določene naloge niso v njeni pristojnosti. Pomembno pa se mi tudi zdi, da sodeluje z različnimi zunanjimi ustanovami za zagotavljanje vse potrebne pomoči, ki jo posameznik potrebuje, ter da učencem, njihovim staršem in učiteljem v sklopu programov, ki jih ponuja šola, zagotovi vse dodatne aktivnosti, ki jih lahko lokalna skupnost ponudi v preventivne ali izobraževalne namene

1.4 OSNOVNA PODROČJA DELA SVETOVALNE SLUŽBE

V Programskih smernicah o osnovni šoli so podrobno zapisana tudi osnovna področja dela in osnovne vrste dejavnosti, ki jih svetovalna služba opravlja v sodelovanju z učenci, učitelji, starši učencev in vodstvom šole.

1.4.1 OSNOVNE VRSTE DEJAVNOSTI

V skladu s splošnimi izhodišči so osnovne vrste dejavnosti šolske svetovalne službe: dejavnost pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti in dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Vse tri so za šolsko svetovalno službo enako pomembne in se med seboj prepletajo; tako razvojno in preventivno delo kot nudenje pomoči potekata na osnovi načrtovanja in evalvacije (Privošnik, Urbanc 2010: 60).

Pomoč zajema vse tiste dejavnosti, naloge in projekte svetovalne službe, ki so odgovor na potrebo po pomoči kogarkoli od možnih udeležencev vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli. Dejavnosti pomoči obsegajo najrazličnejše neposredne oblike dajanja pomoči posamezniku ali skupini kakor tudi vrsto posrednih strokovnih aktivnosti, ki so potrebne znotraj ali tudi zunaj vrtca oziroma šole (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 15).

Razvojne in preventivne dejavnosti svetovalne službe so del razvojnih nalog šole kot ustanove. Svetovalna služba se vključuje v razvojno-analitično delo v šoli, s pomočjo katerega se spremlja in ugotavlja obstoječe stanje. Sodeluje pri načrtovanju raznih sprememb in izboljšav v vzgojno-izobraževalnem procesu, vodi ali koordinira različne razvojne, inovativne in preventivne projekte v šoli (ibid.).

Dejavnosti načrtovanja in evalvacije so pomembne za operacionalizacijo, vrednotenje ter zagotavljanje celostnosti in kontinuiranosti prispevka svetovalne službe pri reševanju individualnih, skupinskih in drugih kompleksnih problemov vrtca oziroma šole. Prav zato predstavljajo bistven pogoj za kvalitetno opravljeno delo in ustvarjalni razvoj tako same svetovalne službe kot šole v celoti (ibid.).

1.4.2 OSNOVNA PODROČJA DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Svetovalna služba preko treh osnovnih vrst dejavnosti pomaga vsem možnim udeležencem v vrtcu oziroma šoli (otrokom, učencem, vajencem, dijakom, vzgojiteljem, učiteljem, vodstvu, staršem) in z njimi sodeluje na naslednjih področjih vsakdanjega življenja in dela v vrtcu oziroma šoli:

- učenje in poučevanje (oziroma igre in poučevanje v vrtcu),
- šolska kultura, vzgoja, klima in red (oziroma kultura, vzgoja, klima in red v vrtcu),
- telesni, osebni (spoznavni in čustveni) in socialni razvoj,
- šolanje in poklicna orientacija (oziroma sprejem otrok v vrtec in njihov prehod v šolo)
- ter področje socialno-ekonomskih stisk (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 14).

Področja dela svetovalne službe v šoli so podrobneje opisana v Programskih smernicah za svetovalno službo v osnovnih šolah (1999), sama pa bom povzela le bistvene naloge, ki jih na področjih vsakdanjega življenja opravlja svetovalna služba.

Področje učenja in poučevanja zajema svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole zaradi izboljšanja kvalitete učenja in poučevanja. V okviru učenja in poučevanja svetovalna služba nudi neposredno pomoč in koordinacijo pomoči nadarjenim učencem, učencem z učnimi težavami in integriranim učencem s posebnimi potrebami, neposredno pomoč učiteljem pri izboljšanju učinkovitosti poučevanja ter koordinacijo in sodelovanje pri strokovnem izpopolnjevanju učiteljev na šoli, individualno svetovanje staršem o novih in prilagojenih metodah učenja, organizacijo predavanj in delavnic na temo učenja, učnih navad in motivacije ter sodelovanje z vodstvom pri spremljanju in evalvaciji vzgojno-izobraževalnega dela, pripravi učnega načrta šole ter načrtovanju strokovnega izpopolnjevanja učiteljev na šoli s področja poučevanja (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 20, 21).

Svetovanje na področju šolske kulture, vzgoje, klime in reda obsega svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole v zvezi z dnevnim potekom vsakdanjega življenja in dela v šoli, "dnevnim režimom" šole, in v tej zvezi z vzgojno in disciplinsko problematiko. Delo svetovalne službe zajema neposredno pomoč in svetovanje učencem z vzgojnimi in disciplinskimi težavami, posvetovanje z učitelji o vzgojno-izobraževalnih ravnanjih, zagotavljanju osnovnih pogojev in varnosti za varno in spodbudno učno okolje ter svetovanje za učinkovito delo z učenci, ki imajo vzgojne/disciplinske težave,

svetovanje staršem za učinkovito delo z učenci, ki imajo vzgojne/disciplinske težave in opora staršem pri zagotavljanju osnovne varnosti in spodbudnega okolja za učence ter sodelovanje z vodstvom pri zagotavljanju pogojev za oblikovanje ustrezne kulture in klime na šoli in oblikovanju šolskega reda (op. cit. 21, 22).

Svetovanje na področju telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja zajema svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji in starši o splošnih značilnostih telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) ter socialnega razvoja in o posebnostih v telesnem, osebnem (spoznavnem in čustvenem) ter socialnem razvoju učencev. Delo svetovalne službe obsega svetovanje, koordinacijo in neposredno pomoč učencem s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju in svetovalno-preventivno delo, posvetovalno delo z učitelji in neposredno pomoč učiteljem pri delu z učenci s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju ter načrtovanje, koordinacijo in organizacijo predavanj in preventivnih programov in delavnic, organizacijo, koordinacijo in izvedbo delavnic in predavanj za starše ter sodelovanje z vodstvom pri načrtovanju, organizaciji in izvajanju strokovnega izobraževanja ter izpopolnjevanja učiteljev na tem področju (op. cit.: 22, 23).

Svetovanje na področju šolanja zajema svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši, vodstvom in zunanjimi ustanovami (vrtci, drugimi šolami, Zavodom RS za zaposlovanje idr.) o vprašanjih v zvezi s šolanjem, na primer načrtovanje, koordinacija in izvedba vpisa ter sprejema otrok v šolo, posvetovanje z učitelji pri delu z oddelčnimi skupnostmi ter sodelovanje z vodstvom pri oblikovanju letnega načrta šole (op. cit.: 23, 24).

Svetovanje na področju poklicne orientacije obsega delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole z namenom pomagati učencem pri izbiri in uresničevanju izobraževalne in poklicne poti. Poklicna orientacija zajema naslednje aktivnosti: poklicno informiranje, diagnosticiranje, poklicno svetovanje, poklicno vzgojo, namestitev, zastopanje, povratno informiranje in spremljanje svetovancev (op. cit.: 24-26).

Pri svetovanju na področju socialno-ekonomskih stisk se šolska svetovalna služba vključuje v iskanje in nudenje možnih oblik podpore in pomoči družinam, kadar je zaradi njihovih

socialno-ekonomskih stisk ogrožen učencev telesni, osebni in socialni razvoj. Pri tem sodeluje z razredniki (in drugimi učitelji), starši, vodstvom šole in zunanjimi ustanovami pri oblikovanju programov za pomoč učencem, ki imajo zaradi neprimernih socialno-ekonomskih razmer težave z učenjem, v projektih iskanja in nudenja čim večje podpore za nadaljevanje šolanja učencem, ki izhajajo iz socialno ogroženih družin, ter pri načrtovanju programa reševanja finančnih težav (op. cit.: 27).

1.5 SVETOVALNI PROFILI NA OSNOVNIH ŠOLAH

V nadaljevanju bi rada predstavila različne profile, ki so lahko glede na Odredbo o zaposlovanju strokovnih delavcev v devetletni šoli (Ur. l. RS, št. 57/1999, 8/2001, 64/2001, 73/2003, 72/2007, 90/2008) zaposleni v šolski svetovalni službi. S kratkim opisom vsakega profila želim prikazati nekatere bistvene značilnosti, ki jih z različno strokovno izobrazbo vnašajo v svoje delo v svetovalni službi.

Šolska svetovalna služba pomeni organizacijsko obliko pomoči, ki jo danes pri nas nudijo šolski psiholog, šolski pedagog, šolski socialni delavec, defektolog in specialni pedagog (Resman et al. 1999: 69).

1.5.1 PSIHOLOG

Univerzitetni diplomirani psiholog je delavec z univerzitetno izobrazbo, ki je usposobljen za samostojno opravljanje temeljnih nalog na področju psihološkega strokovnega in znanstveno raziskovalnega dela. Pridobljeno znanje diplomiranemu psihologu omogoča razvijanje novih psiholoških spoznanj, razširjanje in uporabo le-teh na različnih področjih človekovega delovanja in medosebnih odnosov (spletna stran Katedre za pedagoško psihologijo; 16. 2. 2011).

Univerzitetni diplomirani psiholog proučuje duševne procese pri človeku in njegovo vedenje ter nudi svetovanje in pomoč, predlaga ukrepe v zvezi s psihološkimi problemi na različnih področjih, kot so vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, socialno skrbstvo, organizacija dela, gospodarstvo, marketing, vojska, policija, sodstvo, šport itd. Poleg tega načrtuje in izvaja

sistematično opazovanje in ocenjevanje z namenom, da bi ugotavljal duševne in psihofizične lastnosti, analizira vplive različnih dejavnikov na vedenje človeka in njegovo doživljanje, razvija in uporablja postopke za ugotavljanje sposobnosti, stališč in drugih osebnostnih značilnosti, interpretira dobljene podatke in s svojimi rešitvami, predlogi in ukrepi prispeva k ustvarjalnemu vključevanju ljudi v njihovo družbeno in delovno okolje (ibid.).

Glavna naloga psihologa, zaposlenega v šolski svetovalni službi je zbirati in obdelovati podatke o posameznih učencih ter skupinah učencev. Šolski psiholog daje velik pomen globalnim (šolskim) podatkom o delu učencev, učiteljev in šolskih procesih, ki so potrebni za reševanje problemov. Psiholog pogosto sam vodi vaje za razvijanje posameznih veščin otrok, pojavlja se tudi v vlogi zagovornika pravic učencev in veliko se angažira v izdelovanje raznih poročil o učencih za potrebe zunanjih svetovalnih institucij ali šol, na katere odhajajo učenci (Resman et al. 1999: 256).

1.5.2 PEDAGOG

Značilnosti dela šolskega pedagoga je ugotavljanje potreb učencev, zbiranje podatkov o posameznih učencih in skupinah učencev, pogosto se tudi sam ukvarja z vodenjem vaj za razvijanje posameznih veščin učencev. Poleg tega neposrednega dela z učenci se pogosto ukvarja še z ugotavljanjem širših značilnosti reda in režima (kulture, klime) dela šole, sam išče nove ideje in predlaga ukrepe, da bi se red, režim, kultura in klima spreminjali. Za delo pedagoga je značilno tudi, da učitelje seznanja s sodobnimi teorijami in trendi v šolstvu ter temu ustrezno literaturo, da strokovno pripravlja in obdeluje svoje pobude ali pobude drugih za spreminjanje dela pri pouku (Resman et al. 1999: 255)

Najpomembneje pri delu pedagoga je, da ima rad delo z otroki, ki so si med seboj različni in vsak izmed njih ima svoje potrebe. Pedagog se mora z njimi pogovarjati, jih poslušati, jim svetovati in prepoznati njihove težave. Pomembno je tudi, da jih izobražuje in pripravlja na nadaljnjo življenjsko pot, saj sta pri poklicu zelo cenjeni inovativnost in kreativnost. Pedagog mora poleg svoje predmetne strokovnosti obvladovati tudi didaktična znanja in poznati psihologijo otrok in mladostnikov (spletna stran Zavoda za zaposlovanje RS: opis poklica pedagog; 16. 2. 2011).

1.5.3 SOCIALNI PEDAGOG

Ko si zamislimo delovno mesto socialnega pedagoga, ga najverjetneje vidimo kot spremljevalca različnim skupinam ljudi. Pa naj bodo to najmlajši v vrtcih, malo starejši v osnovni šoli ali skupina odraslih ljudi z motnjami v razvoju. Socialni pedagog naj bi z opazovanjem odkril talente oziroma sposobnosti vsakega posameznika, ki jih lahko razvije in s tem pripomore k dinamiki v skupini. Delovne obveznosti socialnega pedagoga so povezane tudi s sodelovanjem s svetovalno službo oziroma vodstvom organizacije, v kateri deluje, saj mora voditi dokumentacijo o napredku posameznika in načrtovati delo v prihodnje. Zelo pomembna je njegova vloga pri sodelovanju s starši ali sorodniki, katerim posreduje informacije o napredku posameznika. Poleg poznavanja teoretičnih osnov s področja socialne pedagogike (odklonskost, stigmatizacija, osebno in socialno nasilje), ki ga pridobi s formalnim izobraževanjem, je ena ključnih kompetenc tudi razumevanje in obvladovanje različnih oblik socialno-pedagoškega dela (preventiva, vzgoja, svetovanje, socialna integracija). Glede na potrebe vsakega posameznika socialni pedagog pripravi individualizirane programe socialno-pedagoškega dela, ki je usmerjeno v življenjsko polje posameznika. Izobraževanje za poklic socialni pedagog omogoča redni univerzitetni študij na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (oddelek Socialna pedagogika) (Spletna stran Zavoda za zaposlovanje RS, opis poklica socialni pedagog; 16. 2. 2011).

1.5.4 DEFEKTOLOG OZ. SPECIALNI PEDAGOG

Za otroke z izrazitejšimi učnimi težavami oziroma primanjkljaji na posameznih področjih učenja potrebujemo drugačen pristop, ki ga zagotavlja specialni pedagog oziroma defektolog. To je svetovalec, koordinator različnih oblik pomoči, ki neposredno tudi sam obravnava posameznega otroka. Njegova naloga je, da spozna, v katerih funkcijah in procesih ter v kakšnih pogojih se otrokove težave izražajo. Pri tem velikokrat sodeluje tudi s psihologom, ki ugotavlja intelektualne sposobnosti učenca. Specialni pedagog ne izvaja učne pomoči, temveč odpravlja otrokove primanjkljaje. S posebnimi postopki izdelava diagnostično oceno o otroku in pripravi program vaj za korekcijo šibkih funkcij s poudarkom na otrokovih močnih področjih. V nobenem primeru ne more nadomestiti pomožnega učitelja, ki otroku pomaga pri razumevanju učne snovi, temu so namreč namenjene druge oblike dopolnilnega pouka in

pomoči učitelja, staršev in še koga. Res pa je, da pri svojem delu z otrokom uporablja učne vsebine kot sredstvo za vzpodbujanje in odpravo otrokovih težav. Delo specialnega pedagoga ima posebne razsežnosti in predstavlja most med šolo, otrokom s posebnimi potrebami in starši (Spletna stran Vsiskupaj.com, Strokovni družinski portal, vloga specialnega pedagoga na šoli; 19. 2. 2011).

Specialni pedagog mora pri svojem delu prepoznati naravo težav in pogoje, pod katerimi učenec doseže najboljše rezultate, izbrati specifične metode dela in pomoči, da bo lahko učenec obvladal šolske spretnosti, z različnimi metodami, tehnikami doseči, da bo učenec kompenziral težave v razvoju in pri učenju, pri otroku razvijati občutek varnosti ter v šolskem in širšem okolju razvijati tolerantnejši odnos do otroka in njegovih težav in pravilnejše ravnanje z njim (spletna stran Osnovne šole Nazarje, delo specialnega pedagoga; 19. 2. 2011).

Delo specialnega pedagoga zajema svetovanje staršem v obliki skupinskega dela, pri roditeljskih sestankih in na domu. Prav tako vključuje svetovanje učiteljem, katerim predlaga primerno literaturo, medije, seznaniti jih s postopki dela in jim pomaga pri pouku. Specialni pedagog predlaga šoli, katere učne pripomočke bi potrebovali, načrt dela in urnike. Poleg tega določa specialno pedagoške postopke. Izbirati mora otroke, za katere predvideva, da bodo potrebovali pomoč, in izdelati načrt dela. Pomoč, ki jo nudi učencem, lahko poteka v času pouka individualno, v manjših skupinah ali skupinsko v razredu, ali pa izven pouka v učenčevem prostem času ali pri interesnih dejavnostih. Specialni pedagog najprej zbira podatke in pri tem opazuje otrokovo vedenje, potem preuči diagnozo in ovrednotene podatke, zbira podatke v drugih ustanovah in s pogovorom. Na koncu vse zbrane podatke analizira in napiše poročilo o napredku otroka (ibid.).

1.5.5 SOCIALNI DELAVEC

Socialni delavci posegajo v življenja ljudi v njihovem socialnem kontekstu in skupaj z njimi razvijajo odgovore na njihove težave in stiske. Z institucionalnimi sredstvi (socialno podporo) in na kreativen način z inovativnimi rešitvami omogočajo ljudem čim večjo samostojnost. Ponujajo človeško oporo in strokovno pomoč pri premagovanju hujših življenjskih pretresov, ki ogrozijo blaginjo ljudi (zaradi ekonomskih ali osebnih razlogov ali zaradi elementarnih in

drugih nesreč) (spletna stran Fakultete za socialno delo, 16. 2. 2011).

Zato je njihova naloga, da gojijo človeške kvalitete in uveljavljajo etična načela stroke – spoštujejo človekovo integriteto in pravice, si prizadevajo za izboljšanje življenjskih razmer posameznikov, družin, delovnih, sosedskih in drugih skupin in skupnosti in pospešujejo socialno pravičnost, solidarnost, enake možnosti in demokratična razmerja v družbi (ibid.).

Za razliko od pedagoga je socialni delavec daleč najbolj zaposlen z oblikovanjem najrazličnejših poročil o učencih za zunanje institucije (npr. Centre za socialno delo) in šole, na katere bodo učenci odhajali. Največ socialnih delavcev je zaposlenih v svetovalni službi, ki se ukvarja z iskanjem štipendij in drugih oblik socialne pomoči ter iskanjem zaposlitve ali različnih učnih razmerij. Med vsemi profili se socialni delavci zelo pogosto postavljajo tudi v vlogo zagovornika pravic učencev. Delo socialnega delavca je v primerjavi s psihologom in pedagogom bolj povezano z aktualnimi problemi posameznih učencev. Pomembne naloge socialnih delavcev pa so tudi oblikovanje sodelovanja staršev s šolo in šole s starši, pripravljanje raznih predlogov in poročil o stanju na šoli za diskusije na pedagoških konferencah ter ugotavljanje širših značilnosti reda in režima (kulture, klime) dela šole (Resman et al. 1999: 256).

1.5.6 PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED PROFILI ZAPOSLENIH V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI

Glede na različno teoretično podlago in okvir znanj, ki jih na različnih fakultetah pridobijo profili zaposlenih v svetovalni službi, menim, da se med njimi pojavljajo tako razlike kot podobnosti. Za lažjo predstavo o specifičnosti posameznega profila želim predstaviti, katere so bistvene razlike in podobnosti med psihologom, pedagogom, specialnim pedagogom oz. defektologom, socialnim pedagogom in socialnim delavcem.

Vsem profilom je skupno predvsem to, da če so zaposleni v šolski svetovalni službi, radi delajo z otroki oziroma mladimi in so se za ta poklic odločili verjetno zato, ker jih delo na tem področju veseli. Vsi profili imajo dokončano univerzitetno izobrazbo, kar od njih zahteva tudi zakonodaja, ki vse zavezuje na enak način. Pomembne naloge, ki so skupne vsem profilom

svetovalnih delavcev na šoli, so predvsem svetovanje učencem in sodelovanje z njimi, svetovanje staršem v obliki skupinskega dela pri roditeljskih sestankih, oblikovanje sodelovanja staršev s šolo in šole s starši, svetovanje učiteljem, pripravljanje raznih predlogov in poročil o stanju na šoli za diskusije na pedagoških konferencah ter administrativna dela, ki zajemajo predvsem pisanje raznih poročil o učencih in delu z njimi ter drugimi udeleženi v svetovalnem procesu.

Razlike med profili izhajajo predvsem iz teoretičnih znanj, ki so jih formalno pridobili na fakulteti. Zato se profili med seboj teoretično razlikujejo tudi v nekaterih nalogah, ki so za posamezni profil značilne.

Psiholog preučuje duševne procese pri človeku in njegovo vedenje, nudi svetovanje in pomoč ter razvija in uporablja postopke za ugotavljanje sposobnosti (različna testiranja), stališč in drugih osebnostnih značilnosti. Glavna naloga psihologa, zaposlenega v šolski svetovalni službi, je zbirati in obdelovati podatke o posameznih učencih in skupinah učencev. S pedagogom imata skupno nalogo voditi vaje za razvijanje posameznih veščin otrok.

Pedagog seznanja učitelje s sodobnimi teorijami in trendi v šolstvu in temu ustrezno literaturo ter strokovno pripravlja in obdeluje svoje ali pobude drugih za spreminjanje dela pri pouku. Pomembna znanja, ki jih mora pedagog obvladovati, so didaktična znanja.

Socialni pedagog naj bi z opazovanjem odkril talente oziroma sposobnosti vsakega posameznika, ki jih lahko razvije in s tem pripomore k dinamiki v skupini. Poleg tega pripravi individualizirane programe socialno-pedagoškega dela, ki je usmerjeno v življenjsko polje posameznika.

Za defektologa oz. specialnega pedagoga je značilno predvsem, da dela z otroki z izrazitejšimi učnimi težavami oziroma primanjkljaji na posameznih področjih učenja in le-te odpravlja. Poleg tega tudi predlaga šoli, katere učne pripomočke bi potrebovali, načrt dela in urnike.

Socialni delavec ponuja človeško oporo in strokovno pomoč pri premagovanju hujših življenjskih pretresov, ki ogrozijo blaginjo ljudi. Zaposlen je predvsem z oblikovanjem

najrazličnejših poročil o učencih za zunanje institucije (npr. Centre za socialno delo) in šole, na katere bodo učenci odhajali, z iskanjem štipendij in drugih oblik socialne pomoči ter iskanjem zaposlitve ali različnih učnih razmerij. Izmed vseh profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi ima najpogosteje vlogo zagovornika pravic učencev, vodje izvirnih delovnih projektov pomoči in pomembno vlogo pri delu z družino.

Kljub nekaterim zgoraj navedenim teoretičnim razlikam med različnimi profili pa sama menim, da se med seboj bistveno ne razlikujejo v načinu in metodah dela ter na področjih dela v šolski svetovalni službi, saj jih šola s svojimi pravilniki in sistemom dela poenoti v svojem bistvu in je zato samo od posameznikove osebnosti odvisno, kako bo delal, katerim stvarjem bo dajal večji in katerim manjši poudarek in kakšna bo njegova filozofija dela v svetovalni službi.

1.5.7 TIMSKO DELO

Na nekaterih, predvsem večjih osnovnih šolah, je običajna praksa, da je zaposlen tim svetovalnih delavcev, sestavljen iz profilov različnih strok, ki skupaj sodelujejo pri reševanju problemov in v dobro šole.

Tim je skupina posameznikov, ki delajo skupaj pri uresničevanju skupnega cilja. Za člane tima je značilno, da pri odločanju sodelujejo in si pri uresničevanju ciljev pomagajo (Kralj, 2003, str. 16).

Timsko ali ekipno delo je načrtno sodelovanje več delavcev ali strokovnjakov različnih strok, kjer vsak s svojim specifičnim deležem opravi določeno nalogo, prispevki vseh skupaj pa tvorijo celoto (Moreno, 2000).

Herrenkohl (2004: 1-3) meni, da člani tima usklajujejo različne spretnosti, znanja in perspektive v prizadevanjih za dosego skupnega cilja, ter dodaja, da je center interakcij med člani tima komunikacija.

Za timsko delo je pomemben duh sodelovalnega načrtovanja, nenehnega sodelovanja, tesne povezanosti, neovirane komunikacije in iskrene izmenjave mnenj. Ne odraža se v skupini

posameznikov, ki sodelujejo, temveč v skupini, ki deluje enotno in celostno (Polak 2007: 9 po Buckley 2000).

Timsko delo je koristno, kadar se za uspešno reševanje kompleksnih nalog/problemov zahteva sodelovanje več strokovnjakov, interdisciplinarni pristop in sodelovanje različnih profilov strokovnjakov. Predpostavka za uspešno timsko delo, v katerem bodo izkoriščeni vsi potenciali, sposobnosti vsakega strokovnjaka, je, da skupina preraste iz skupine strokovnjakov v skupino enakopravnih strokovnjakov – tim (spletna stran Osnovna šola Bršljin; timsko delo; 16. 4. 2011).

Svetovalna služba v šoli opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo v šoli za šolo. Delo svetovalne službe v šoli je zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj v zasnovi interdisciplinarne narave, zato je z vidika opredelitve svetovalne službe v šoli pomembno sodelovanje svetovalnih delavcev z različnim strokovnim profilom v timu (Čaćinovič Vogrinčič et al. 1999: 7).

Sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom naj temelji na vzajemni podpori, vzpostavljanju in ohranjanju strokovnih različnosti ter posebnosti, in ne na izključevanju ali stapljanju mej in razlik med različnimi strokovnimi profili oziroma strokovnostmi (ibid.).

Timsko delo je po mojem mnenju v svetovalni službi pomembno predvsem zato, ker so si pri reševanju problemov, ki se pojavljajo, svetovalni delavci v timu lahko v podporo in pomoč. Delo si olajšajo tako, da si ga med seboj razdelijo, sodelujejo pri pomembnih odločitvah in si izmenjujejo različne informacije ter znanja, specifična za posamezni profil.

1.6 ZAKONSKI OKVIR ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Delo šolske svetovalne službe je določeno in omejeno s številnimi zakoni. Temeljni zakon za delovanje osnovne šole je Zakon o osnovni šoli (ZOSn Ur.l. RS, št. 12/1996, 33/1997, 54/2000 Odl.US: U-I-72/96, 59/2001, 71/2004, 23/2005-UPB1, 53/2005, 70/2005-UPB2, 60/2006 (63/2006 popr.), 81/2006-UPB3, 102/2007), ki določa delovanje in organizacijo

šole, pravice in dolžnosti učencev, preverjanje in ocenjevanje učencev in podobno. Med drugim v 31. členu določa tudi, da mora šola načrtovati svoje delo in to zapisati v letni delovni načrt. Z letnim delovnim načrtom se določijo vsebina, obseg in razporeditev vzgojno-izobraževalnega in drugega dela v skladu s predmetnikom in učnim načrtom ter obseg, vsebina in razporeditev interesnih in drugih dejavnosti, ki jih izvaja šola. Določi se delo šolske svetovalne službe in drugih služb, oblike sodelovanja s starši, strokovno izpopolnjevanje učiteljev in drugih delavcev, sodelovanje z visokošolskimi zavodi, ki izobražujejo učitelje, raziskovalnimi inštitucijami, vzgojnimi posvetovalnicami oziroma svetovalnimi centri, sodelovanje z zunanjimi sodelavci in druge naloge, potrebne za uresničitev programa osnovne šole.

V Odredbi o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 57/1999, 8/2001, 64/2001, 73/2003, 72/2007, 90/2008) je zapisano, katero izobrazbo morajo imeti dokončano profili, ki se zaposlujejo v šolski svetovalni službi. 2. člen te odredbe tako določa, da je lahko svetovalni delavec – psiholog, kdor je končal univerzitetni študijski program Psihologija, svetovalni delavec – pedagog je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program Pedagogika, svetovalni delavec – socialni delavec je lahko, kdor je končal visokošolski strokovni študijski program Socialno delo, svetovalni delavec – socialni pedagog je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program Socialna pedagogika, svetovalni delavec – defektolog je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program Defektologija.

Za socialne delavce je še vedno zapisana potrebna visokošolska strokovna izobrazba, čeprav imajo že od leta 2003 naziv Fakultete za socialno delo, Univerza v Ljubljani. To nakazuje na to, da Odredba o smeri strokovne izobrazbe svetovalnih delavcev ni bila obnovljena že vrsto let, natančno od leta 1999, ko je bila napisana.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5; Ur.l. RS, št. 12/1996, 101/1999 Odl.US: U-I-215/96, 22/2000-ZJS, 64/2001, 101/2001 Odl.US: U-I-68/98-42, 108/2002, 14/2003-UPB1, 34/2003, 55/2003-UPB2, 79/2003, 115/2003-UPB3, 65/2005, 98/2005-UPB4, 117/2005 Odl.US: U-I-240/04-11, 129/2006, 16/2007-UPB5, 101/2007 Odl.US, 36/2008, 22/2009 Odl.US: U-I-205/07-10, 55/2009 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/2009 (64/2009 popr., 65/2009 popr.), 16/2010 Odl.US: U-I-256/08-27, 47/2010 Odl.US: U-I-

312/08-31, 20/2011) v 67. členu določa, da v javnem vrtcu oziroma šoli deluje svetovalna služba, ki svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem; sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oziroma šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje. Svetovalna služba sodeluje pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Z zakonom je tudi predpisano, da delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi. 94. člen tega zakona (ZOFVI) pa določa, kdo so strokovni delavci v javni šoli: učitelj, šolski svetovalni delavec, knjižničar in drugi.

Učitelj, knjižničar in svetovalni delavec morajo imeti visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri in pedagoško izobrazbo.

Čeprav 94. člen (ZOFVI) določa, da morajo imeti strokovni delavci visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri in pedagoško izobrazbo, si je z Odredbo o zaposlovanju svetovalnih delavcev v devetletni osnovni šoli nasprotujoč, saj Odredba predpisuje dokončano ustrezno univerzitetno izobrazbo. Poleg tega pa so lahko tudi socialni delavci in psihologi zaposleni kot strokovni delavci, kljub temu, da nimajo pedagoške izobrazbe.

Menim, da bi moral biti ravno zaradi teh neskladij Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ponovno pregledan in posodobljen.

1.7 PRISPEVEK SOCIALNEGA DELA

Čeprav se v zadnjem času veliko razmišlja o tem, da bi socialne delavce izključili iz šolskega sistema, menim, da imajo socialno delo in socialni delavci, zaposleni v šolski svetovalni službi, pri delovanju šole velik pomen.

Paula Allen-Meares (2007: 82, 83) ugotavlja, da ima profesija socialnega dela specifičen sistem vrednot, ki jih lahko uporabimo tudi v šoli. Primeri teh vrednot so: otroci so upravičeni do enakih možnosti izobraževanja, izkušnje učenja so prilagojene njihovim individualnim potrebam in proces izobraževanja ne le zagotavlja otroku orodij za kasnejše

učenje in spretnosti za pridobitev življenjsko nujnih potrebščin, ampak je tudi bistvena sestavina za duševno zdravje otroka.

1.7.1 KONCEPT DELOVNEGA ODNOSA V ŠOLI

Koncept delovnega odnosa in izvirnega projekta pomoči je v socialno delo vpeljala dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič kot podporo pri učenju jezika in ravnanja v socialnem delu. Koncept delovnega odnosa je kasneje prenesla iz socialnega dela tudi v šolo, kjer je besedo uporabnik zgolj zamenjala z besedo učenec in tako pokazala, da koncepti, ki veljajo v socialnem delu, lahko veljajo tudi v šoli.

Osrednji prostor, v katerem se dogaja proces pomoči v socialnem delu, je pogovor. Postmoderni koncepti so prinesli in izostrili pomen pogovora, govora, jezika, odprtega prostora, kjer sta socialni delavec in uporabnik sogovornika in soustvarjalca. Delovni odnos je dober in uporaben opis odnosa pomoči v socialnem delu, ki omogoča, da socialna delavka in uporabnik vzpostavita proces pomoči skladno s sodobnimi spremembami v paradigmi. Delovni odnos omogoča in olajša proces pomoči, ker varuje pogovor tako, da se pomoč raziskuje in soustvarja (Čačinovič Vogrinčič 2008: 11-12).

V procesu pomoči sta socialni delavec in uporabnik sogovornika. V pogovoru se raziskujejo in soustvarjajo spremembe, premiki. Pogovor omogoča srečanje ljudi z različno osebno zgodovino, izkušnjami in kompetencami in pri tem soustvarjajo svojo udeležnost v rešitvah. V pogovoru se tako dobi za socialno delo pomembna izkušnja spoštovanja in osebnega dostojanstva (ibid.).

Svetovalna služba je tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja v šoli, kjer se vsakokrat mobilizirajo strokovne in človeške moči v podporo učencu, staršu ali učitelju in kjer se raziskuje in odloča o novih rešitvah. Pri tem je naloga jasna: zagotoviti optimalne pogoje za soustvarjanje dobrih rešitev (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 1).

Svetovalna služba je zastavljena tako, da lahko vsakemu učencu omogoči posebej z njim in zanj soustvarjen edinstveni delovni projekt pomoči (ibid.).

Razvoj celovitega sistema učinkovite pomoči učencem z učnimi težavami zahteva spremembe v šoli, ki jih lahko označimo kot paradigmatike: vsak učenec ima svoj, izviren projekt učenja, sodelovanje je postavljeno iz perspektive moči (Saleebey), šola etiki izobraževanja doda etiko udeležnosti (Hoffmann). Poznamo elemente postmoderne: spoštljivo ravnanje z edinstvenostjo vsakega učenca, odkrivanje učenčevih sposobnosti skupaj z njim, in to najprej njegove močne strani, ozaveščanje o udeležnosti in deležu učitelja oziroma strokovnjaka v soustvarjenem procesu učenja (Čačinovič Vogrinčič 2008: 14).

Ob prepoznavanju značilnosti učnih težav morata steči dva procesa: prvi je raziskovalni pogovor z vsemi udeleženi v procesu pomoči, tudi z učencem in starši, o učni težavi in oblikah pomoči; drugi, pomemben in pogosto spregledan, je dialog z učencem, ki mora v procesu pomoči pridobiti nove kompetence za prepoznavanje in ravnanje s težavo. Formulacije o težavah učencev so zapisane iz zornega kota odraslega strokovnjaka, zato jih moramo v procesu pomoči dopolniti in prevesti v jezik, ki ga uporablja učenec, saj je pomembno, da učenec razume naše videnje njegovega problema. Povsod, še posebno tam, kjer gre za emocionalne probleme in probleme socialnega vključevanja, potrebuje učenec nove dobre izkušnje, da bi mogel premagati tesnobo ali na novo postaviti svoje cilje. V proces pomoči moramo vključiti učenčevo definicijo in z njim sooblikovati njegov delež (op. cit. 15).

V šoli se mora zgoditi paradigmatika sprememba, ki bo zagotovila, da bo učenec soustvarjalec v projektu pomoči. To je šola, ki vedno znova spodbudi, strokovno podpre in zaveže vse odrasle, ki sooblikujejo otrokovo življenje v šoli, da svoje delo in sodelovanje utemeljijo v dialogu in sodelovanju z njim. Učenec mora biti aktiven udeleženec učnega procesa in procesa pomoči (ibid.).

Nina Mešl še dodaja, da je vloga šolskega svetovalnega delavca, da poskuša zagotoviti, da vsi udeleženi v problemu (otrok, starši, razrednik, defektolog... – vsakokrat gre za edinstveno skupino udeleženih, ki se vzpostavi za vsakega otroka (Čačinovič Vogrinčič 2002: 108)) vzpostavijo in vzdržujejo delovni odnos, ki bo omogočal proces pomoči, usmerjen k cilju, dobremu razpletu, ki je lahko dober le, če je soustvarjen.

1.7.2 VZPOSTAVLJANJE DELOVNEGA ODNOSA IN IZVIREN DELOVNI PROJEKT POMOČI

Odnos med socialnim delavcem in uporabnikom definiramo kot delovni odnos, ki je opora socialnemu delavcu, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov (Čačinovič Vogrinčič 2008: 17).

Delovni odnos uporabnike in socialne delavce definira kot soustvarjalce pri skupnem projektu, ki imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi. Delovni odnos omogoči, da se ustvarjanje rešitev za kompleksne probleme ljudi zastavi kot izviren delovni projekt. Prva naloga socialnega delavca je, da delovni odnos vzpostavi (ibid.).

Mešlova meni, da nam delovni odnos (Čačinovič Vogrinčič, 2002) zagotavlja okvir, v katerem se lahko načelo socialnega dela »začeti tam, kjer je uporabnik« (Franklin, Jordan, 1999) v praksi uresniči. Vloga svetovalnega delavca je, da ustvari in vzdržuje vrednote in okvir za svetovalno delo na šoli, kar se ne zgodi samo po sebi – potrebna sta znanje in odločitev za takšno delo (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 9).

Čačinovič-Vogrinčičeva (2008: 20) zagovarja, da je koncept delovnega odnosa uporaben v šoli. Meni, da se odrasli in otroci šele učimo soustvarjanja, zato smo odrasli odgovorni, da se naučimo vzpostaviti in vzdrževati odnos, ki soustvarjanje omogoči. Poudarek je na učenju v odnosu, ki omogoča pogovor, v katerem se zgodi vse: se poslušamo, slišimo, si odgovorimo, ni nekaj, kar bi bilo že samo po sebi. Odlično znamo govoriti otroku, govoriti z otrokom pa je nujna, nova in dragocena izkušnja.

Elementi delovnega odnosa so dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema (Lüssi) in soustvarjanje rešitev ter osebno vodenje (Bouwkamp, de Vries). Vendar tako opredeljeni delovni odnos težko vzdržujemo in ohranimo, če se v praksi ne opremo še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu: etika udeležnosti (Hoffman), perspektiva moči (Saleebey), znanje za ravnanje (Rosenfeld, Čačinovič Vogrinčič) ter ravnanje s sedanostjo ali koncept sonavzočnost (Andresen) (op. cit.).

Dogovor o sodelovanju je pomemben uvodni ritual. Projekt pomoči pri učnih težavah, pa tudi učenje samo, se začne z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju, ki šele omogoči

vzpostavljanje delovnega odnosa. Dogovor o sodelovanju je začetek dela načrta pomoči ali učenja. Učitelj pove, kaj ima na programu, in predlaga, kako bi delali. Dogovor vsebuje: privolitev v sodelovanje tu in zdaj, čas, ki ga imamo na voljo, in dogovor o delovnem odnosu, torej dogovor o tem, kako bomo delali. Naloga učitelja je, da vzpostavi in vzdržuje varen prostor za delo, v katerem vsak učenec pride do besede, in tako sodeluje v nastajanju novega znanja. Učitelj jasno povabi vse udeležene učence, da raziskujejo in prevzamejo svoj delež in odgovornost zanj (op. cit.: 21).

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev sta temelja delovnega odnosa (Lüssi). Bistvo Lüssijevega koncepta je naloga socialnega delavca, da soustvari proces pomoči, v katerem uporabniki ali udeleženi v problemu, kot pravi, raziskujejo svoj delež v rešitvi. V proces vstopi vsak uporabnik s svojo definicijo problema, socialni delavec doda svoje videnje in začne se oblikovanje delovne definicije mogočega in uresničljivega. V središču sta dialog in sodelovanje, v katerem udeleženci v problemu soustvarjajo svojo udeležnost pri oblikovanju rešitve. Za odnos med učiteljem in učencem to pomeni, da prvi povabi otroka, da skupaj z njim raziskuje, kaj zna oziroma česa ne. Pomaga mu, da ubesedi oviro in skupaj raziskujeta, kako bi lahko učenec pripomogel k soustvarjanju rešitev. V dialogu učitelj skrbno posluša, da bi znal odgovoriti, predlaga, z otrokom raziskuje prvi mogoči korak. Če gre za novo znanje, bi instrumentalno definicijo lahko prevedli tako, da se učenje začne z raziskovanjem, kar učenci že znajo in kakšne so njihove izkušnje s predmetom proučevanja (ibid.).

Osebno vodenje je De Vriesov koncept. Nalogo socialnega delavca imenuje osebno vodenje, saj pomeni socialno delovno ravnanje vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam oziroma dobrim izidom. Socialni delavec raziskuje v neposredni zavzeti komunikaciji zgodbe uporabnikov skupaj z njimi tako, da v pogovoru, če je že mogoče, vodi k postopnemu soustvarjanju zaželenih izidov. Vodenje procesa poteka tako, da se želeni izidi raziskujejo, ubesedijo, prvi mogoči koraki določijo in odločijo. Tudi koncept osebnega vodenja je uporaben v šoli, saj je smiselno reči, da učitelj učenca vodi k dobrim izidom – k uspešnemu učenju ali omilitvi težave. Delovni odnos med učiteljem in učencem je pogosto usmerjen k zaželenim rešitvam tako, da v nastajajočem odprtem prostoru pogovora ohranja delo na oblikovanju mogočih zaželenih izidov, prispeva pomembne informacije, tehta preizkušene

rešitve in predlaga raziskovanje novih poti. Vendar pa je delovni odnos tudi osebni odnos. Učitelj se osebno odziva – podeli svoje izkušnje ali zgodbo, ki odpira alternativni pogled na mogoče rešitve; ravna empatično, osebno se odzove na dogajanje v odnosu, ki nastaja (op. cit.: 22).

Etika udeležnosti nas usmerja v to, da objektivnega opazovalca, učitelja, nadomesti sodelovanje, v katerem nihče nima končne besede, sodelovanje, v katerem nihče ne potrebuje končne besede, temveč pogovor, ki se nadaljuje: »/.../ kot nova osrednja vrednota socialne misli in akcije se pojavlja etika udeležnosti in ne več iskanje 'vzroka' ali 'resnice' (Hoffman, 1994).« Lynn Hoffman jasno opozarja, da strokovnjak odstopi od moči, ki mu ne pripada, tj. moč, da poseduje resnico in rešitve. To pomeni, da učiteljevo moč nadomesti občutljivo skupno iskanje in raziskovanje z učencem. Učitelj mora zdaj zdržati negotovost iskanja in osebno udeležnost: udeležen je kot sogovornik, soustvarjalec. Etiki v šoli ali etiki učitelja se dodaja etika udeležnosti v raziskovanju in soustvarjanju pomoči ali znanja, ki nastaja. Čačinovič-Vogriničeva meni, da je etika udeležnosti temeljni koncept nove paradigme v odnosih soustvarjanja pomoči in učenja v šoli. Koncept postavi temeljno spremembo: učitelj ni več edini posestnik resnice, temveč šteje resnica učenca in s tem odnos, v katerem se resnično soustvari novo znanje (op. cit. 23).

Perspektiva moči, koncept D. Saleebeyja (1997), pripomore k drugemu pomembnemu paradigmatškemu premiku v sodobno socialno delo, dodaja Čačinovič-Vogriničeva (2008: 24). Ravnati iz perspektive moči je najprej zelo osebna odločitev socialnega delavca, socialne delavke, ki omogoča sodelovanje v procesu, ki ga strokovnjak vodi v smeri moči (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 2). Premik k perspektivi moči nas usmeri, da v prispevku uporabnika, strokovnjaka iz izkušenj, spoštljivo iščemo njegovo moč, vire. Dennis Saleebey (1997) pravi: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olupšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč.« Iz perspektive moči sprašujemo po zaželenih razpletih, dobrih izidih, sanjah in upanju; sprašujemo po virih, opori v razredu, družini, dobrih izkušnjah iz preteklosti in drugem (Čačinovič Vogrinčič 2008: 24).

Koncept perspektive moči v svetovalno delo vnaša postmoderne elemente: brezpogojno spoštovanje edinstvenosti učenca in konteksta njegovega življenja in spoštljivo ravnanje z njegovo resničnostjo. Prevedeno v vsakdanji jezik šole to pomeni, da projekt pomoči začnemo pri učencu, da šteje najprej tisto, kar otrok lahko mobilizira za prvi korak k premagovanju učne težave. V Saleebeyjevem »leksikonu moči« so koncepti, ki sodijo v definicijo projektov za premagovanje učnih težav. Krepitev zadolži strokovnjaka, da skrbno preuči in odkriva vire za uspešno učenje v učencu in v njegovem socialnem okolju, saj praviloma so in jih je mogoče razširiti in obnoviti. Včlanjenost opozarja na pomen pripadnosti socialnim mrežam, potrebo po sprejetosti, spoštovanju in upoštevanosti v družini, skupini prijateljev, razredu, šoli. Okrevanje temelji na spoznanju, da smo ljudje, otroci in odrasli, sposobni premagati težke udarce, neuspeh: učno neuspešen učenec si bo opomogel, bo okreval, če skupaj z njim zastavimo podporo okrevanju. Dialog in sodelovanje iz perspektive moči služita ustvarjanju nove zgodbe po tem, ko vsi udeleženi v projektu pomoči dobijo nove izkušnje za razumevanje, sporazumevanje in jasne dogovore. Učenec z učnimi težavami potrebuje dialog, v katerem odrasli govorimo z njim tako, da ga vidimo in slišimo in da prispevamo k temu, da bi sam sebe in nas bolje razumel (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 2, 3).

Zadnji koncept v »leksikonu moči« se Gabi Čačinovič Vogrinčič zdi posebno pomemben, ko postavljamo izhodišča za učinkovite projekte pomoči učencem, ki imajo učne težave. Saleebey zavezuje strokovnjake, ki delajo iz perspektive moči, da se odpovejo dvomu v kompetentnost učenca, da ve, kaj misli in čuti. Opozarja nas, da je »ne verjeti« globoko usidrano v kulturi poklicev, ki pomagajo ljudem, enako kot je globoko zasidrano spoznanje, da strokovnjaki, učitelji, svetovalni delavci, starši, odrasli, bolje vemo od učenca, kaj je zanj dobro. Odpovedati se temu dvomu nas obvezuje, da se odpovemo tudi dvomu v okrevanje, dvomu, ali je učne težave mogoče zmanjšati, omiliti, premagati (ibid.).

Ravnanje s sedanjostjo je naslednji element v konceptu delovnega odnosa. Delovni odnos, ki ga vzpostavljamo, usmeri strokovnjaka v sedanjost – čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabniki. Čas, ki ga in ko ga uporabljamo za sodelovanje, je najbolj dragocen delovni čas v projektih pomoči. »Prevod« v šolo pokaže na to, kako pomembno je v njej ohraniti pozornost na sedanjosti, tj. ko se dogaja pogovor in z njim soustvarjanje, in pri tem ne smemo vleči nazaj v pretekle neuspehe ali otroku jemati prihodnost v tako nedopustnih izjavah, kot je »iz

tebe ne bo nič«. Za izkušnjo o spoštovanju in kompetentnosti si je treba zagotoviti čas, v katerem se razumevanje in sporazumevanje lahko zgodi in proces soustvarjanja rešitev steče. Potrebujemo skrbno varovano sedanjost, da učenec dobi izkušnjo sodelovanja, ki spoštuje njegovo kompetentnost (op. cit.: 29, 30).

Najpomembnejši koncept za socialno delo znanje za ravnanje govori o posebnosti v socialnem delu razvitega znanja, o posebnosti ravnanja z njim. Rosenfeld (1993) misli na znanje, ki ga je mogoče v procesu socialnega dela pretvoriti ali prevesti v akcijo. Lüssi (1991) misli podobno, ko opozarja, da v socialnem delu ne smemo biti brez besed (sprachlos). Socialni delavec, ki ni brez besed, ker ima znanje za ravnanje, zna dvoje: vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in kontekst socialno delavskega razgovora ter deliti strokovno znanje z uporabniki v procesu soustvarjanja interpretacij v pogovoru in tako omogočiti »prevajanje« v osebni ali lokalni jezik in nazaj v jezik stroke za ustvarjanje nove zgodbe v raziskovanju rešitev. V odnosu med učiteljem in učencem to naprej pomeni, da učitelj pove in pojasni, kaj želi, predlaga in vidi, pa tudi, kako pomaga, na način, da je učencu razumljivo in preverljivo. Znanje za ravnanje, ki ga ima učitelj, zdaj učencu omogoči, da bolje razbere proces pomoči ali proces učenja: lahko govorita o opolnomočenju, si povesta o udeleženi ali neudeleženi, oblikujeta cilje (ibid.).

Izvirni delovni projekt pomoči dopolni koncept delovnega odnosa. V njem se navadno soustvarjajo izvirni delovni projekti pomoči. Soustvarjene rešitve, zaželeni razpleti, ki se oblikujejo v delovnem odnosu, se prevajajo v akcijo, dejanja, konkretne korake, ki dogovore udejanjijo. Soustvarjanje v šoli pomeni, da ima vsak učenec svoj izvirni delovni projekt učenja. Da projekt tudi on ubesedi, ga kompetentno sooblikuje, se z njim ukvarja, zna govoriti o njem in ni brez besed. Vsak učenčev projekt je izviren, ker se vsakič na novo in posebej oblikuje zanj, ker je soustvarjen skupaj z njim. Projekt v šoli je seveda deloven, ker konkretizira dogovorjene spremembe, naloge, delež učenca in učitelja ter časovne roke. Poudarek je na delu, torej na sodelovanju, učenju, odpravljanju učne težave, aktivnostih, ki sledijo iz opravljenega dela v delovnem odnosu. Tudi v šoli govorimo o projektih, ker potekajo v času in so usmerjeni k spremembam, dobrim izidom ali zaželenim razpletom: učenju novega, popravljanju ocene, angleškemu glagolu ... V projektu ne zapišemo le konkretnih nalog, temveč vedno znova tudi ugotovljene razlike in minimalne spremembe, ki

jih skrbno razbiramo v procesu napredovanja k rešitvam (op. cit.: 31).

Vsi elementi delovnega odnosa lahko služijo svetovalnim delavkam in delavcem v svetovalni službi kot okvir za delo, da se lahko vedno znova vrnejo k izhodišču, da v kaosu in velikemu naboru majhnih nalog, ki jih imajo pri svojem delu, osmislijo svojo vlogo v svetovalni službi in se hkrati zavedajo, koliko dobrega dnevno naredijo za učence, učitelje, starše in tudi vodstvo šole.

1.7.3 SOCIALNI DELAVEC SPOŠTLJIV IN ODGOVOREN ZAVEZNIK IN UČENEC EKSPERT IZ IZKUŠENJ

Učitelj, ki je spoštljiv in odgovoren zaveznik otroku, ga vidi iz perspektive moči in je z njim v odnosu in pogovorih, ki to omogočijo. Je zaveznik v soustvarjanju novega znanja in zaveznik v krepitvi otrokove moči. Delati iz perspektive moči pomeni spodbujati razvoj kompetenc, sposobnosti, virov, vendar nas koncept perspektive moči usmerja tudi v skrb za razvoj varovalnih mehanizmov pri otroku oziroma za razvoj odpornosti učenca, da bo zmož delati, sprejeti težavo, jo omiliti, živeti z njo in jo spremeniti. Učenca varuje in ga opolnomoči, da bi zmož, občutek lastne vrednosti, ki je v šoli usodno odvisen od uspeha. Pravica do resničnosti, ki jo povezujem z dragoceno izkušnjo učenca, da se ga vidi, posluša, sliši in da lahko o sebi pove in razloži (Čačinovič Vogrinčič 2008: 34).

Šola nikoli ni le prostor za učenje. V njej se naučiš obvladati življenje, začneš se učiti o sebi in življenju, v dobrem in slabem. Nihče ne more učenca – človeka obvarovati pred slabimi izkušnjami, bolečino in razočaranjem. Vendar je pomembno, da šola učencu omogoči dovolj dobrih izkušenj, da bo iz nje stopil ves opolnomočen, ustvarjalen, z védenjem o tem, kaj zmore in česa ne, in z zaupanjem v ljudi. Izkušnje o sebi pa učenec ne zajema samo iz učenja. Hočeš nočeš, šola vzgaja in uči o življenju. Že zdaj zmore zelo raznoliko ponudbo, vendar pa sama ceni le ali vsaj najbolj verbalno znanje (op. cit.: 35).

1.7.4 POGOVOR, KONVERZACIJA, DIALOG

V šolski svetovalni službi je pogovor ključnega pomena in tudi ena pomembnejših metod dela

z vsemi udeleženi v svetovalnem odnosu.

V šoli želimo ustvariti takšen odnos, ki bo vsakemu učencu omogočil dostop do lastne ustvarjalnosti in razvijanje svojih možnosti. Koncept delovnega odnosa je »vrsta odnosa«, ki »informira in formira« odprt prostor za dialog, pogovor, ki je namenjen razumevanju in soustvarjanju pomena. Poslušati otroka, da bi razbrali pomen, razumeli govorico; da bi mu odgovorili, preverili, ali in kako razumemo; poslušati znova. Od učenca lahko slišimo opis težave, pa tudi neznanje, zmedo v glavi. To se zgodi, ko se učencu pridružimo. Učenec nato poslušá odgovor, razlago, mogoče korake naprej. Vsak dialog, ki se uspešno nadaljuje, je dobra izkušnja, ki spodbuja in lajšá pogovor. Učitelj lahko otroka poslušá, če in ko se mu pridruži, ko z zanimanjem in spoštovanjem najprej poslušá, da bi vedel in razumel. V dialogu, o katerem govorimo, ne prevajamo vsega povedanega v že vnaprej pripravljeno oceno ali diagnozo ali podobo učenca, ki so nam jo predali drugi strokovnjaki. Poslušamo, da bi pogledali skozi okno drugega (Čačinovič Vogrinčič 2008: 51, 52).

1.7.4.1 Pomen jezika socialnega dela

Jezik socialnega dela je pomemben pri sodelovanju z učenci, njihovimi starši, učitelji, vodstvom in zunanjimi institucijami in drugimi strokami. Pomemben je, saj omogoči, da jasno opredelimo in poimenujemo posebnosti in delež socialnega dela v skupnih projektih (Čačinovič Vogrinčič 2010: 244). Jezik socialnega dela je jezik, ki vključuje, je jezik sodelovanja in soustvarjanja (Čačinovič Vogrinčič 2008: 10).

Pogovor v socialnem delu ima posebne značilnosti, meni Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008: 8). Strokovni, socialno delovni pogovor, je pogovor med sogovorniki, ki so iz njega pripravljene priti drugačni, z novimi pogledi, alternativnimi rešitvami, drugačnim razumevanjem. Ter nadaljuje, da je to pogovor, ki prinese nove premisleke, nove odločitve.

Za učinkovito socialno delo potrebujemo tako v šoli kot tudi v drugih poklicih pomoči sogovornike, ki sprejmejo naše vabilo, da se uporabnikom pridružimo kot ekspertom iz izkušenj v delovnem odnosu, ki zagotavlja soustvarjalno udeleženo vseh v procesih pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2010: 244).

Pomembno je, da jezik socialnega dela razvijamo in krepimo, da ga uporabljamo vsakokrat, ko govorimo o socialnem delu, da bi lahko v skupnih projektih z drugimi strokami soustvarili učinkovite projekte pomoči (op. cit.: 245).

1.7.4.2 Dve vrsti dialoga: pogovor, usmerjen v želeni izid, pogovor, usmerjen v to, da se nadaljuje

Za procese pomoči v socialnem delu uporabljamo in potrebujemo dve vrsti pogovora: v soustvarjanje rešitev usmerjen pogovor in v nadaljevanje pogovora usmerjen pogovor. Sonia Bouwkamp, učiteljica družinske terapije, je v naše izobraževanje prinesla shemi, ki dobro ponazarjata posamezne elemente, ki pripomorejo k uspešnosti pogovora v procesu pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2008: 54).

To je pogovor, ki se začne, ko se učitelj sreča z učenčevim »ne vem«, z njegovo nemostjo. Učenec ima veliko slabih izkušenj o sebi, nima zaupanja v to, da je pomoč sploh mogoča, je obupal ali je prestrašen. Takrat je zelo pomembno, da imamo dovolj časa za to, da se učitelj učencu pridruži, da se začne filigransko nabiranje dobrih izkušenj. Šele potem je mogoče začeti delo na izvirnem delovnem projektu pomoči za učenca. Pogovor, katerega vsebina je sodelovanje pri ustvarjanju novega znanja, ali takrat, ko učitelj želi pomagati učencu z učno težavo, je pogovor, usmerjen v cilj. Cilj pa se soustvarja s pomočjo instrumentalne definicije problema. Učenec potrebuje priložnost za novo zgodbo, za spremembo perspektive, potrebuje odnos in soustvarjalni pogovor, v katerem se sprememba lahko zgodi. Najprej je potreben varen prostor za novo učenje in nove izkušnje, saj so le-te najboljši mogoč izid pogovora, ki je bil vedno znova tako soustvarjen, da se je lahko nadaljeval. Odrasli prehitro odstopimo. Včasih tako, da otroka prisilimo, da sprejme, obljubi, ali tako, da ne pomagamo več, ker ocenimo, da ne gre. Odstopimo prav takrat, ko bi učenec nujno potreboval nekoga, ki bi mu pomagal naprej tako, da bi svoj položaj videl drugače, odkril zase novo zgodbo in novo perspektivo (op. cit.: 54 – 57).

2. PROBLEM

Namen diplomskega dela je ugotoviti, kakšne so bistvene razlike in podobnosti med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi v osnovni šoli.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5; Ur.l. RS, št. 12/1996, 101/1999 Odl.US: U-I-215/96, 22/2000-ZJS, 64/2001, 101/2001 Odl.US: U-I-68/98-42, 108/2002, 14/2003-UPB1, 34/2003, 55/2003-UPB2, 79/2003, 115/2003-UPB3, 65/2005, 98/2005-UPB4, 117/2005 Odl.US: U-I-240/04-11, 129/2006, 16/2007-UPB5, 101/2007 Odl.US, 36/2008, 22/2009 Odl.US: U-I-205/07-10, 55/2009 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/2009 (64/2009 popr., 65/2009 popr.), 16/2010 Odl.US: U-I-256/08-27, 47/2010 Odl.US: U-I-312/08-31, 20/2011) določa, da delo svetovalne službe lahko opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi. Svetovalni delavci kljub različnim profilom in različni izobrazbi opravljajo podobne naloge, ki so vezane na naloge šolske svetovalne službe. Vendar se v mnogih pogledih tudi razlikujejo, predvsem v teoretični podlagi, ki so jo pridobili v času izobraževanja na fakulteti kot tudi v praktičnih izkušnjah, pridobljenih z dosedanjim delom.

2.1

T

EZA IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Teza, ki sem si jo v zastavila, je, da se bodo med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi pojavljale razlike tako v temeljnih področjih dela kot tudi v metodah in načinu dela z učenci, učitelji in starši, ki izhajajo iz njihove izobrazbe na primarni fakulteti.

Raziskovalna vprašanja, s katerimi bom preverjala to tezo, so:

- Kakšen je prispevek posameznega profila šolske svetovalne službe k delovanju šole?
- Kako posamezni profili zaposlenih v ŠSS definirajo svojo vlogo?
- Kje posamezni profili vidijo svoje temeljno delovno področje?
- Kako se njihova pričakovanja o vlogi ŠSS razlikujejo od trenutnega stanja, s katerimi ovirami in problemi se srečujejo pri delu ter kaj bi si želeli spremeniti?
- Katera znanja in veščine so potrebna za to delo?

- Katera znanja za delo so pridobili s študijem in katera s prakso ter na kakšen način so pridobili (si še pridobivajo) dodatna znanja za delo?
- Kako vsak profil ŠSS definira pomoč, na kakšen način izvaja proces pomoči, kakšne so bistvene podobnosti in razlike (katerih tehnik, metod dela, načinov dela se poslužujejo pri delu)?
- Kakšen je njihov odnos z učitelji, starši in predvsem učenci in kako z njimi sodelujejo, se posvetujejo?
- Kako dobro poznajo druge profile (na katerih področjih vidijo razlike med seboj) v ŠSS in v kolikšni meri med seboj sodelujejo?
- Kje se pojavljajo razlike v dojetanju lastnih področij dela in spektra znanj v SŠŠ in področij dela, ki jim jih pripisujejo ostali profili?

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Vrsta raziskave je kvalitativna in poizvedovalna.

Teme raziskovanja so bile:

- šolska svetovalna služba, kjer sem se osredotočila na vlogo šolske svetovalne službe, njen prispevek k delovanju šole, temeljno delovno področje, pričakovanja in spremembe, ki si jih pri delu želi, ter s kakšnimi težavami in ovirami se pri delu srečuje;
- teoretična izhodišča in opremljenost, pri čemer so me zanimala znanja in veščine, potrebne za delo, teoretična in praktična znanja različnih profilov, metode in način dela ter kako sami definirajo pomoč in proces pomoči;
- svetovalno delo, pri čemer me je zanimalo predvsem, kako delajo z učenci, učitelji in starši;
- poznavanje ostalih profilov, zaposlenih v šolski svetovalni službi;
- timsko delo v svetovalni službi.

3.2 MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Merski instrument, ki sem ga uporabila, so smernice za intervju, sestavljene iz 21 vprašanj, ki so se nanašale na teme raziskovanja.

Vir podatkov je bilo osem svetovalnih delavk, zaposlenih v osnovnih šolah.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo so sestavljale vse svetovalne delavke, zaposlene v šolski svetovalni službi osnovnih šol v Republiki Sloveniji v šolskem letu 2010/11.

Vzorec je neslučajnostni, priročni. Sestavlja ga osem svetovalnih delavk, ki so zaposlene v osnovnih šolah na področju Goriške in Obalno-kraške regije. Do oseb sem prišla sama tako, da sem najprej pridobila kontaktne številke na spletnih straneh osnovnih šol na Primorskem,

jih osebno kontaktirala in se dogovorila za srečanje. Vse svetovalne delavke so bile pripravljene sodelovati.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem zbirala osebno, z vsako svetovalno delavko individualno na različnih osnovnih šolah na Primorskem. Z vsako izmed njih sem opravila poglobljen strukturiran intervju. Za vsak profil, ki se lahko zaposli v šolski svetovalni službi (psiholog, pedagog, socialni delavec, socialni pedagog in defektolog oz. specialni pedagog) sem opravila dva intervjuja, razen z defektologom oz. specialnim pedagogom, saj so večinoma zaposleni kot mobilni defektologi oz. specialni pedagogi za dodatno strokovno pomoč otrokom s posebnimi potrebami in ne v svetovalni službi.

Zbiranje podatkov je potekalo od 17. februarja 2011 do 31. marca 2011.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke sem obdelala kvalitativno in ročno.

Obdelava in analiza podatkov je potekala po naslednjih fazah:

1. urejanje gradiva

Nekaj intervjujev sem posnela z zvočnim snemalnikom in jih nato transkribirala, pri nekaterih intervjujih pa sem si sproti delala zapiske in jih nato pretipkala in uredila na računalniku. Urejeni intervjuji so mi služili za izhodiščno besedilo. V prilogah je priložen le vzorčni intervju. Ostale intervjuje hrani avtorica v zasebnem arhivu (priloga 2).

2. določitev enot kodiranja (klasificiranje) in razvrščanje pod skupne teme in podteme

V zapisih intervjujev sem določila enote kodiranja tako, da sem jih podčrtala. Enote besedila sem razvrščala glede na teme in podteme, ki so me zanimale: 1. Šolska svetovalna služba, katere podteme so lastna vloga, prispevek k delovanju šole, temeljno delovno področje ter podtemo pričakovanja, težave in ovire pri delu, želene spremembe; 2. Teoretična izhodišča in opremljenost, s podtemami znanja in veščine, potrebne za delo, teoretična in praktična znanja glede na profil ŠSS, metode in način dela ter definicija pomoči in procesa pomoči; 3.

Svetovalno delo, ki zajema delo z učenci, svetovalno in posvetovalno delo z učitelji ter svetovalno delo s starši; 4. Poznavanje ostalih profilov zaposlenih v ŠSS; 5. Timsko delo v svetovalni službi. Teme in podteme, ki so me zanimale, pa sem določila glede na raziskovalna vprašanja, ki sem si jih na začetku postavila. Nato sem pod vsako temo pripisala vse enote kodiranja, ki so ustrezale določeni kategoriji. Vsako izjavo sem označila s črko in številko. Izjave socialnih pedagoginj sem označila z A1 in A2, izjave psihologinj s črkama B1, B2, izjave socialnih delavk s C1 in C2 ter izjave pedagoginj s črkama D1 in D2. Te kode bom pripisala tudi izjavam pri rezultatih. Zaradi obsežnosti analize tukaj navajam le primer, več si lahko preberete v prilogi (priloga 3).

I: ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

a. lastna vloga

- nudim učno pomoč oz. pomoč pri svetovanju glede vedenja, učnih navad (A1),
- razreševanje konfliktov med otroki (A1),
- podpora pri osebnih, čustvenih težavah, stiskah (A1),
- sodelovanje z vodstvom in učitelji glede organizacije in vsega, kar se dogaja na šoli (A1),
- učiteljem sem v oporo v smislu, da načrtuješ, kako pomagati otroku, delo z razredno skupnostjo (A1),
- vodenje dokumentacije (A1),
- različne analize in raziskave na šoli (A1),
- povezovanje z vodstvom, učitelji, da stvari potekajo optimalno za učenca (A2),
- koordinacija vseh udeleženih (A2),
- sem en vezni člen med učenci, starši, učitelji in vodstvom šole (B1),
- pomagam pri organizaciji procesa, nudim pomoč, ko se zaznajo težave, izpeljevanje določenih vsebin (B1),
- pomoč pri čustvenih in psiholoških težavah ter podpora pri reševanju težav (B2),
- vloga soustvarjalca, ko z nekom soustvarjam odnose v razredu, na hodniku, v družini, pisarni, v določeni situaciji, v določenem konfliktu (C1),
- spodbujevalec, da do nečesa pride, da se nekaj premakne (C1),
- koordinator (C1),
- supervizor (C1),
- usmerjevalec iz perspektive moči (C1),
- skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj (C2),
- si moraš sam zadati prioritete, si postaviti nek okvir dela, v katerem lahko potem delaš (C2),
- primarna vloga pedagoginje je svetovalno delo (D1),
- polovično sem zaposlena tudi kot pomočnica ravnateljice, predvsem učitelji in starši me vidijo kot vodstvenega delavca (D1),
- vključevanje v delo šole na način, ki spodbuja optimalen razvoj vsakega otroka oz. učenca (D2),
- sodelovanje z vodstvom šole, učitelji, starši in otroki/učenci in zunanji strokovnimi institucijami pri kreiranju pogojev za čim uspešnejši razvoj (D2).

3. odprto kodiranje

Enote kodiranja sem vpisala v tabele glede na teme raziskovanja in vsakemu empiričnemu opisu pripisala pojem. Tehniki, ki sem ju uporabila pri odprtem kodiranju, sta *neposredno poimenovanje* in *iskanje sinonimov*. Tabela 1 predstavlja le primer, več si lahko preberete v prilogi (priloga 4).

Ia: lastna vloga

A1	- nudim učno pomoč oz. pomoč pri svetovanju glede vedenja, učnih navad	nudenje pomoči
A1	- razreševanje konfliktov med otroki	mediator
A1	- podpora pri osebnih, čustvenih težavah, stiskah	podpora
A1	- sodelovanje z vodstvom in učitelji glede organizacije in vsega, kar se dogaja na šoli	sodelovanje
A1	- učiteljem sem v oporo v smislu, da načrtuješ, kako pomagati otroku, delo z razredno skupnostjo	podpora učiteljem
A1	- vodenje dokumentacije	vodenje dokumentacije
A1	- različne analize in raziskave na šoli	analize in raziskave
A2	- povezovanje z vodstvom, učitelji, da stvari potekajo optimalno za učenca	povezovanje
A2	- koordinacija vseh udeležениh	koordinacija
B1	- sem en vezni člen med učenci, starši, učitelji in vodstvom šole	vezni člen
B1	- pomagam pri organizaciji procesa	organizator
B1	- nudim pomoč, ko se zaznajo težave	nudenje pomoči
B2	- pomoč pri čustvenih in psiholoških težavah	nudenje pomoči
B2	- podpora pri reševanju težav	podpora
C1	- vloga soustvarjalca, ko z nekom soustvarjam odnose v razredu, na hodniku, v družini, pisarni, v določeni situaciji, v določenem konfliktu	soustvarjanje odnosov
C1	- spodbujevalec, da do nečesa pride, da se nekaj premakne	spodbujanje da do nečesa pride
C1	- koordinator	koordinacija
C1	- supervizor	supervizor
C1	- usmerjevalec iz perspektive moči	usmerjanje iz perspektive moči
C2	- skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj	skrb za odnose
D1	- primarna vloga pedagoginje je svetovalno delo	svetovalno delo
D1	- polovično sem zaposlena tudi kot pomočnica ravnateljice, predvsem učitelji in starši me vidijo kot vodstvenega delavca	vodstveni delavec

D2	- vključevanje v delo šole na način, ki spodbuja optimalen razvoj vsakega otroka oz. učenca	spodbujanje optimalnega razvoja učenca
D2	- sodelovanje z vodstvom šole, učitelji, starši in otroki/učenci in zunanjimi strokovnimi institucijami pri kreiranju pogojev za čim uspešnejši razvoj	sodelovanje

Tabela 1: primer kodiranja (lasten vir)

4. urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

Pojme, ki sem jih dobila kot rezultat odprtega kodiranja, sem pod vsako temo hierarhično razvrstila v kategorije. Tabela 2 predstavlja le primer, več si lahko preberete v prilogi (priloga 4).

<i>svetovalec</i>		<i>spodbujevalec</i>		<i>koordinator</i>		<i>drugo</i>	
nudnje pomoči	A1 B1 B2	spodbujanje optimalnega razvoja učenca	D2	koordinacija	A2 C1	vodstveni delavec	D1
svetovalno delo	D1	spodbujanje, da do nečesa pride	C1	povezovanje	A2	vodenje dokumentacije	A1
podpora učiteljem	A1			vezni člen	B1	analize in raziskave	A1
soustvarjanje odnosov	C1			skrb za odnose	C2	supervizor	C1
podpora	A1 B2			usmerjanje iz perspektive moči	C1	mediator	A1
skrb za odnose	C2			sodelovanje	A1 D2	organizator	B1
usmerjanje iz perspektive moči	C1						

Tabela 2: urejanje pojmov v hierarhijo (lasten vir)

5. poskusna teorija

Vse pojme, urejene v hierarhijo pojmov, sem nato zapisala v rezultatih in izpeljala poskusno teorijo, podprto z izjavami svetovalnih delavk in lastnimi komentarji. S pomočjo oblikovanja odgovorov na postavljena raziskovalna vprašanja sem prišla do končnih ugotovitev in sklepov.

4. REZULTATI

Najprej predstavljam osnovne podatke šolskih svetovalnih delavk, s katerimi sem opravila intervjuje, in sicer profil oz. osnovno izobrazbo posameznega profila, koliko let je že zaposlena v šolski svetovalni službi (pri svetovalnih delavkah, ki so ta podatek omenile v intervjuju), kateri profili so poleg nje še zaposlenih v ŠSS ter morebitne specifike, ki jih nekateri profili imajo pri svojem delu. V nadaljevanju predstavim rezultate po temah, ki sem jih vnaprej definirala glede na raziskovalna vprašanja.

Intervjuvala sem osem šolskih svetovalnih delavk, ki sem jih zapisala po naključnem vrstnem redu.

Oseba A1 je socialna pedagoginja, ki je v svetovalni službi zaposlena 8 let. Poleg nje so v timu šolske svetovalne službe zaposlene še psihologinja in dve pedagoginji, ena od njiju ima dodatno strokovno pomoč in podaljšano bivanje, druga pa je za 10 ur zaposlena na šoli, ostalo pa v vrtcu.

Oseba A2 je tudi socialna pedagoginja. Poleg nje je na šoli zaposlena še psihologinja. Njen delovni teden je razdeljen med dvema šolama (na osnovni šoli dela dvakrat tedensko, na podružnični šoli trikrat tedensko), njeno delo pa je v 55 % svetovalno, v 45 % pa nudi dodatno strokovno pomoč učencem.

Oseba B1 je psihologinja, ki je v šolski svetovalni službi zaposlena že 25 let. Poleg nje so v svetovalni službi zaposleni še dve pedagoginji in socialna pedagoginja.

Oseba B2 je tudi psihologinja, ki delo šolske svetovalne delavke opravlja že 20 let. V timu svetovalnih delavk na šoli sodeluje še s socialno delavko in pedagoginjo.

Oseba C1 je socialna delavka, v svetovalni službi zaposlena 20 let. Poleg nje sta na šoli zaposleni še psihologinja in pedagoginja.

Oseba C2 je socialna delavka, ki je na šoli edina zaposlena kot šolska svetovalna delavka, zato se veliko povezuje s svetovalnimi delavkami z ostalih večjih šol. Kot svetovalna delavka dela že 20 let.

Oseba D1 je pedagoginja, ki je v šolski svetovalni službi zaposlena 3 leta, saj je bila prej učiteljica. Njena vloga na šoli je deljena; za polovični čas je zaposlena kot svetovalna delavka in kot pomočnica ravnateljice. Poleg nje je na šoli zaposlena še psihologinja.

Oseba D2 je tudi pedagoginja. Poleg nje pa je kot svetovalna delavka na šoli zaposlena tudi psihologinja.

A: ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

1. Lastna vloga

Pri definiciji lastne vloge v šolski svetovalni službi je večina svetovalnih delavk mnenja, da imajo več vlog. Najpogosteje se svetovalne delavke vidijo v vlogi svetovalca in koordinatorja. Definicije lastnih vlog sem razdelila v pet večjih skupin: svetovalec, spodbujevalec, koordinator in druge vloge, ki so jih še navedle.

Vloga svetovalca se kaže predvsem kot: **nudenje pomoči** (*“Nudim pomoč, ko se zaznajo težave.”* – B1), **svetovalno delo** (*“Primarna vloga pedagoginje je svetovalno delo.”* – D1), **podpora** (*“Podpora pri osebnih, čustvenih težavah, stiskah.”* – A1) in **podpora učiteljem** (*“Učiteljem sem v oporo v smislu, da načrtuješ, kako pomagati otroku, ter delo z razredno skupnostjo.”* – A1), **soustvarjanje odnosov** (*“Vloga soustvarjalca, ko z nekom soustvarjam odnose v razredu, na hodniku, v družini, pisarni, v določeni situaciji, v določenem konfliktu.”* – C1), **skrb za odnose** (*“Skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj.”* – C2) ter **usmerjanje iz perspektive moči** (*«Usmerjevalec iz perspektive moči.»* – C1).

Vlogo koordinatorja razumem predvsem kot: **koordinacijo, povezovanje** (*“Povezovanje z vodstvom, učitelji, da stvari potekajo optimalno za učenca.”* – A2), **vezni člen** (*“Sem en vezni člen med učenci, starši, učitelji in vodstvom šole.”* – B1) in tudi kot **skrb za odnose**,

usmerjanje iz perspektive moči ter sodelovanje (*“Sodelovanje z vodstvom šole, učitelji, starši in otroki/učenci in zunanjimi strokovnimi institucijami pri kreiranju pogojev za čim uspešnejši razvoj.”* – D2).

Vloga spodbujevalca se kaže v **spodbujanju optimalnega razvoja učenca** (*“Vključevanje v delo šole na način, ki spodbuja optimalen razvoj vsakega otroka oziroma učenca.”* – D2) in **spodbujanju, da do nečesa pride** (*“Spodbujevalec, da do nečesa pride, da se nekaj premakne.”* – C1).

Pod ostale vloge, ki so jih svetovalne delavke navedle, pa sem zapisala še **vlogo vodstvenega delavca** (*“Polovično sem zaposlena tudi kot pomočnica ravnateljice, predvsem učitelji in starši me vidijo kot vodstvenega delavca .”* – D1), **supervizorja, mediatorja** (*“Razreševanje konfliktov med otroki.”* – A1), **organizatorja** (*“Pomagam pri organizaciji procesa.”* – B1) in **vlogo pri analizah in raziskavah na šoli in vodenju dokumentacije**.

2. Prispevek k delovanju šole

Večina svetovalnih delavk postavlja v prvi plan delo z učenci in je zato tudi njihov prispevek k delovanju šole usmerjen v optimalni razvoj otroka in njegovih sposobnosti.

Njihovo razumevanje prispevka k delovanju šole sem razdelila na: delo z učenci, delo z učitelji in boljše delovanje šole.

Delo z učenci so definirale kot: **razreševanje konfliktov** (*“Razreševanje konfliktov, nesporazumov med otroki ali med otroki in učitelji.”* – A1), **pomoč in podporo učencem** (*“Pomagam učencem, da se razvijejo v eno zdravo, celovito osebnost, da si poiščejo cilje naprej v življenju, v tem smislu izvajam poklicno orientacijo za učence.”* – B1), **pomoč pri iskanju rešitev** (*“Iskanje pomoči, ne samo materialne, ampak tudi pomagati ljudem, jih naučiti, kako si poiskati pomoč, kam naj se obrnejo po pomoč.”* – C1), **iskanje virov moči** (*“Nudim jim suport na poti pri iskanju notranjih moči in jim pri tem pomagam.”* – B2), **strokovno pomoč** (*“Delo z učenci s posebnimi potrebami.”* – D1), v povezavi z učenci pa izvajajo še **poklicno usmerjanje, koordinacijo prostovoljcev, preventivne dejavnosti in informiranje**.

Delo z učitelji so opredelile kot: **delavnice za učitelje, seznanjanje o novostih na področju dela z otroki** (*“Pomoč učiteljem z delavnicami, na katerih učitelje seznanjam z aktualnimi stvarmi na področju dela z otroki s posebnimi potrebami in o nadarjenih otrocih.”* – A2), **pomoč pri iskanju rešitev ter informiranje**.

Za boljše delovanje šole pa so svetovalne delavke navedle **sodelovanje z vsemi udeleženi** (*“Predvsem v sodelovanju z vsemi vpletenimi, z vodstvom, z učitelji, učenci, starši.”* – C2), **izboljšave, vodenje projektov** (*“Sem vodja projekta Zdrava šola, ki promovira zdravje.”* – C1) in **analizo** (*“Analiziranja stanja v šolskem procesu.”* – B1).

Kot prispevek pri delu z učenci sta socialni delavki navedli razreševanje konfliktov, pomoč pri iskanju rešitev, koordiniranje prostovoljcev in izvajanje preventivnih dejavnosti, za boljše delovanje šole pa sodelovanje z vsemi udeleženi ter vodenje projektov. Psihologinji sta navedli, da sta učencem v pomoč in podporo ter v pomoč pri iskanju rešitev, na voljo sta jim z raznimi informacijami, nudita strokovno pomoč, skupaj iščejo vire moči in izvajajo poklicno orientacijo, za boljše delovanje šole analizirata stanje v šolskem procesu, pri delu z učitelji pa gre za informiranje. Pedagoginji z učenci delata v smislu poklicne orientacije in strokovne pomoči, za boljše delovanje šole pa sodelujeta z vsemi udeleženi. Socialni pedagoginji razrešujeta razne konflikte med učenci, sta jim v oporo in pomoč ter izvajata preventivne delavnice, učitelje seznanjata o novostih in zanje organizirata delavnice, za boljše delovanje šole pa uvajata izboljšave.

3. Temeljno delovno področje

Večina svetovalnih delavcev ne vidi pri svojem delu samo enega temeljnega področja, temveč so mnenja, da je njihovih temeljnih področij več. Temeljna delovna področja, kot sta jih definirali pedagoginji, so predvsem področje izobraževanja (učiteljev in staršev), delo z nadarjenimi učenci, pedagoška problematika in uvajanje novosti. Socialni delavki sta kot temeljno delovno področje definirali področje socialno-ekonomskih stisk, psihologinji sta za temeljno področje opredelili predvsem poklicno orientacijo, testiranja in svetovanje, socialni pedagoginji pa sta za temeljno področje dela opredelili delo z nadarjenimi učenci, z učenci z vedenjskimi, čustvenimi težavami in preventivo.

Temeljna delovna področja sem povzela po Programskih smernicah za svetovalno službo v

osnovnih šolah (1999), ki področja dela v svetovalni službi deli na: učenje in poučevanje, telesni, osebni in socialni razvoj, šolanje in poklicna orientacija, področje socialno-ekonomskih stisk ter ostala področja dela, ki so jih svetovalne delavke navedle kot temeljna, vendar ne sodijo v nobeno od navedenih skupin.

Tabela 4.1: Temeljno delovno področje

	psihologinja	pedagoginja	socialna pedagoginja	socialna delavka
<i>učenje in poučevanje</i>		<ul style="list-style-type: none"> - nadarjeni učenci - izobraževanja za učitelje - načrtovanje vzgojno-izobraževalnega procesa - uvajanje novosti 	nadarjeni učenci	
<i>telesni, osebni in socialni razvoj</i>	delo z učenci s posebnimi potrebami	<ul style="list-style-type: none"> - delo z otroki z vedenjskimi, čustvenimi težavami - delo z učenci s posebnimi potrebami - razvoj učencev 	<ul style="list-style-type: none"> - delo z otroki z vedenjskimi, čustvenimi težavami - delo z učenci s posebnimi potrebami - učna pomoč - preventiva 	
<i>šolanje in poklicna orientacija</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poklicna orientacija - testiranje 		poklicna orientacija	
<i>področje socialno-ekonomskih stisk</i>	svetovanje	<ul style="list-style-type: none"> - subvencije - socialna pomoč - svetovanje 		<ul style="list-style-type: none"> - svetovanje - soustvarjanje skupnih rešitev
<i>ostalo</i>		<ul style="list-style-type: none"> - praksa za študente - napredovanje učiteljev - pedagoška problematika - evalvacija dela šole 		<ul style="list-style-type: none"> - vsa področja so temeljna - delo zajema vse

Kot temeljno področje sta socialni pedagoginji in pedagoginji navedli učenja in poučevanja. Socialni pedagoginji vidita svoje temeljno področje pri delu z **nadarjenimi učenci** in

posvetovanje z učitelji in vodstvom (*“Posvetovanje med učitelji, vodstvom in mano.”* – A2). Pedagoginji pa navajajta kot temeljno delovno področje **delo z nadarjenimi učenci** (*“Kot svetovalna delavka je temeljno področje predvsem v koordinaciji nadarjenih učencev.”* – D1), **izobraževanja za učitelje** (*“Načrtovanje izobraževanja strokovnih delavcev.”* – D2) **in starše, načrtovanje vzgojno-izobraževalnega procesa** (*“Sodelovanje z učitelji pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa in načrtovanje pri reševanju razne problematike.”* – D2) ter **uvajanje novosti** (*“Uvajanje pedagoških novosti, projektov (predvsem metode, tehnike, oblike učenja.”* – D1).

Naloge in delo, ki spadajo pod temeljno delovno področje telesnega, osebnega in socialnega razvoja, so navedli vsi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi razen socialnih delavk, največ nalog s tega področja pa opravljata socialni pedagoginji, ki navajata kot svoje temeljno delovno področje **delo z otroki z vedenjskimi in čustvenimi težavami** (*“Temeljno področje je predvsem delo z otroki, ki imajo vedenjske, čustvene težave.”* – A1), **delo z učenci s posebnimi potrebami, učna pomoč in preventiva**. Prav tako so poleg **razvoja učencev** (*“Pomoč učencem pri razvoju svojih potencialov.”* – D2) ta področja dela temeljna tudi za pedagoginji.

Na področju šolanja in poklicnega usmerjanja sta kot temeljno področje **poklicno orientacijo** in **testiranje** navedli psihologinji, poklicno orientacijo pa izvaja tudi ena socialna pedagoginja.

Področje socialno-ekonomskih stisk je predvsem temeljno področje socialnih delavk. Na tem področju vidita socialni delavki svoje temeljne naloge predvsem v **svetovanju** in **soustvarjanju skupnih rešitev** (*“Delo z otroki, starši in učitelji, ki imajo probleme, da se skupaj usedemo in skupaj iščemo poti .”* – C1). Veliko temeljnih področij na tem področju pa imata tudi pedagoginji, katerih temeljne naloge so **koordinacija subvencij, socialna pomoč** in **svetovanje** (*“Svetovalni razgovori z učenci in starši.”* – D2), ki je hkrati temeljno področje tudi psihologinj. Tega področja nista kot temeljnega navedli le socialni pedagoginji.

Ostala temeljna področja, ki so jih svetovalne delavke še navajale, pa so **praksa za študente, napredovanje učiteljev** (*“Kot pomočnica ravnateljice moje področje dela zajema*

napredovanje učiteljev.” – D1), pedagoška problematika (“Sprotna pedagoška problematika v razredu.” – D1) in evalvacija dela šole (“Sodelovanje z vodstvom šole pri organizaciji spodbudnega učnega okolja, evalvaciji dela šole.” – D2). Kjer pa je na šoli v šolski svetovalni službi zaposlena le socialna delavka, so vsa delovna področja temeljna in delo zajema vse (“Moje delo pokriva vse od šolskih novincev, poklicno odločanje, nacionalna preverjanja, delo z učenci s posebnimi potrebami, delo z nadarjenimi učenci, šolska skupnost, urejanje subvencij.” – C2).

4. Pričakovanja, težave in ovire pri delu, želene spremembe

Pričakovanja nekaterih svetovalnih delavk so se pred začetkom dela v šolski svetovalni službi razlikovala od trenutnega stanja na šoli. Kjer pa ni bilo predstave o delu svetovalne službe, tudi ni bilo pričakovanj. Pričakovanja sem razdelila na pričakovanja prej, torej pred nastopom v službi, in potem, torej glede na trenutno stanje, dodala sem še težave in ovire pri delu ter želene spremembe.

Nekatere svetovalne delavke so povedale, da **niso imele predstave o tem delu, zato tudi niso imele pričakovanj** (“Preden sem začela delati v svetovalni službi, si nisem predstavljala, kakšno je to delo, in zato nisem imela nikakršnih pričakovanj.” – A2), spet druge pa so imele **pričakovanja popolnoma različna od trenutnega stanja na šoli** (“Pričakovanja so bila čisto nekaj drugega, kot je v praksi.” – C2). Ena od svetovalnih delavk je navedla, da je bilo **na začetku** nastopa dela v svetovalni službi **manj individualnega dela** (“Na začetku delala manj individualnega dela z otroki ali skupinskega dela.” – A1) in **več administracije** (“Delala precej več administrativnega dela.” – A1), druga je povedala, da je bila **s fakultete premalo opremljena za delo v svetovalni službi** (“S fakultete sem prišla premalo opremljena za delo, ki ga opravlja ŠSS v praksi.” – B1), tretja pa, da je **na začetku mislila, da bo rešila vsak problem** (“Preden sem se zaposlila, sem mislila, da bom rešila vsak problem.” – C1). Kot razlike med pričakovanji od trenutnega stanja na šoli pa so navajale predvsem to, da je **večja sistematizacija dela** (“Delo je postalo bolj sistematično.” – B1), **več je sodelovanja z učenci** (“Učenci pa pridejo k meni kar sami, če imajo na primer težave z vrstniki ali doma (včasih je ŠSS veljala za način kaznovanja, kamor so te napotili, če se v razredu nisi primerno obnašal).” – D1), **starši** (“Odkar pa sem zaposlena v ŠSS pa menim, da je veliko več zahtev s strani staršev, večkrat me pokličejo ali pridejo k meni na pogovor,

saj so se prej mogoče na nek način bali svetovalne službe.” – D1) in **Centrom za socialno delo**. Ena od svetovalnih delavk je povedala, da **sedaj opravlja svoje delo**, ki ga na začetku nastopa dela v šolski svetovalni službi ni (*“Sedaj delam svoje delo, delo z otroki, z učitelji in vodstvom.”* – A1), dve svetovalni delavki pa sta povedali, da jima je **želja, da bi pomagali, ostala tudi kasneje** pri delu v šolski svetovalni službi (*“Moja želja, da bi pomagala ljudem, se do sedaj ni spremenila.”* – B1).

Šolske svetovalne delavke so omenile različne težave in ovire, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Največkrat je to bila **administracija** (*“Veliko je dela s papirji, kar ti vzame zelo veliko časa.”* – B2), ostale težave in ovire pri delu pa so še, da je **premalo časa** (*“Zmanjkuje mi časa za vse izvesti, kar imam v načrtu.”* – A1), da je **veliko popoldanskega dela**, da **ni razumevanja vloge šolske svetovalne službe** (*“Nerazumevanja moje vloge na šoli s strani drugih zaposlenih, velikokrat pridejo k meni s problemom, češ tukaj ga imaš, reši ga.”* – A2), velika **razpršenost nalog** (*“Prevelika razpršenost različnih nalog.”* – C2), da **ni časa za razbremenitev po težkem pogovoru** (*“Da po težkem razgovoru o neki hudi situaciji, ki ga imam ali s starši ali z učenci, nimam časa da se odpočijem, razbremenim teže pogovora.”* – C1), da **nepredvidljive situacije motijo proces dela** (*“Na razpolago si učiteljem in učencem ves čas prisotnosti na delu, kar pomeni, da prihaja do prekinitev dela, ki ga trenutno opravljaš, kar je lahko moteče.”* – D2), **nesprejemanje pomoči** (*“Ovira je, ko nekdo ne sprejme moje pomoči.”* – C1). Kjer so specifične okoliščine dela pa se pojavljajo tudi specifične ovire in težave, kot so **nedokončane naloge** (*“Ker sem hkrati zaposlena na dveh šolah, ostajajo dela nedokončana ali po dalj časa nedotaknjena.”* – A2) in **nepopolno svetovanje** (*«Nisem 100-% v svetovanju.»* – A2), **preklapljanje med kolektivi** (*“Veliko je preklapljanja med kolektivi.”* – A2) ter **nezmožnost poglobljanja v posamezna področja, ker ni tima šolske svetovalne službe** (*“Glede na to, da sem sama zaposlena v svetovalni službi, se ne morem poglobiti v posamezna področja, kot če bi nas bilo več.”* – C2).

Samo ena svetovalna delavka je **zadovoljna s trenutnim stanjem pri svojem delu in si zato ne želi sprememb** (*“Vse je tako, kot sem pričakovala, in nič ne bi želela spremeniti.”* – D2), ostale svetovalne delavke pa si želijo sprememb v zvezi s svojim delom pa tudi v zvezi z učnim načrtom in šolskim sistemom, kot ga poznamo danes.

Največ svetovalnih delavk je izrazilo željo, da bi bilo **manj administracije** (*“Spremeniti bi si želela predvsem to, da bi bilo manj birokracije in bi tako imela več časa za delo z ljudmi.”* – C2). Glede svojega dela si želijo **več razumevanja do njihovega dela** (*“Želela bi večje razumevanje s strani učiteljev do naše službe in vloge, ki jo imamo na šoli.”* – A2), **več avtonomnosti** (*“Spremeniti bi si želela, da bi imela več avtonomnosti, saj sem včasih zelo odvisna od vodstva za pridobitev soglasja ali pa ni denarja.”* – A2) in **več pristojnosti in samostojnega odločanja** (*“Da bi imela več kompetenc, da bi lahko sama presojala v primerih, ko se nekaj ne da narediti tako, kot to predpisuje zakonodaja, pravilnik ali neka dokazila.”* – D1), želijo si večjo **normiranost dela in opredelitev nalog** (*“Pogrešam predvsem to, da bi bile stvari bolj normirane, opredeljene, da bi bilo bolj določeno, koliko časa nameniti posamezni stvari.”* – B1), **manj omejitev z dokumentiranjem** (*“Želela pa bi si, da ne bi bili tako omejeni z dokumentacijo.”* – B2) ter **več izobraževanj** (*“Pogrešam tudi več izobraževanja.”* – B1). Glede učnega načrta in šolskega sistema si želijo predvsem **spremembe koncepta dela z nadarjenimi** (*“Potrebne spremembe tudi na področju ocenjevanja nadarjenih učencev.”* – D1), **spremembo učnega načrta** (*“Uvedla bi učne ure v urnik otrok, ki bi bile namenjene osebni rasti, skupinski dinamiki, sodelovanju, kjer bi se gradilo na samopodobi otrok, svetovalni delavci pa bi imeli te ure in jih izvajali.”* – A1) ter **spremembo programa osnovnih šol** (*“Spremembo programa osnovnih šol, saj je v njem preveč balasta in se otroke preveč predalčka.”* – C2).

B – TEORETIČNA IZHODIŠČA IN OPREMLJENOST

1. Znanja in veščine, potrebne za delo

Svetovalne delavke v šoli navajajo različne veščine in znanja, ki so potrebna za delo v šolski svetovalni službi. Znanja in veščine, potrebne za delo, sem razdelila na potrebna znanja in na potrebne veščine za delo.

Kot najpomembnejšo veščino pri delu v šolski svetovalni službi navajajo **veščino komuniciranja** (*“Komunikacijske spretnosti.”* – B1), pomembne se jim zdijo tudi **empatija** (*“Empatija, da se znaš vživeti v učitelje, vodstvo in učence.”* – A2), **prilagajanje** (*“Sposobnost, da lahko v trenutku preskočiš iz enega področja dela na drugo.”* – B1), **mediacija** (*“Da znaš koordinirati, voditi in tudi umirjati različne situacije med učenci, starši*

in učitelji.” – D1), **aktivno poslušanje** (“Kako dobro poslušati osebo, ki jo imaš pred seboj.” – C2). Poleg naštetih veščin še: **razumevanje stiske človeka** (“Socialni čut, da razumeš stisko nekoga.” – A2), **svetovanje** (“Veščine svetovanja, testiranja, socialne spretnosti.” – B1), **iskanje virov moči, ravnanje z vsemi udeleženi** (“Da znaš ravnati z vsemi uporabniki.” – D1), **koordiniranje**.

Kot najpomembnejša znanja pri delu v ŠSS pa svetovalne delavke navajajo: **psihološka znanja** (“Psihologija (delovanje človeka, razmišljanje).” – A1), **pedagoška znanja, strokovna znanja, vzpostavljanje delovnega odnosa** (“Kako vzpostaviti dober odnos z vsemi vpletenimi.” – C2), **vodenje pogovora** (“Kako voditi terapevtski odnos.” - B2), **znanja o skupinski dinamiki ter poznavanje zakonodaje** (“Znanja s področja zakonodaje.” – D2)

2. Teoretična in praktična znanja glede na profil ŠSS

Teoretična in praktična znanja, ki so podlaga za delo posameznega profila v šolski svetovalni službi, se nanašajo predvsem na znanja, ki so jih svetovalne delavke pridobile s študijem na primarni fakulteti, in znanja, ki so jih kasneje pridobile v praksi ter z dodatnimi izobraževanji, bodisi tistimi, ki so tako rekoč obvezna in jih organizira šola, ali pa izobraževanja, ki so se jih svetovalne delavke udeležile samoiniciativno.

Temo teoretična in praktična znanja sem razdelila na znanja, pridobljena s študijem, in znanja, pridobljena s prakso. Slednja sem kasneje razdelila še na znanja, pridobljena pri delu, in znanja, pridobljena z izobraževanji.

Tabela 4.2: Teoretična in praktična znanja

	psihologinja	pedagoginja	socialna pedagoginja	socialna delavka
<i>znanja, pridobljena s študijem</i>	študij kot osnova, okvir teoretičnih znanj	psihološka in pedagoška znanja	- študij kot osnova, okvir teoretičnih znanj - ogromno uporabnih znanj, ki jih ne znaš umestiti v prakso	- znanja o zakonodaji - vživljanje v situacijo - širši pogled na humanistične vede
<i>znanja, pridobljena pri delu</i>	- konkretna znanja pridobila z izobraževanji in izkušnjami pri	- dinamika v razredu - znanja s področja	- izkusiti znanja s prakso - umeščanje teorije v nek	- ogromno naredila sama - distancirana drža od primera

	delu - klinični, psihološki pristop k problemu	zakonodaje	prostor v praksi	- razpolaganje z informacijami in vodenje v procesu pomoči - ohranjanje mirnosti - prepoznavanje majhnih korakov v procesu pomoči
--	--	------------	------------------	---

Socialna pedagoginja in obe psihologinji so bile mnenja, da jim je **študij dal le osnovo, nek okvir teoretičnih znanj** (*“Študij mi je nudil predvsem teoretična znanja (na primer o psihodiagnostiki).” – B2*), druga socialna pedagoginja je mnenja, da je s študijem pridobila **ogromno uporabnih znanj, ki pa jih ne znaš umestiti v prakso** (*“S študijem dobiš ogromno uporabnih znanj, problem je, ker ko nimaš konkretnih izkušenj iz prakse, ne znaš zares umestiti teh znanj.” – A1*), pedagoginji sta bili enotnega mnenja, da jima je študij dal predvsem **pedagoška in psihološka znanja** (*“Študij mi je dal splošna znanja s področja pedagogike in psihologije.” – D2*), socialni delavki pa sta menili, da sta s študijem pridobili predvsem **širši pogled na humanistične vede** (*“Študij mi je dal predvsem en širši pogled na humanistične vede.” – C2*), **znanja o zakonodaji** (*“Študij veliko naučil o zakonodaji, na primer o Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih.” – C1*) ter **kako se vživeti v situacijo** (*“Znanja o vživljanju v situacijo nekoga drugega.” – C1*).

Glede konkretnih znanj, ki so jih svetovalne delavke pridobile ob samem delu v šolski svetovalni službi, sta bili socialni pedagoginji menja, da je potrebno **teoretična znanja izkusiti s prakso** in da se **s prakso naučiš umeščanja teorije v nek prostor** (*“S prakso sem dobila bolj konkretne izkušnje, da sem znala teorijo umestiti v nek prostor.” – A2*). Ena psihologinja je bila mnenja, da je **konkretna znanja pridobila z izobraževanji in izkušnjami pri delu** (*“Konkretna znanja pa sem potem pridobila skozi izobraževanja in izkušnje pri samem delu, ki se jih naučiš v konkretni situaciji.” – B1*), druga pa je povedala, da se je v praksi naučila **kliničnega, psihološkega pristopa k problemu** (*“Kako klinično, psihološko pristopiti k problemu pa sem ne naučila sama pri delu.” – B2*). Ena od socialnih delavk je povedala, da je **ogromno morala narediti sama**, druga pa je kot konkretna znanja, pridobljena z delom, navedla **ohranjanje distancirane držbe od primera** (*“S prakso sem se tudi naučila, da me posamezen primer ne potegne cel vase, da se ne znam premakniti naprej.” – C2*),

razpolaganje z informacijami in vodenje v procesu pomoči (“*Da sem jaz tista, ki razpolaga z informacijami, ki jih osebe, ki pridejo k meni po pomoč, potrebujejo, in da je moja naloga podajanje teh informacij in vodenje ljudi skozi proces pomoči.*” – C2), **ohranjanje mirnosti** (“*Da ostanem v težki situaciji mirna, saj lahko nekomu pomagam.*” – C2) in **prepoznavanje majhnih korakov v procesu pomoči** (“*Skozi prakso si pridobiš veliko izkušenj o tem, da vidiš uspehe v majhnih korakih, da prepoznaš tudi majhne uspehe.*” – C2). Pedagoginji sta kot konkretna znanja, pridobljena s prakso, navedli **znanja o dinamiki v razredu** (“*V praksi pa sem se veliko naučila, kako funkcionira razred med seboj, predvsem ko sem še učila angleščino in pedagogiko.*” – D1) ter **znanja s področja zakonodaje**.

Glede na profil posamezne svetovalne delavke v šoli imajo na nekaterih področjih več in na drugih manj znanj v primerjavi z ostalimi profili zaposlenih v ŠSS.

Tabela 4.3: Teoretična in praktična znanja

	psihologinja	pedagoginja	socialna pedagoginja	socialna delavka
<i>več znanj</i>	- testiranje nadarjenih, organizacija - psihološka znanja - delo z nadarjenimi učenci	- didaktična znanja	- delovanje otrok v skupini - vzgojni momenti med starši in otroci - širok pogled na situacijo	- širok pogled na situacijo - dostopnost do ljudi
<i>manj znanj</i>	- pedagoških znanj - socialna problematika	- psiholoških znanj - delo z učenci s posebnimi potrebami	- didaktična znanja - raziskovanje	- psiholoških znanj

Socialni pedagoginji sta mnenja, da imata **širok pogled na situacijo** (“*Imam več širine in sem bolj odprta v mislih.*” – A2), da imata več znanj o **delovanju otrok v skupini** (“*Več znanj imam na področju skupinske dinamike, kako otroci delujejo v skupini.*” – A1) ter o **vzgojnih momentih med otroci in starši** (“*Več znanj o vzgojnem momentu med starši in otroci ter kako se to v šolo prenese.*” – A1), imata pa manj **didaktičnih znanj** (“*Manj imam didaktičnih znanj, na primer nudenje učne pomoči, poučevanje, kako otroka nekaj naučiti.*” – A1) in znanj s področja **raziskovanja**.

Psihologinji menita, da imata več **psiholoških znanj**, na primer znanja o testiranju, vodenju pogovorov, razvoju otroka (*“Imam več psiholoških znanj, na primer znanja o osebnosti, o razvoju otroka, o vodenju pogovorov (psihodiagnostika), o poklicnem usmerjanju in testiranju nadarjenih učencev.”* – B2), o **delu z nadarjenimi učenci** (*“Kar se tiče diagnostike pa imam verjetno več znanj kot ostali kot tudi s področja čustvovanja in na področju učenja nadarjenih.”* – B1) ter na področju **organizacije** (*“Imam pa več organizacijskih del (na primer informativni dnevi, testiranje nadarjenih).”* – B1), imata pa manj **pedagoških znanj** (*“Manj znanj s pedagoškega procesa, kot jih imajo pedagogi.”* – B1) in znanj s področja **socialne problematike**.

Socialni delavki sta mnenja, da imata **širok pogled na situacijo** in da sta **bolj dostopni za ljudi** (*“Socialni delavci manj akademski in bolj dostopni za ljudi.”* – C2), manj pa imata predvsem **psiholoških znanj** (*“Manj imam teoretičnih znanj o psihološkem razvoju človeka.”* – C2).

Pedagoginji imata več **didaktičnih znanj** (*“Več znanj o vodenju pedagoškega procesa (na primer o vodenju pouka, kako naj bi potekala učna ura, znanja o metodah in tehnikah in strategijah učenja).”* – D1) in manj znanj s **psihološkega področja** in s področja **dela z učenci s posebnimi potrebami** (*“Manj znanj imam s področja dela z učenci s posebnimi potrebami.”* – D2).

Vse svetovalne delavke so se v svoji službi tudi veliko izobraževale na različnih področjih. Dve svetovalni delavki sta omenili, da sta morali **ogromno narediti sami, s samoizobraževanjem** (*“Sama preko izobraževanja na treningu Nevro-lingvističnega programiranja.”* – B2), navajale pa so še naslednja izobraževanja, seminarje in delavnice: **delo z otroki s posebnimi potrebami** (*“Izobraževanja na področju dela z učenci s posebnimi potrebami in podobno.”* – C2), **delo z nadarjenimi učenci** (*“Seminarji o značilnostih nadarjenih učencih in delu z njimi.”* – A2), **vodenje svetovalnega pogovora, seminarji o otrocih z vedenjskimi težavami** (*“Hodila na seminarje, kar je povezano s t. i. vedenjci, to so otroci, ki imajo težave v vedenju in čustvovanju, in delu z njimi.”* – A1), **osredotočanje na osebo, poslušanje, sledenje željam, pričakovanjem** (*“Dodatna izobraževanja so mi dala znanja o tem, kako se osredotočati na osebo, ki jo imaš pred seboj, dobro poslušanje, kako*

slediti njegovim pričakovanjem, želim.” – C2), **izobraževanje na področju drog** (“Ko sem začela delati na šoli, sem se morala najprej izobraziti na področju drog.” – C1), **delavnice o duševnem zdravju** (“Projekt Zdrave šole, v sklopu katerega so bile tudi delavnice o duševnem zdravju.” – C1), **delavnice o komunikaciji** (“Udeleževala sem se različnih delavnic na temo komunikacije.” – C1), **kako voditi postopke razgovora, realitetna teorija** (“Obiskujem izobraževanja o realitetni teoriji.” – C2), **vrstniška mediacija** (“Obiskovala sem tudi izobraževanja o vrstniški mediaciji.” – C2), **prepoznavanje in preprečevanje nasilja** (“Vključena sem tudi v projekt prepoznavanja in preprečevanja nasilja v šoli.” – D1) ter **poznavanje izobraževalnih sistemov drugih držav** (“Mednarodni projekt Comenius, kjer sem spoznala različne izobraževalne sisteme iz različnih držav.” – D1).

3. Metode in način dela

Pri svojem delu svetovalne delavke uporabljajo različne metode in načine dela z učenci, učitelji, starši in ostalimi zaposlenimi na šoli. Metode in način dela sem razdelila na individualno delo (delo s posameznikom), skupinsko delo ali delo s skupino ter metode in načine dela, ki so lahko individualni ali skupinski.

Kot najpogostejšo individualno metodo oziroma način dela je večina svetovalnih delavk navedla **pogovor oziroma svetovalni razgovor** (“Nudim individualno pomoč skozi pogovor.” – B1). Tri svetovalne delavke so kot metodo dela navedle **individualno delo z otroki** (“Individualno, neposredno otroku.” – A1), ostale individualne metode, ki so jih še naštele, pa so: **spodbujanje, ozaveščanje učiteljev o vzorcih vedenja** (“Posredno z bodrenjem, spodbujanjem učiteljev in ozaveščanjem o vzorcih vedenja, ki jih sami prenašajo na učence.” – A1), **dodatna strokovna pomoč** (“Izvajam tudi dodatno strokovno pomoč.” – B1), **iskanje virov moči** (“Prepoznavanje močnih področij otroka.” – D2) ter **metoda samoizpraševanja, vprašanj**.

Pri skupinskem delu so najpogosteje omenile **delo s skupino** ali **delo z razredom** (“Delam z manjšo skupino ali s celotnim razredom.” – A1), ostale metode in načine dela, ki so jih še omenile, pa so: **vključevanje v skupino, delavnice in predavanja** (“Z delavnicami Učim se učiti.” – D1), **roditeljski sestanki, igre vlog, socialne igre** (“Socialne igre za otroke.” – C2),

skupnostno socialno delo (“Skupnostno socialno delo (celotna šola, zunanje institucije).” – C1) in **projektno delo**.

Med metode in načine dela, ki bi se po mojem mnenju lahko izvajale tako individualno kot skupinsko, pa spadajo: **mediacija** (“Z mediacijo pri reševanju sporov.” – A2), **odprta komunikacija** (“Ustvarjanje in spodbujanje odprte komunikacije.” – D2), **pozitivno razmišljanje** (“Vnašanje pozitivnega in realnejšega pogleda na vprašanja v zvezi s pomembnostjo posameznih nalog, dejstev, okoliščin, za razvoj otrok.” – D2), **sproščanje, pozitivne afirmacije, soustvarjanje** (“Soustvarjanje, kot ga definira Gabi Ččinovič Vogrinčič.” – B1), **hipnoza, pravljice** (“Pri mlajših otrocih s pravljičami.” – B2), **relativna teorija, iskanje virov moči ter metoda samoizpraševanja in vprašanj**.

4. Definicija pomoči in procesa pomoči

Večina svetovalnih delavk pri definiranju pomoči uporablja element delovnega odnosa soustvarjanje, pomoč pa definirajo tudi kot vodenje k iskanju rešitev. V procesu pomoči uporabljajo tudi sodobne koncepte socialnega dela, kot sta perspektiva moči in ravnanje s sedanostjo ali koncept soprisotnosti.

Definicijo pomoči in procesa pomoči sem razdelila na soustvarjanje, pomoč kot vodenje k rešitvi, koncept soprisotnosti, perspektiva moči, katere podtema je uporabnik ekspert iz izkušenj, ter ostale definicije pomoči.

Tabela 4.4: Definicija pomoči in procesa pomoči

	psihologinja	pedagoginja	socialna pedagoginja	socialna delavka
<i>soustvarjanje</i>	- vključevanje vseh udeležениh v proces pomoči - skupno iskanje virov moči in rešitev, aktivna vloga v procesu pomoči			
<i>pomoč kot vodenje k iskanju</i>	- vodenje pogovora v smeri iskanja rešitev		- vodenje uporabnika, da sam najde	- vodenje pogovora v smeri iskanja rešitev

<i>rešitev</i>	- opogumljanje v smeri iskanja rešitev		rešitev problema	- opolnomočenje človeka v smeri rešitve
<i>koncept soprisotnosti</i>				- pomoč tukaj in zdaj
<i>perspektiva moči</i>	- iskanje virov moči		- iskanje virov moči	- iskanje virov moči - opolnomočenje in mobiliziranje virov moči
<i>uporabnik ekspert iz izkušenj</i>	- postaviti otroka v središče in izhajanje iz otroka			- postaviti otroka v središče in izhajanje iz otroka - različno dožemanje situacij
<i>ostale definicije pomoči</i>	- ustvarjalnost pri iskanju rešitev	- ustvarjanje pogojev za razvoj posameznika	- nudenje podpore in razumevanja uporabniku	- dovoliti uporabniku proces razmišljanja

Le ena od svetovalnih delavk – psihologinja – definira pomoč kot soustvarjanje (Čačinovič Vogrinčič, 2002), ki ga razlaga kot **vključevanje vseh udeležениh v proces pomoči** (“Pomembno je, da se v proces pomoči vključi čim več udeležencev: starše, učitelje, tim svetovalnih delavcev, seveda pa je otrok glaven, ki je v središču, in ne smemo govoriti mimo njega.” – B2) in **kot skupno iskanje virov moči in rešitev, je aktivna vloga v procesu pomoči** (“Pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči.” – B2).

Socialna pedagoginja, socialna delavka in psihologinja vidijo pomoč kot vodenje k iskanju rešitev, ki se kaže kot **vodenje uporabnika, da sam najde rešitev problema** (“Pomagaš privedi do tega, da sam najde rešitev svojega problema, da uvidi, kje je problem, in da sam išče vire pomoči, ne da mu ti vsiljuješ pomoč.” – A2), **vodenje pogovora v smeri iskanja rešitev** (“Ne moreš pomagati človeku, če sam noče pomoči, lahko ga samo vodiš skozi pogovor na način, da mu ponudiš preko svojega znanja informacije, da sam poišče rešitev.” – C2), **opogumljanje v smeri iskanja rešitev** (“Opogumljati, da sami dojamajo in začnejo delati v smeri iskanja rešitev, da se začne nekaj premikati.” – B1) ter **opolnomočenje človeka v smeri rešitve** (“Gre za opolnomočenje človeka, da sam stvari reši.” – C2).

Ena od socialnih delavk v procesu pomoči uporablja koncept soprisotnosti (Bouwkamp, de Vries) in dela na **pomoči tukaj in zdaj** (*“Moje načelo je, da stranka z mojo pomočjo – vodstvom – pride do uvida v rešitev v danem trenutku in se ne izgublja v preteklosti ali v prihodnosti.”* – C1).

Polovica vprašanih (obe socialni delavki, socialna pedagoginja in psihologinja) navaja, da v procesu pomoči uporablja perspektivo moči (Saleebey). Predvsem gre za **iskanje virov moči** uporabnikov (*“Pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči.”* – B2) ter za **opolnomočenje in mobiliziranje virov moči** (*“Skušam poiskati in mobilizirati talente, znanja, sposobnosti skupaj z njim .”* – C1).

Obe psihologinji in socialni delavki pa vidita uporabnika kot eksperta iz izkušenj. Pomembno se jim zdi, da se **postavi otroka v središče in se izhaja iz njega** (*“Pomembno, da postavimo otroka v center, da se izhaja iz njega, ne da mu samo nekaj ‘nalivaš’ kar on sam ni zmožen sprejeti.”* – B1), pa tudi upoštevanje dejstva, da **uporabniki dojemajo situacije različno** (*“Upoštevati moramo, da različni udeleženci dogajanje različno vidijo in si ga razlagajo na povsem svojstven način.”* – C1).

Ostale definicije pomoči, ki so jih svetovalne delavke še navedle, pa so: **nudenje podpore in razumevanja uporabniku** (*“Pomoč je proces, pri katerem nudiš uporabniku suport, razumevanje.”* – A2), **dovoliti uporabniku proces razmišljanja** (*“Nujno se mi zdi, da dovoliš človeku proces, da mu dovoliš iti skozi proces razmišljanja, da bo do nekje prišel, da dojame.”* – C2), **ustvarjanje pogojev za razvoj posameznika** (*“Ustvarjanje ali zagotavljanje pogojev za razvoj potencialov vsakega posameznika.”* – D2) in potreba po **ustvarjalnosti pri iskanju rešitev** (*“Biti moramo ustvarjali, da se najde pot za reševanje problemov.”* – B2).

C – SVETOVALNO DELO

1. Delo z učenci

Svetovalno delo z učenci izvajajo svetovalne delavke bodisi individualno bodisi skupinsko. Individualno delo poteka na zelo različne načine, skupinsko delo pa izvajajo najpogosteje preko delavnic na različne teme. Z učenci so lahko v stiku tudi na drugačne načine, na primer

ob ekskurzijah, športnih in kulturnih dnevih, kot spremstvo na sistematske preglede, učenci pa se na svetovalno službo obračajo tudi sami.

Temo delo z učenci sem razdelila na tri kategorije: delo z učenci (individualno ali skupinsko), prispevek svetovalne delavke v procesu pomoči učencem in učenci samostojno poiščejo pomoč.

Individualno delo z učenci se kaže na različne načine, in sicer kot **dodatna strokovna pomoč** (*“Nudim dodatno strokovno pomoč pri otrocih, ki so vodeni kot otroci s posebnimi potrebami in imajo razne primanjkljaje, težave, posebnosti, dvakrat do trikrat na teden.”* – A1), **učna pomoč** (*“Učencem lahko pomagam pri učenju, da pridobijo neke učne strategije za uspeh.”* – D1), **delo z nadarjenimi učenci** (*“Organiziram vsebine za nadarjene učence.”* – B2), **delo z otroki s posebnimi potrebami** (*“Vodim pogovore z učenci s posebnimi potrebami, ki imajo odločbo s Centra za socialno delo.”* – B2), **individualna pomoč** (*“Z učenci sodelujem individualno s pogovori.”* – C2), **mediacija** (*“Pomagam pa tudi razreševati konflikte in spore med učenci in sem vsakemu na razpolago, ki potrka na moja vrata s kakršnim koli problemom ali težavo.”* – B2), **poklicno usmerjanje** (*“Vodim in koordiniram poklicno orientacijo ter različna testiranja (na primer ob vpisu v prvi razred, za nadarjene učence).”* – B2), pri **obravnavi vzgojne problematike** (*“Ko gre za kršitev vzgojnega načrta šole, jih k meni napotijo učitelji.”* – D1), ki sta jo navedli samo pedagoginji. Svetovalne delavke sodelujejo z učenci individualno še, če je potrebna **prva pomoč**, pri delu z **učenci prostovoljci** (*“Z učenci, ki so prostovoljci, tako da oni nudijo učno ali kakšno drugo pomoč mlajšim učencem in tudi vrstnikom.”* – A1), večina svetovalnih delavk pa omenja tudi **neformalno druženje z otroki** (*“Z otroki se pogovarjam tudi med odmori.”* – B1).

Skoraj vse svetovalne delavke omenjajo kot najpogostejše skupinsko delo z učenci **izvajanje delavnic na različne teme** (o učenju, socialne veščine, ko se pojavi problem v razredu) (*“Organiziram različne delavnice kot na primer ‘Učenje učenja’ ali delavnice o socialnih veščinah.”* – A2). Poleg delavnic pa z učenci sodelujejo še pri **poklicnem usmerjanju** (*“Pri poklicni orientaciji grem v razred.”* – B1), **delu s skupino, ki se neprimerno vede ali izraža** (*“Z manjšimi skupinami, na primer s skupino otrok, ki je bolj nasilna, se ne primerno vede in izraža.”* – A1), **obravnavi vzgojne problematike**. Nekatere svetovalne delavke so z učenci v stiku tudi na drugačne načine kot na primer pri **vodenju različnih projektov**, pri **razrednih**

urah, debatnih krožkih, nadomeščanjih ali kot **spremnstvo na športnih, kulturnih in naravoslovnih dnevih** (*“Z njimi sem v stiku tudi na kakšnih kulturnih in naravoslovnih dnevih.”* – D1), pri **vodenju evidence dežurnih učencev** (*“Vodim evidenco in spremljam dežurne učence na šoli.”* – C1) in **spremljanju učencev na sistematske preglede** ter z **učenci prostovoljci**.

Učenci se v pisarni svetovalne službe najpogosteje oglasijo, ko potrebujejo **pomoč pri reševanju osebnih, čustvenih stisk** (*“Sami pridejo, če imajo kakšen konflikt med seboj ali če imajo kakšno osebno, čustveno stisko.”* – A1), ko imajo **težave pri učenju**, ko **potrebujejo informacije** (*“Najpogosteje se obračajo name v osebnih situacijah, kadar potrebujejo informacije o poklicnem odločanju ali ko potrebujejo kakršne koli informacije za šolsko delo.”* – C2) ali **nasvet** (*“Obračajo se name v primeru, ko potrebujejo nasvet glede trenutnih težav, učnih ali osebnih.”* – D2), ko prihaja do **konfliktov med vrstniki** (*“Sami pridejo, če imajo kakšen konflikt med seboj ali če imajo kakšno osebno, čustveno stisko.”* – A1) ali se jim **zgodí krivica** (*“Včasih pa pridejo tudi sami, ko pridejo povedati o kakšni krivici, ki se jim je zgodila.”* – D1). Svetovalne delavke so povedale še, da se učenci na njih obračajo tudi v zvezi s **poklicnim usmerjanjem**, različnimi **strahovi** (*“Najpogosteje se obračajo name, če imajo različne težave in strahove (na primer strah pred spraševanjem, pred javnim nastopanjem).”* – B2), če se je zgodilo **nasilje** (*“Name se obrnejo, ko se pojavi poškodba, nasilje.”* – C1) ali **ko imajo težave doma** (*“Menim, da mi učenci zaupajo, saj pridejo na pogovor k meni tudi, ko mi želijo povedati, da imajo težave doma (na primer če se starši ločujejo ali ko ima eden od staršev drugega partnerja in podobno).”* – C2).

Šolske svetovalne delavke vidijo svoj prispevek učencem v procesu pomoči na različne načine. Nekatere svetovalne delavke vidijo šolsko svetovalno službo kot **varen prostor za pogovor** (*“Dam jim lahko občutek, da ko me rabijo, se lahko vedno obrnejo name in skupaj iščemo rešitve, dam jim lahko občutek, da si dovolijo biti to, kar so.”* – C2) in proces pomoči kot **soustvarjanje** (*“Pomembno je, da se organizira in vključi vse vrste pomoči, vključno z našo in z vrstniki.”* – B1). Spet druge vidijo svoj prispevek učencem kot **pomoč pri reševanju stisk** (*“Pomoč različnim posameznikom v raznoraznih stiskah.”* – A2), **oporo, razumevanje in dajanje nasvetov** (*“Kako reševati problem, ko se pojavi, kam se obrniti, kako postopati.”* – C1), **usmerjanje na drugačno pot** (*“Skušam jih usmerjati na drugačno*

pot, na drugačno vedenje, da bi se naučili, da obstaja več možnosti, da imajo možnost odločanja.” – A1). Nekatere pa menijo, da je njihov prispevek učencem **uporaba psiholoških znanj v procesu pomoči** (“Poskušam znanje o psiholoških procesih uporabiti po najboljših močeh v procesu pomoči.” – B2) in **opremiti učence za življenje** (“Srčno upam, da jih vsaj delno opremim za življenje.” – C1).

2. Svetovalno in posvetovalno delo z učitelji

Pri sodelovanju z učitelji gre predvsem za svetovanje in posvetovanje. Svetovalne delavke navajajo le nekaj konkretnih nalog oziroma načinov, kako sodelujejo z učitelji, čeprav vse sodelujejo z njimi dnevno.

Svetovalno in posvetovalno delo z učitelji sem razdelila na delo z učitelji, učitelji se na svetovalno službo obračajo sami in prispevek svetovalne službe v procesu pomoči.

Šolske svetovalne delavke z učitelji sodelujejo, ko gre za **individualne težave s skupino otrok ali razredom** (“Dnevno sodelujem z učitelji, ko ima nekdo individualne težave, bodisi ko v manjši skupini otrok neko vedenje izstopa ali ko gre za cel razred.” – A1), pri **skupnem iskanju rešitev** (“Učitelj navadno izpostavi težave in skupaj naredimo načrt, kaj bomo naredili.” – A1), **planiranju delavnic** (“Skupaj z razredniki planiram in evalviram delavnice v razredu.” – C1) in **planiranju dela** (“Z učitelji organiziramo kolegije, kjer načrtujemo in planiramo potek dela.” – B2). Svetovalne delavke se z učitelji **posvetujejo in koordinirajo** (“Sodelujem predvsem v zvezi s posvetovanjem, koordiniranjem, informiranjem, nudenjem suporta in tudi z izmenjavanjem vsakodnevnih informacij.” – A2), jim **svetujejo in so jim v pomoč pri reševanju različnih situacij** (“Učiteljem svetujem in sodelujem pri razreševanju različnih zapletenih situacij v razredu med učenci, med učenci in učitelji, med starši in med učitelji.” – C1), jih **informirajo o novih vsebinah** (“Vsakodnevno se povezujem z učitelji glede različnih projektov, natečajev, pomoči pri vodenju pouka, seznanjanju z novostmi v didaktiki in pedagoškimi pristopi do učencev.” – D1) ali jim **pomagajo pri vodenju pouka** («Vsakodnevno se povezujem z učitelji glede različnih projektov, natečajev, pomoči pri vodenju pouka, seznanjanju z novostmi v didaktiki in pedagoškimi pristopi do učencev.» – D1). Učitelji in svetovalne delavke pa so si tudi v **medsebojno podporo** (“Z učitelji se zelo dobro razumemo in se medsebojno podpiramo.” – B2).

Pedagoginji in socialni pedagoginji z učitelji sodelujejo predvsem, ko gre za informiranje o novih vsebinah, poleg tega pa socialni pedagoginji učiteljem pomagata pri individualnih težavah v razredu ali s skupino otrok, skupaj z učitelji iščejo rešitve, se posvetujejo in so si v medsebojno oporo, pedagoginji pa učiteljem pomagata tudi pri vodenju pouka. Socialni delavki z učitelji planirata delavnice in sta jim v pomoč pri reševanju različnih situacij, s psihologinjami pa so si v medsebojno oporo in skupaj planirajo delo.

Vse razen ene svetovalne delavke, so povedale, da se učitelji najpogosteje obračajo na njih, ko se pojavijo **težave v razredu** (*“Name se obračajo predvsem, če se pojavljajo problemi s posamezniki, skupino, če imajo težave z disciplino v razredu kot tudi pri osebnih stiskah učencev.”* – A2). Učitelji se pogosto obrnejo na svetovalno službo v **primeru osebnih stisk in težav učencev** (*“Učitelji se večinoma obračajo name, ko imajo otroci ali vedenjske ali čustvene težave ali ko gre za nenaden upad učnega uspeha, ko imajo težave pri branju pisanju.”* – B1), ko potrebujejo priti v **stik s starši** (*“Name se obračajo, kadar ne vedo, kako bi prišli do staršev.”* - C2), **pri načrtovanju ter izvajanju pouka** (*“Name se obračajo v primeru načrtovanja in izvajanja pouka, v primerih pomoči pri vodenju razgovorov s starši, pri obravnavah otrok v zunanjih institucijah, skupaj sodelujemo v projektih na nivoju razreda in šole, pri reševanju učne, vzgojne in socialne problematike.”* – D2), **z namenom svetovanja, reševanja težav** (*“Sodelovanje ocenjujem pozitivno, saj se učitelji veliko obračajo name z namenom svetovanja, reševanja in iskanja poti.”* – C1), nekateri učitelji imajo **predloge za seminarje in izobraževanja** (*“Včasih pa se name obračajo tudi s predlogi za seminarje in izobraževanja.”* – D1) in ko si želijo **sodelovanja** (*“Največkrat se obračajo name, ko se pridejo pozanimati in posvetovati, kako bi organizirali kakšen naravoslovni ali kulturni dan.”* – D1).

Ko gre za osebne stiske in težave učencev, se učitelji najpogosteje obračajo na psihologinji in socialni pedagoginji, socialni delavki sta navedli, da se na njiju najpogosteje obračajo, če potrebujejo svetovanje in pomoč pri skupnem iskanju poti ter ko želijo priti v stik s starši, na pedagoginji pa se najpogosteje obrnejo v primeru, ko imajo predloge za seminarje, izobraževanja, pri načrtovanju in izvajanju pouka ter tudi ko potrebujejo stik s starši.

Glede prispevka učiteljem v procesu pomoči si svetovalne delavke niso enotnega mnenja. Svoj prispevek v procesu pomoči vidijo kot **oporo in dajanje nasvetov** (*“Za učitelje je*

pomembno, da sem jim v oporo ali da jim dam kakšen nasvet, kako delati s posameznikom ali skupino.” – A1), kot **skupno iskanje rešitev** (“*Da se skupaj z učitelji zazna, kje je težava, se nato organizira, da otrok pomoč dobi.*” – B1), ena od svetovalnih delavk pa je mnenja, da je **dobro sodelovanje osnova** (“*Menim, da je za dobro sodelovanje povezovanje z učitelji osnova in nujno potrebno.*” – C2) in da je v procesu pomoči potrebno **vzpostaviti zaupanje z učitelji** (“*Z učitelji si moraš pridobiti, izboriti zaupanje, biti moraš kredibilen in zanesljiv, ne smeš mu dati občutka, da mu jemlješ moč, ter dati mu moraš občutek, da ko te bo rabil, mu boš stal ob strani.*” – C2).

3. Svetovalno delo s starši

Vse svetovalne delavke izvajajo na šoli tudi svetovalno delo s starši. S starši otrok redno sodelujejo, z njimi sodelujejo po potrebi, če so pri njihovem otroku specifične težave, na roditeljskih sestankih, govorilnih urah, starši pridejo na šolo na pogovor osebno, v stiku z njimi pa so tudi po telefonu. Vse svetovalne delavke ocenjujejo, da je sodelovanje s starši nujno potrebno in koristno.

Svetovalno delo s starši sem razdelila na delo s starši in pomembnost sodelovanja.

Svetovalne delavke navajajo številne načine sodelovanja s starši, in sicer **usmerjajo jih pri iskanju virov pomoči** (“*Pomagam staršem, kako si poiskati pomoč tam, kjer mi nismo usposobljeni.*” – D1), v pomoč so jim pri **skupnem iskanju pomoči** (“*Starše seznanim z nastalimi situacijami in hkrati povabim k sodelovanju in jim predlagam različne poti za iskanje rešitev.*” – C1) in pri **iskanju pomoči za njih same (finančna in druga pomoč)** (“*Starši prihajajo tudi sami, predvsem pri iskanju finančne in materialne pomoči za otroka in družino, pri nasilju v šoli, pri slabih ocenah.*” – C1), so jim v **moralno podporo** (“*Da jih poslušam, da vidijo, da niso sami v neki težki situaciji.*” – D1), z njimi sodelujejo, ko gre za **predpisano sodelovanje pri otrocih, ki imajo dodatno strokovno pomoč** (“*Obvezno je potrebno sodelovati s starši otrok, ki imajo dodatno strokovno pomoč, ti sestanki so predpisani.*” – A1), za **timske sestanke z zunanjimi institucijami** (“*Na timskih sestankih s starši in zunanjimi institucijami.*” – D2), **obveščanje** o raznih situacijah na šoli (“*Starše moram tudi obvestiti o vsem, kar se dogaja z njihovim otrokom/otroki.*” – B2), z njimi imajo tudi **individualne pogovore, ko se pojavi težava** (“*Povabim jih na individualne pogovore, če so pri njihovem otroku specifične težave.*” – A2), **ozaveščajo jih o vzgojnih pristopih**

*(“Ozaveščam jih o tem, kako je primerno pristopiti do otrok, da spremenijo neke vedenjske vzorce tudi sami.” – A1), pomagajo jim pri **organizaciji dnevnega reda doma** (“Delam na organizaciji, da si znajo doma organizirati dnevni red in urnik učenja tako, da bo otrok funkcioniral.” – A1) in ko gre za **delo na odnosih starši – otrok** (“Delam tudi na odnosih, kako postavljati meje, kako zahtevati, kako pokazati, da jim je mar za otroka.” – A1), starše tudi **vključujejo v dogajanje na šoli** (“Pomembno, da pridejo starši na dneve odprtih vrat ali na nastope otrok, da vidijo, da se njihovi otroci počutijo dobro.” – D1) ter so **odprte za njihove predloge** (“Vedno odprta tudi za kakršnekoli predloge s strani staršev.” – D1).*

Pri svetovalnem delu s starši sta tako pedagoginji kot socialni pedagoginji povedali, da s starši sodelujejo v primerih otrok s posebnimi potrebami, saj je to sodelovanje predpisano in so jim v moralno podporo. Poleg tega socialni pedagoginji staršem svetujeta glede vzgojnih pristopov, organizacije dnevnega reda doma, z njimi delajo tudi na odnosih med otroki in starši. Pedagoginji starše vključujeta v dogajanje na šoli, sta odprti za njihove predloge in sodelujeta na timskih sestankih med starši in zunanjimi institucijami. Socialni delavki poleg psihologinji in pedagoginji staršem pomagata pri iskanju finančne ali druge oblike pomoči za njih same, jih po potrebi obveščata o raznih situacijah na šoli ter skupaj z njimi iščeta možne rešitve. Psihologinji pa starše samo obveščata o raznih situacijah na šoli in skupaj z njimi iščeta rešitve.

Pomembnost sodelovanja s starši so tri svetovalne delavke ocenile kot **nujno potrebno** (“Če želimo, da so otroci uspešni, da spoštujejo pravila šole in da se imajo otroci na šoli lepo, je sodelovanje s starši nujno.” – D1). S starši je potrebno sodelovati, saj so **starši v prvi vrsti v oporo otrokom** (“Sodelovanje s starši menim, da je pomembno zato, ker tisti, ki imajo kakršnekoli težave, bodisi učne, vedenjske, čustvene, morajo biti starši v prvi vrsti tisti, ki so jim v oporo.” – A1), njihova **vloga je nujna pri reševanju težav** (“Starši imajo veliko vlogo, bodisi pri učenju bodisi ko so kakšne težave, je njihova vloga nujna.” – B1) in **usmerjajo otroka doma**. Svetovalne delavke menijo, da je poleg tega potrebno s starši **soustvarjati odnose** (“S starši je potrebno soustvarjati odnose, saj kjer ni staršev, ni učinka.” – B2), **sodelovati na isti strani v dobro otroka** (“Sodelovanje s starši zelo koristno, saj je cilj sodelovanja, da smo na isti strani za dobro otroka, da skupaj pomagamo otroku.” – A2), da je sodelovanje potrebno **za dobro komunikacijo** (“Sodelovanje odpira poti k dobri

komunikaciji.” – D2) ter da je **uspešnost svetovanja pogojena s sodelovanjem** (“Svetovanje vedno bolj uspešno, če starši sodelujejo.” – C1).

D – POZNAVANJE OSTALI PROFILOV ZAPOSLENIH V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI

Šolske svetovalne delavke poznajo predvsem tiste profile, s katerimi redno sodelujejo oziroma so poleg njih zaposleni v šolski svetovalni službi na šoli. Najbolj poznajo področje dela psihologov, pedagogov in defektologov oziroma specialnih pedagogov, najmanj pa področje socialnih delavcev in socialnih pedagogov.

Poznavanje profilov zaposlenih v ŠSS sem razdelila na področje defektologov in specialnih pedagogov, področje psihologov, področje pedagogov, področje socialnih delavcev in področje socialnih pedagogov.

Tabela 4.5: Poznavanje ostalih profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi

	psihologinja	pedagoginja	socialna pedagoginja	socialna delavka
<i>področje psihologov</i>	- ravnanje po obrazcih, testiranja - delo z nadarjenim	- ravnanje po obrazcih, testiranja - delo z nadarjenim - delo z otroki s posebnimi potrebami - področje psihologije in komunikacije	- ravnanje po obrazcih, testiranja	- ravnanje po obrazcih, testiranja - notranjost človeka
<i>področje pedagogov</i>	- pomembna vloga v izobraževalnem procesu - področje učenja in izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju		- upoštevanje socialne plati	- področje učenja in izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju - več teoretičnih znanj, manj praktičnih
<i>področje socialnih</i>	- delo z otroki z vedenjskimi			

<i>pedagogov</i>	težavami			
<i>področje socialnih delavcev</i>	- socialna problematika, delo z družinami, regresirana prehrana			
<i>področje defektologov/ specialnih pedagogov</i>		- delo z učenci s posebnimi potrebami	- specifična didaktična znanja - samo kot mobilni, kjer se pojavijo potrebe	- specifična didaktična znanja - dodatna strokovna pomoč

Večina svetovalnih delavk je mnenja, da je temeljno področje dela psihologov **ravnanje po obrazcih in testiranja** (*“Psihologi se bolj ravnaajo po nekih obrazcih, testih.”* – A1), dve svetovalni delavki sta navedli **delo z nadarjenimi učenci** (*“Pri delu z nadarjenimi pa smo psihologi bolj vpoklicani in poklicno orientacijo, ki zajema različna testiranja.”* – B1), ostala področja, ki so jih navedle, pa so **delo z otroki s posebnimi potrebami** (*“Znanja o testiranju nadarjenih ter znanja o primanjkljajih otrok s posebnimi potrebami.”* – D1), **notranjost človeka** (*“Psiholog dela z notranjostjo človeka.”* – C1) in **področje psihologije in komunikacije** (*“Psihologa odlikujejo znanja in veščine s področja psihologije in komunikacije.”* – D2).

Temeljna področja pedagogov so po mnenju ostalih svetovalnih delavk **področje učenja in izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju** (*“Pedagoginja bolj pokriva področja učenja, organizira, usklajuje in koordinira izobraževanja za učitelje in kolektiv ter izobraževanja za starše, poleg tega pa ima več znanj za pomoč učencem pri učenju, pri organiziranju učnih strategij.”* – B2), pedagoginja ima **pomembno vlogo v izobraževalnem procesu** (*“Pedagogi imajo večjo vlogo v samem izobraževalnem procesu.”* – B1), menijo, da imajo **več teoretičnih znanj, manj praktičnih** (*“Pedagogi najmanj praktičnega znanja in v glavnem teoretično.”* – C2), socialna pedagoginja je mnenja, da pedagogi bolj **upoštevajo socialno plat** (*“Pedagogi pa, se mi zdi, da imajo podobno delo kot jaz, vendar bolj z upoštevanjem socialne plati.”* – A1).

Temeljno področje dela socialnih pedagogov naj bi bilo **delo z otroki z vedenjskimi težavami** (*“Socialni pedagogi delajo večinoma na področju otrok z vedenjskimi težavami – ‘vedenjci’.” – B1*).

Področje dela socialnih delavcev pa naj bi bilo po mnenju ene svetovalne delavke **socialna problematika, delo z družinami, regresirana prehrana** (*“Socialna delavka se ukvarja bolj s socialno problematiko, veliko dela z družino in težavami, ki nastajajo znotraj družine, ter z regresirano prehrano.” – B2*).

Defektologi oziroma specialni pedagogi s svetovalnimi delavkami sodelujejo bolj kot **mobilni, kjer se pojavijo potrebe** (*“Defektologi niso zaposleni v svetovalni službi, ker so potrebe drugje (zaposleni kot mobilni defektologi za otroke s posebnimi potrebami).” – A2*), njihova temeljna področja dela so **dodatna strokovna pomoč** (*“Dobro poznam tudi delo defektologa, ki prihaja na šolo kot dodatna strokovna pomoč otrokom s posebnimi težavami.” – C1*) in **delo z učenci s posebnimi potrebami** (*“Specialnega pedagoga pa znanja in večine s področja dela z učenci s posebnimi potrebami.” – D2*), glede defektologov oziroma specialnih pedagogov pa so ostale svetovalne delavke tudi mnenja, da imajo **specifična didaktična znanja** (*“Defektologi in specialni pedagogi imajo specifična, didaktična znanja, na primer, kako učiti, kako predstaviti nekaj otroku, da osvoji neke postopke pri učenju, da se nauči tehnik branja.” – A1*).

E - TIMSKO DELO V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI

Na šoli, kjer sta zaposleni dve ali več svetovalnih delavk v šolski svetovalni službi, se združujejo v time svetovalne službe in med seboj sodelujejo. Kjer pa je zaposlena samo ena svetovalna delavka, se povezuje s svetovalnimi delavkami z drugih sosednjih osnovnih šol. Poleg timskega sodelovanja pa se svetovalne delavke po potrebi povezujejo še s strokovnjaki z drugih področij, kot na primer s pediatri, zdravniki, zobozdravniki, s strokovnjaki s Centra za socialno delo, s Centra za mentalno zdravje ter Zavoda za zaposlovanje, s policijo, s poklicnimi svetovalci, z logopedi in surdopedagogi.

Timsko delo v svetovalni službi sem razdelila na sodelovanje z ostalimi profili v šolski svetovalni službi ter na pomembnost sodelovanja.

Več kot polovica svetovalnih delavk je navedla, da si znotraj tima svetovalnih delavk **porazdelijo naloge** (*“Med seboj si pomagamo, porazdelimo naloge glede na specifično problema, s katerim se srečujemo.”* – B1) in so si v **medsebojno pomoč in oporo pri reševanju težav** (*“Če smo v težavah, si pomagamo, kako se spoprijeti s posamezno situacijo.”* – A1). Sodelujejo še tako, da si **izmenjujejo informacije o preteklih dogodkih** (*“Tedenska srečanja, na katerih se pogovarjamo o aktualnem dogajanju na šoli.”* – B1), **načrtujejo in evalvirajo delo** (*“Na aktivu ŠSS pa načrtujemo, izvajamo evalvacijo svojega dela in dela šole, načrtujemo izboljšave.”* – D2), se **posvetujejo in skupaj izvajajo delavnice** (*“Veliko se povezujeva, vključujeva v delo na šoli, skupaj rešujeva težave in izvajava delavnice na različne teme.”* – A2). Kjer je zaposlena samo ena svetovalna delavka na šoli, pa je **za vse delo** in naloge zadolžena sama.

Svetovalne delavke so si enotne, da je **pomembno, da je tim svetovalnih delavk na šoli** (*“Zelo pomembno, da je tim na šoli.”* – B1), sodelovanje v timu pa ocenjujejo kot pomembno, saj **različni profili prispevajo svoje znanje** (*“Zelo pomembno, da so v ŠSS zaposleni različni profili, saj tako vsak prispeva svoje znanje, ki ga nato skupaj združimo in nadgradimo.”* – B2) in h **kvalitetnemu opravljanju dela** (*“Sodelovanje v svetovalnem timu zelo pomembno za kvalitetno opravljanje dela v ŠSS.”* – B2).

5. RAZPRAVA

V teoretičnem delu diplomske naloge sem predstavila splošen opis šolske svetovalne službe pri nas in na kratko tudi po svetu, kakšna so bistvena področja dela v šoli in katere dejavnosti šolska svetovalna služba zajema, zakonsko podlago, teoretične značilnosti profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi ter prispevek socialnega dela v šoli.

Na podlagi analize intervjujev s svetovalnimi delavkami in pridobljenih rezultatov pa sem prišla do nekaterih končnih ugotovitev. Obširneje sem jih predstavila že v rezultatih zgoraj, na kratko pa jih bom povzela in komentirala v povezavi s teorijo še v razpravi.

V prvem sklopu tem, ki sem jih uvrstila pod vsebinsko temo svetovalno delo, sem želela odgovoriti na vrsto raziskovalnih vprašanj.

Na vprašanje, kako posamezni zaposleni v ŠSS definirajo svojo vlogo, sem dobila pričakovan odgovor, da večina svetovalnih delavk meni, da imajo več vlog, najpogosteje pa se vidijo v vlogi svetovalca in koordinatorja. V vlogi svetovalca nudijo pomoč, izvajajo svetovalno delo, nudijo podporo učiteljem, soustvarjajo in skrbijo za odnose ter usmerjajo iz perspektive moči. V vlogi koordinatorja predvsem koordinirajo, se povezujejo in so vezni člen med učenci, starši, učitelji in vodstvom šole. Vidijo pa se še v vlogi spodbujevalca, da do nečesa pride, in v ostalih vlogah. Socialni delavki se vidita v vlogi svetovalca in koordinatorja, v kateri predvsem skrbita za odnose in jih soustvarjata ter usmerjata iz perspektive moči, v vlogi spodbujevalca, da do nečesa pride, ter v vlogi supervizorja. Pri definiciji lastne vloge socialnih delavk pogrešam predvsem vodjo izvernih delovnih projektov pomoči, ki je socialno-delovni koncept in je uporaben v šolskem prostoru (Čačinovič Vogrinič 2008).

V Programskih smernicah za svetovalno delo v šoli (1999) je zapisano, da kot posebno mesto dogovarjanja, sodelovanja, razvojnega dela, pobude in pomoči svetovalna služba v šoli nagovarja otroke in njihove starše, učitelje in vodstvo šole ter po potrebi tudi strokovne sodelavce zunaj šole. Zelo pomembno je, da je svetovalna služba vsem udeležencem v šoli enako dostopna in da je dostopnost vsem dovolj dobro razvidna. Svoj prispevek k delovanju šole vidijo predvsem kot delo z učenci, se pa med profili pojavljajo rahle razlike. Kot prispevek k delu z učenci sta socialni delavki navedli razreševanje konfliktov, pomoč pri iskanju rešitev, koordiniranje prostovoljcev in izvajanje preventivnih dejavnosti, za boljše

delovanje šole pa sodelovanje z vsemi udeleženi ter vodenje projektov. Presenetljivo se mi zdi, da socialni delavki svojega prispevka ne vidita pri delu z družino v šoli in kot vodji izvirnega delovnega projekta pomoči. Psihologinji sta navedli, da sta učencem v pomoč in podporo pri iskanju rešitev, na voljo sta jim z različnimi informacijami, nudita strokovno pomoč, skupaj z njimi iščeta vire moči in izvajata poklicno orientacijo, za boljše delovanje šole analizirata stanje v šolskem procesu, pri delu z učitelji pa gre za informiranje. Pedagoginji z učenci delata v smislu poklicne orientacije in strokovne pomoči, za boljše delovanje šole pa sodelujeta z vsemi udeleženi. Zanimivo se mi zdi, da nista omenili nobenega prispevka pri delu z učitelji, kot sta to omenili socialni pedagoginji. Slednji razrešujeta različne konflikte med učenci, sta jim v oporo in pomoč ter izvajata preventivne delavnice, učitelje seznanjata o novostih in zanje organizirata delavnice, za boljše delovanje šole pa uvajata izboljšave.

Odgovor na vprašanje, kje posamezni profili vidijo svoje temeljno delovno področje, me je nekoliko presenetil, saj so vse šolske svetovalne delavke mnenja, da nimajo le enega temeljnega delovnega področja, temveč več, kjer pa je zaposlena le ena svetovalna delavka na šoli, pa so vsa področja temeljna. Poleg tega so nekatere svetovalne delavke kot temeljna delovna področja navedle za njihov profil precej nenavadna področja dela.

Temeljno delovno področje (glej tabelo 4.1) socialnih delavk je področje socialno-ekonomskih stisk, ki zajema svetovanje in soustvarjanje skupnih rešitev, kar sem tudi sama pričakovala. Preseneča pa me, da kot temeljnega delovnega področja socialna delavka, ki je poleg ostalih profilov še zaposlena v ŠSS, ni navedla dela z družino, saj menim, da smo socialni delavci na tem področju dovolj usposobljeni. Poleg tega tudi ni navedla nobenih nalog na področju telesnega, osebnega in socialnega razvoja otrok, predvsem socialnega, kljub temu, da je pri raziskovalnem vprašanju glede prispevka k delovanju šole omenila, da opravlja preventivne dejavnosti. Temeljna delovna področja pedagogov so predvsem področje izobraževanja (učiteljev in staršev), delo z nadarjenimi učenci, pedagoška problematika in uvajanje novosti, presenetilo pa me je dejstvo, da so kot temeljno delovno področje navedli delo z otroki z vedenjskimi in čustvenimi težavami ter delo z otroki s posebnimi potrebami, ki bi ga osebno pripisala socialni pedagoginji ali defektologinji, ter urejanje subvencij in socialno pomoč, kar bi pripisala kot temeljno področje socialnim delavkam. Temeljno področje psihologov so predvsem poklicna orientacija, testiranja in svetovanje, presenetilo me

je le, da so kot temeljno področje navedli delo z učenci s posebnimi potrebami, saj menim, da je to bolj področje specialnih pedagogov oz. defektologov. Področje socialnih pedagogov pa je predvsem delo z nadarjenimi učenci, z učenci z vedenjskimi, čustvenimi težavami in preventiva ter poklicna orientacija. Preseneča me dejstvo, da sta le psihologinji in socialni pedagoginji navedli, da se ukvarjajo s poklicno orientacijo, in ne vsi profili.

Glede pričakovanj, ki so jih svetovalne delavke imele, preden so začele delati v šolski svetovalni službi, so v večini mnenja, da so se pričakovanja razlikovala od trenutnega stanja na šoli, bodisi ker so bile premalo opremljene za to delo s fakultete, bodisi ker se je narava dela zelo spremenila tekom let, saj je sedaj veliko več sodelovanja z učenci, starši in Centrom za socialno delo, kot ga je bilo včasih. Nekatere pa so povedale, da niso imele predstave o tem delu, zato tudi niso imele pričakovanj.

Najpogosteje so kot oviro in težavo pri delu navedle preveč administrativnega dela, nekatere ostale ovire, ki so jih še omenile, pa so premalo časa, veliko popoldanskega dela, da ni časa za razbremenitev po težkem pogovoru, nepredvidljive situacije, ki motijo proces dela, nesprijemanje pomoči, nedokončane naloge in drugo.

Le ena svetovalna delavka si ne želi sprememb pri svojem delu, največ svetovalnih delavk v šoli pa si želi predvsem manj administracije. Poleg tega si želijo še več pristojnosti in samostojnega odločanja, več izobraževanj, avtonomnosti, spremembe koncepta dela z nadarjenimi in spremembe učnega načrta.

Glede vsebinske teme teoretična izhodišča in opremljenost sem želela odgovoriti na več raziskovalnih vprašanj, in sicer kakšna znanja in veščine so potrebne za to delo, katera znanja so pridobile s študijem, katera s prakso in na katerih področjih se še izobražujejo, kako vsak profil v ŠSS definira pomoč, na kakšen način izvaja proces pomoči ter kakšne so bistvene podobnosti in razlike med profili glede tehnik, metod dela, načinov dela, ki se jih poslužujejo. Razlike med posameznimi profili sem opazila na področju znanj, ki jih imajo, pri definiciji pomoči in procesa pomoči ter pri teoretičnih in praktičnih znanjih. Pri metodah in načinu dela pa ne prihaja do bistvenih razlik med profili.

Glede veščin in znanj, potrebnih za delo v šolski svetovalni službi, je po njihovem mnenju najpomembnejša veščina komuniciranja, ki ji sledijo empatija, sposobnost prilagajanja,

mediacija in aktivno poslušanje. Ostala veščine, ki jih še navajajo, pa so razumevanje stiske človeka, svetovanje, iskanje virov moči, ravnanje z vsemi udeleženi in koordiniranje.

Pod znanja, potrebna za delo v ŠSS, sta socialni pedagoginji in pedagoginji navedli psihološka in pedagoška znanja, znanje zakonodaje in znanja o skupinski dinamiki, socialna delavka je navedla vzpostavljanje delovnega odnosa, psihologinja pa strokovna znanja. Na tem mestu bi rada svoje ugotovitve primerjala z ugotovitvami Leona Zelka, ki je v diplomski nalogi z naslovom Ravnateljice osnovnih šol o usposobljenosti socialnih delavk za naloge šolske svetovalne službe (2010: 107) ugotovil, da ravnatelji in ravnateljice ne izbirajo socialnih delavcev pri zaposlovanju, ker menijo, da so šibki na pedagoškem in psihološkem področju, nimajo znanj na področju dela z učenci in učitelji ter nimajo specifičnih znanj. Sama pa sem ugotovila, da le četrtnina intervjuvanih svetovalnih delavk meni, da so potrebna znanja na pedagoškem in psihološkem področju, ostale namreč menijo, da so potrebna znanja tudi na drugih področjih, pri delu še pomembnejše pa so veščine komuniciranja, empatije, sposobnosti prilagajanja in mediacije, ki pa jih vsi profili imajo ter, kot je rekla oseba A2: *»Naše delo je odvisno predvsem od tega, kakšen je posameznik kot oseba.«* Poleg tega tako socialni delavki kot pedagoginji menijo, da imajo manj psiholoških znanj kot ostali profili, psihologinji in socialni pedagoginji pa, da imata manj pedagoških in didaktičnih znanj (glej tabelo 4.2).

Le nekaj svetovalnih delavk je navedlo, katera so konkretna teoretična in praktična znanja, ki so jih pridobile s študijem in prakso (glej tabelo 4.3). Odgovarjale so bolj na splošno, in sicer sta psihologinji s študijem pridobili nek okvir teoretičnih znanj, konkretna znanja pa sta pridobili z izobraževanji in izkušnjami pri delu, kot na primer kako klinično, psihološko pristopiti k problemu. Pedagoginji sta s študijem pridobili psihološka in pedagoška znanja, pri delu pa znanja s področja zakonodaje in o dinamiki v razredu. Socialni pedagoginji sta omenili, da jima je bil študij nek teoretični okvir in da sta z njim pridobili ogromno uporabnih znanj, ki pa jih nista znali umestiti v prakso, to sta se kasneje naučili pri delu, kako umestiti teorijo v nek prostor. Socialni delavki sta navedli, da sta s študijem pridobili predvsem znanja o zakonodaji, kako se vživeti v situacijo in širši pogled na humanistične vede, kasneje pa sta v praksi ogromno naredili sami in se naučili, kako ohraniti distancirano držo od primera, da te ne potegne vase, kako razpolagati z informacijami, ki so ti na voljo, vodenja v procesu pomoči, ohranjanja mirnosti ter prepoznavanja majhnih korakov v procesu pomoči. Zanimivo

se mi zdi, da nista omenili znanj, ki sta jih pri študiju pridobili na področju družine in dela z družino, znanja o vzpostavljanju delovnega odnosa ter o vodenju izvirnega delovnega projekta pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2008), ki so tudi potrebna na področju dela v ŠSS.

Profile sem primerjala tudi na področju znanj, in sicer, kje menijo, da imajo več in kje manj znanj v primerjavi z ostalimi profili zaposlenih v ŠSS. Psihologinji menita, da imata več znanj o testiranju, o delu z nadarjenimi učenci in psiholoških znanj, manj pa pedagoških znanj in znanj o socialni problematiki. Pedagoginji menita, da imata več didaktičnih znanj ter manj psiholoških znanj in znanj o otrocih s posebnimi potrebami. Socialni pedagoginji sta mnenja, da imata širok pogled na situacijo in več znanj o delovanju otrok v skupini in o vzgojnih momentih med starši in otroki, manj pa imata didaktičnih znanj ter znanj glede raziskovanja. Socialni delavki menita, da sta bolj dostopni do ljudi in tako kot socialni pedagoginji premoreta širok pogled na situacijo, imata pa manj psiholoških znanj. Preseneča me, da nista navedli področja znanj o socialnem delu z družino, saj kot meni Čačinovič-Vogrinčičeva (v: Resman et al. 1999: 178), mora svetovalni delavec, ki vzpostavlja svetovalni odnos z družino, poznati metode in tehnike za vzpostavljanje delovnega odnosa s celotno družino in tudi delovanje družine, družinsko dinamiko, da bi skupaj z družino lahko sprejel odgovore o spremembah, ki jih potrebuje. Tudi sama menim, da socialni delavci ta znanja imamo.

Poleg znanja, pridobljenega na primarni fakulteti, in znanja, pridobljenega s prakso, pa so se vse svetovalne delavke tudi dodatno izobraževale in se še vedno izobražujejo. Obiskovale so različne seminarje in izobraževanja na različne teme, kot na primer seminar o delu z nadarjenimi učenci, o vodenju svetovalnega pogovora, o otrocih s posebnimi potrebami in otrocih z vedenjskimi težavami ter izobraževanja na temo osredotočanja na osebo, poslušanje, sledenje željam in pričakovanjem. Obiskovale so tudi različne delavnice na temo drog, duševnega zdravja, preprečevanja nasilja in delavnice o komunikaciji.

Različni profili zaposlenih v šolski svetovalni službi se ne bistveno razlikujejo glede uporabe specifičnih metod in načinov dela glede na njihovo primarno izobrazbo, kot sem na začetku pričakovala. Pri svetovalnem delu uporabljajo tako individualne metode, kot so pogovor oziroma razgovor, ki je najpogostejša metoda dela in tudi največkrat omenjena s strani svetovalnih delavk, dodatno strokovno pomoč, iskanje virov moči in druge, kot tudi skupinske metode, ki so predvsem delo s skupino ali celim razredom, največkrat preko

delavnic, skupnostno socialno delo, socialne igre, mediacija in druge. Nekatere svetovalne delavke pa uporabljajo tudi drugačne metode, ki jih osebno ne bi pripisala delu v šolski svetovalni službi. To so na primer hipnoza, pravljice, realitetna teorija, igre vlog. Najpogosteje uporabljene metode in načini dela socialnih delavk so individualno delo, skupnostno socialno delo in igre vlog, psihologinje uporabljajo igre vlog, tehnike sproščanja, pozitivne afirmacije, hipnozo, pravljice, omenjajo pa tudi soustvarjanje, metode, ki jih uporabljajo pedagoginje so mediacija, odprta komunikacija, iskanje virov moči, projektno delo in delavnice, najpogosteje uporabljene metode in načini dela socialnih pedagoginj pa so ozaveščanje učiteljev o vzorcih vedenja, samoizpraševanje, vprašanja, mediacija in vključevanje v skupino.

Večina svetovalnih delavk pri svetovalnem delu v šoli uporablja element delovnega odnosa soustvarjanje (Čačinovič Vogrinčič, 2002) in sodobne koncepte socialnega dela, kot so perspektiva moči (Saleebey) in ravnanje s sedanostjo ali koncept soprisotnosti (Bouwkamp, de Vries). Na tem mestu se mi zdi primerno še enkrat povzeti besede Mešlove, ki pravi, da nam »delovni odnos« (Čačinovič Vogrinčič, 2002) zagotavlja okvir, v katerem se lahko načelo socialnega dela »začeti tam, kjer je uporabnik« (Franklin, Jordan, 1999) v praksi uresniči. Vloga svetovalnega delavca je, da ustvari in vzdržuje vrednote in okvir za svetovalno delo na šoli, ki se ne zgodi kar samo po sebi – potrebno je znanje in odločitev za takšno delo (Čačinovič Vogrinčič, Mešl 2004: 9).

Pozitivno me je presenetilo dejstvo, da element soustvarjanja omenja psihologinja (oseba B2) in ne socialna delavka, kot bi pričakovala, ki pravi: *“Pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči, da, kot bi rekla profesorica Čačinovič Vogrinčič, soustvarjamo in iščemo poti za rešitve.”* Večina svetovalnih delavk, razen pedagoginje, pa vidi pomoč predvsem kot vodenje k iskanju rešitev in opolnomočenje, opogumljanje uporabnika v smeri iskanja rešitev. Poleg tega tudi vse šolske svetovalne delavke, razen pedagoginje, uporabljajo pri svojem delu koncept perspektive moči in iskanja virov moči. Oseba B2 pravi: *“Pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči.”* Socialna delavka (oseba C1) pri svojem delu uporablja tudi koncept soprisotnosti: *“Moje načelo je, da stranka z mojo pomočjo – vodstvom – pride do uvida v rešitev v danem trenutku in se ne izgublja v preteklosti ali v prihodnosti.”* Presenetljivo pa ne uporablja jezika socialnega dela. Menim, da

bi bilo bolj primerno uporabiti izraz uporabnik. Poleg psihologinje ji je pomembno tudi, da se otroka postavi v središče dogajanja in se izhaja iz njega, torej se zaveda, da je otrok ekspert iz izkušenj. Ostale definicije pomoči, ki jih svetovalne delavke še navajajo, pa so nudenje podpore in razumevanje uporabnika, dovoliti uporabniku proces razmišljanja, ustvarjanje pogojev za razvoj posameznika ter biti ustvarjalni pri iskanju rešitev. Čačinovič-Vogriničeva (2008: 14) meni, da razvoj celovitega sistema učinkovite pomoči učencem z učnimi težavami zahteva spremembe v šoli, ki jih lahko označimo kot paradigmatične: vsak učenec ima svoj, izvirni projekt učenja, sodelovanje je postavljeno iz perspektive moči (Saleebey), šola etiki izobraževanja doda etiko udeležnosti (Hoffmann). Poznamo elemente postmoderne: spoštljivo ravnanje z edinstvenostjo vsakega učenca, odkrivanje učenčevih sposobnosti skupaj z njim, in to najprej njegove močne strani, ozaveščanje o udeležnosti in deležu učitelja oziroma strokovnjaka v soustvarjenem procesu učenja. Sama menim, da so se paradigmatične spremembe v šoli že pričele dogajati.

V nadaljevanju me je zanimalo raziskovalno vprašanje, kakšen je njihov odnos z učitelji, starši in predvsem z učenci in kako z njimi sodelujejo, se posvetujejo. Teme delo z učenci, svetovalno in posvetovalno delo z učitelji ter svetovalno delo s starši sem umestila pod vsebinsko temo svetovalno delo. Čačinovič-Vogriničeva in Mešlova (2004: 1) pravita, da je svetovalna služba tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja v šoli, kjer se vsakokrat mobilizirajo strokovne in človeške moči v podporo učencu, staršu ali učitelju, ki raziskuje in se odloča o novih rešitvah. Pri tem je naloga jasna: zagotoviti optimalne pogoje za soustvarjanje dobrih rešitev.

Resman (Resman et al. 1999: 70) pravi, da svetovanje pomeni osrednjo dejavnost, najpogostejši in tudi najbolj posreden način pomoči otrokom/učencem. To je tista vrsta dejavnosti (pomoči), ki jo svetovalni delavec izpeljuje s posameznimi učenci, v majhnih skupinah, oddelkih ali z večjimi skupinami učencev. Svetovalno delo z učenci izvajajo svetovalne delavke bodisi individualno bodisi skupinsko. Individualno delo poteka na zelo različne načine, na primer kot dodatna strokovna pomoč, delo z nadarjenimi učenci ali z učenci s posebnimi potrebami, kot poklicno usmerjanje in informiranje, veliko pa so svetovalne delavke omenjale tudi neformalno druženje z učenci na hodnikih, med odmori. Skupinsko delo izvajajo najpogosteje preko delavnic na različne teme, pri obravnavi

disciplinske problematike ali pri vodenju različnih projektov. Z učenci pa so v stiku tudi na drugačne načine, na primer ob ekskurzijah, športnih in kulturnih dnevih, kot spremstvo na sistematske preglede. Učenci se na svetovalno službo obračajo tudi sami, predvsem ko gre za reševanje osebnih stisk in težav, za težave pri učenju, če potrebujejo kakšne informacije ali če pride do konfliktov med vrstniki. Socialni delavki navajata predvsem delo z učenci prostovoljci, individualno pomoč, neformalno druženje na hodnikih, športnih, kulturnih dnevih in ekskurzijah, izvajanje delavnic na različne teme, preventivne dejavnosti in vodenje evidence dežurnih učencev.

V funkciji posvetovanja se svetovalni delavec z učitelji stalno posvetuje, jim pomaga v razmišljanju, reševanju problemov ter iskanju odgovorov na vprašanja, da bi bili uspešnejši pri delu s posameznikom ali skupinami učencev (Resman et al. 1999: 71). Učitelji se s svetovalno službo na šoli najpogosteje posvetujejo v primerih, ko gre za individualne težave otrok ali težave celotnega razreda, pri iskanju skupnih rešitev, planiranju delavnic ali dela na splošno, svetovalne delavke jih tudi informirajo o novih vsebinah, omenile pa so tudi, da so si v medsebojno podporo. Pedagoginji in socialni pedagoginji z učitelji sodelujejo predvsem, ko gre za informiranje o novih vsebinah, poleg tega pa socialni pedagoginji učiteljem pomagata pri individualnih težavah v razredu ali s skupino otrok, skupaj z učitelji iščejo rešitve, se posvetujejo in so si v medsebojno oporo, pedagoginji pa učiteljem pomagata tudi pri vodenju pouka. Socialni delavki z učitelji planirata delavnice, sta jim v pomoč pri reševanju različnih situacij, s psihologinjami pa so si v medsebojno oporo in skupaj planirajo delo.

Učitelji se najpogosteje obračajo na svetovalno službo sami, v primerih ko se pojavijo težave v razredu, v primeru osebnih težav in stisk učencev, ki jih učitelji sami zaznajo, ko potrebujejo priti v stik s starši, na svetovalne davke pa se obračajo tudi s predlogi za seminarje in izobraževanja. Ko gre za osebne stiske in težave učencev, se učitelji najpogosteje obračajo na psihologinji in socialni pedagoginji, socialni delavki sta navedli, da se na njihju najpogosteje obračajo, če potrebujejo svetovanje in pomoč pri skupnem iskanju poti ter ko želijo priti v stik s starši, na pedagoginji pa se najpogosteje obrnejo v primeru, ko imajo predloge za seminarje, izobraževanja, pri načrtovanju in izvajanju pouka ter tudi v primerih, ko potrebujejo stik s starši.

Allen-Meaures (2007: 91) meni, da je srečanje staršev, učencev in zaposlenih v šoli za izmenjavo informacij koristno za vse strani. S starši otrok svetovalne delavke redno sodelujejo. Z njimi sodelujejo po potrebi, če so pri njihovem otroku specifične težave, na roditeljskih sestankih, govornih urah, starši pridejo na šolo na pogovor osebno, v stiku z njimi pa so tudi po telefonu. S starši učencev sodelujejo predvsem tako, da jih usmerjajo pri iskanju pomoči, kot pravi pedagoginja (oseba D1): *“Pomagam staršem, kako si poiskati pomoč tam, kjer mi nismo usposobljeni.”* Pomagajo pa jim tudi poiskati pomoč za njih same (finančno pomoč in druge oblike pomoči), kjer je to potrebno, staršem so tudi v moralno podporo, z njimi sodelujejo, kjer je to predpisano, predvsem ko gre za otroke s posebnimi potrebami, jih informirajo o vsem, kar se na šoli dogaja, in dajejo nasvete o vzgojnih pristopih doma. Pri svetovalnem delu s starši sta tako pedagoginji kot socialni pedagoginji povedali, da s starši sodelujejo v primerih otrok s posebnimi potrebami, saj je to sodelovanje predpisano in so jim v moralno podporo. Poleg tega socialni pedagoginji staršem svetujeta glede vzgojnih pristopov, organizacije dnevnega reda doma, z njimi delajo tudi na odnosih med otroki in starši. Pedagoginji starše vključujeta v dogajanje na šoli, sta odprti za njihove predloge in sodelujeta na tiskih sestankih med starši in zunanjimi institucijami. Socialni delavki poleg psihologinj in pedagoginj staršem pomagata pri iskanju finančne ali druge oblike pomoči za njih same, jih obveščata po potrebi ter skupaj z njimi iščeta možne rešitve. Psihologinji sta od vseh profilov navedli najmanj načinov sodelovanja s starši, saj starše le obveščata o raznih situacijah na šoli in skupaj z njimi iščeta rešitve.

Vse svetovalne delavke ocenjujejo, da je sodelovanje s starši nujno potrebno in koristno, saj je njihova vloga nujna pri reševanju težav, in, kot meni psihologinja (oseba B2): *“S starši je potrebno soustvarjati odnose, saj kjer ni staršev ni učinka.”* Tudi Resman (et al. 1999: 8) meni, da ko gre za vprašanja svetovalnega dela s posameznimi otroki/učenci in za vprašanja svetovalnega procesa, so starši, še bolj kot učitelji, nepogrešljivi sogovorniki in sodelavci pri šolskem svetovalnem delu z otroki/učenci, ker so za njihov razvoj najbolj odgovorni.

Zanimalo me je tudi, kako dobro poznajo svoje sodelavce oziroma sodelavke, torej katero je po njihovem mnenju temeljno področje dela ostalih profilov, ki so še zaposleni v šolski svetovalni službi. Ugotovila sem, da večina svetovalnih delavk pozna profile, s katerimi redno sodeluje in so poleg njih še zaposleni na šoli, dela in nalog ostalih profilov pa ne. V največji

meri poznajo delo psihologov in pedagogov ter mobilnih specialnih pedagogov/defektologov, najmanj pa poznajo delo in naloge socialnih delavcev in socialnih pedagogov (glej tabelo 4.5). Temeljna področja dela, ki jih svetovalne delavke pripisujejo psihologom, so predvsem testiranja in ravnanje po obrazcih, delo z nadarjenimi učenci, delo z notranjostjo človeka, področje psihologije, komunikacije in, zame presenetljivo, delo z učenci s posebnimi potrebami. Pedagogom pripisujejo pomembno vlogo v izobraževalnem procesu, področje učenja in izobraževanja, preseneča pa me, da jim pripisujejo upoštevanje socialne plati, kar bi osebno bolj pripisala socialnim pedagogom in socialnim delavkam. Za defektologe oziroma specialne pedagoge je večina svetovalnih delavk povedala, da so mobilni in delajo na področjih, kjer se pojavijo specifične potrebe, da izvajajo dodatno strokovno pomoč z učenci s posebnimi potrebami ter da imajo specifična didaktična znanja. Področje dela socialne delavke je poznala samo psihologinja, ki z njo tudi sodeluje. Povedala je, da delo socialne delavke zajema socialno problematiko, delo z družino in regresirano prehrano. Za socialno pedagoginjo pa je psihologinja povedala, da dela predvsem z otroki z vedenjskimi in čustvenimi težavami.

Zanimala me je tudi primerjava, kako vidijo svoje temeljno področje dela in znanj svetovalne delavke same in kje vidijo ostale svetovalne delavke (primerjava tabel 4.1, 4.3 in 4.5). Ugotovila sem, da se v večini primerov lastne predstave o temeljnem področju dela in znanjih ujemajo s predstavami, ki jih imajo ostale svetovalne delavke o njihovem delu. Pedagoginje in socialne pedagoginje so mnenja, da imajo več temeljnih področjih, kot jim jih pripisujejo ostale svetovalne delavke.

Psihologinji o sebi menita, da imata največ psiholoških znanj in znanj s področja testiranja nadarjenih učencev, njuno temeljno področje dela pa je tudi poklicna orientacija in svetovanje. Ostale svetovalne delavke so enakega mnenja, pedagoginji pa menita, da je njuno področje dela poleg naštetih tudi delo z učenci s posebnimi potrebami, da imata več didaktičnih znanj, njuna temeljna področja dela pa so predvsem izobraževanja za učitelje, načrtovanje vzgojno-izobraževalnega procesa, delo z učenci s posebnimi potrebami in učenci z vedenjskimi in čustvenimi težavami, subvencije ter socialna pomoč. Ostale svetovalne delavke se strinjajo, da imajo pomembno vlogo v izobraževalnem procesu, da je njihovo temeljno področje področje izobraževanja in učenja in tudi upoštevanje socialne plati. Socialni pedagoginji menita, da imata največ znanj o skupinski dinamiki in o vzgojnih

momentih med otroki in starši ter da je njuno temeljno področje dela delo z otroki s posebnimi potrebami, z otroki z vedenjskimi in čustvenimi težavami, s čimer se strinja tudi psihologinja. Socialni delavki pa sta mnenja, da imata širok pogled na situacijo in sta odprti do ljudi, njuno temeljno področje dela je soustvarjanje in skupno iskanje rešitev ter svetovanje. Psihologinja pa meni, da je temeljno področje dela socialne delavke socialna problematika, delo z družino in regresirana prehrana. Zanimivo se mi zdi dejstvo, da psihologinja za socialno delavko meni, da je njeno temeljno področje dela delo z družino, socialna delavka pa tega sama ni navedla.

Šolsko svetovalno delo je zasnovano interdisciplinarno, zato je za delo v tej službi nujno treba povezovati znanje različnih ved, ki preučujejo človeka in njegovo okolje (Privošnik, Urbanc 2010: 61). V Programskih smernicah za svetovalno delo v osnovni šoli (1999) je še zapisano, da je delo svetovalne službe zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj najbolj učinkovito, kadar jo sestavlja tim različnih strokovnjakov.

Večina svetovalnih delavk, kjer je na šoli zaposlenih dve ali več svetovalnih delavk, se povezuje v svetovalne time, v katerih si predvsem porazdelijo naloge med seboj in so si v medsebojno podporo in pomoč. Psihologinja pravi (oseba B1): *“Med seboj si pomagamo, porazdelimo naloge glede na specifično problema, s katerim se srečujemo.”* Kjer pa je na šoli zaposlena le ena svetovalna delavka, je za vse delo zadolžena sama, za kar menim, da je verjetno bolj stresno, svetovalna delavka pa je tudi bolj obremenjena, saj vse naloge opravlja sama. Nekaj svetovalnih delavk je omenilo, da je pomembno, da je na šoli svetovalni tim, saj različni profili prispevajo svoje znanje, delo pa je bolj kvalitetno opravljeno. Na tem mestu se lahko navežem na Programske smernice o svetovalni službi na šoli, kjer je zapisano, da je delo svetovalne službe v šoli zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj v zasnovi interdisciplinarne narave, zato je z vidika opredelitve svetovalne službe v šoli pomembno sodelovanje svetovalnih delavcev z različnim strokovnim profilom v timu (Čačinovič Vogrinčič et al. 1999: 7).

Moja končna ugotovitev je, da med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi prihaja do nekaterih razlik. Le-te se pojavljajo predvsem glede prispevka k delovanju šole, temeljnih področij dela, področja znanj, ki jih posamezni profil ima ter glede sodelovanja z učitelji.

Veseli me in pomembno se mi zdi poudariti tudi, da je socialno delo mogoče vključiti v osnovne šole, kar so pokazale tudi svetovalne delavke z navajanjem elementov delovnega odnosa in sodobnih konceptov socialnega dela, kot so perspektiva moči, koncept soprisotnosti in otrok kot ekspert iz izkušenj. In, kot pravi Nina Mešl, je vloga šolskega svetovalnega delavca, da poskuša zagotoviti, da vsi udeleženi v problemu (otrok, starši, razrednik, svetovalna delavka ... – vsakokrat gre za edinstveno skupino udeleženi, ki se vzpostavi za vsakega otroka (Čačinovič Vogrinčič 2002: 108) vzpostavijo in vzdržujejo delovni odnos, ki bo omogočal proces pomoči, usmerjen k cilju, dobremu razpletu, ki je lahko dober le, če je soustvarjen.

6. SKLEPI

Z analizo sem prišla do naslednjih sklepov:

- pri definiciji lastne vloge v šolski svetovalni službi je večina svetovalnih delavk mnenja, da imajo več vlog, kot na primer vlogo koordinatorja in svetovalca, v kateri se najpogosteje vidijo, in tudi v vlogah spodbujevalca, supervizorja, organizatorja in drugih. Socialni delavki se vidita v vlogi svetovalca in koordinatorja, v kateri predvsem skrbita za odnose in jih soustvarjata ter usmerjata iz perspektive moči, v vlogi spodbujevalca, da do nečesa pride, ter v vlogi supervizorja;
- socialni delavki svoj prispevek k delovanju šole vidita kot delo z učenci v smislu razreševanja konfliktov, pomoči pri iskanju rešitev, koordinaciji prostovoljcev in preventivnih dejavnosti, za boljše delovanje šole pa sodelujeta z vsemi udeleženi in vodita projekte. Psihologinji sta učencem v pomoč in podporo ter v pomoč pri iskanju rešitev, na voljo sta jim z raznimi informacijami, nudita strokovno pomoč, iščeta vire moči in izvajata poklicno orientacijo, za boljše delovanje šole analizirata stanje v šolskem procesu, pri delu z učitelji pa gre za informiranje. Pedagoginji z učenci delata v smislu poklicne orientacije in strokovne pomoči, za boljše delovanje šole pa sodelujeta z vsemi udeleženi. Socialni pedagoginji razrešujeta razne konflikte med učenci, sta jim v oporo in pomoč ter izvajata preventivne delavnice, učitelje seznanjata o novostih in zanje organizirata delavnice, za boljše delovanje šole pa uvajata izboljšave;
- večina svetovalnih delavk je mnenja, da je njihovih temeljnih področij dela več. Temeljno delovno področje socialnih delavk je področje socialno-ekonomskih stisk, temeljna delovna področja pedagoginj so predvsem področje izobraževanja (učiteljev in staršev), delo z nadarjenimi učenci, pedagoška problematika ter uvajanje novosti, temeljno področje psihologinj je predvsem poklicna orientacija, testiranja in svetovanje, področje socialnih pedagoginj pa je predvsem delo z nadarjenimi učenci, z učenci z vedenjskimi, čustvenimi težavami in preventivne dejavnosti;
- pričakovanja nekaterih svetovalnih delavk so se pred začetkom dela v šolski svetovalni službi razlikovala od trenutnega stanja na šoli. Kjer pa ni bilo predstave o delu svetovalne službe, tudi ni bilo pričakovanj. Največkrat omenjena težava in ovira pri delu je preveč administrativnega dela, na tem področju si tudi največ svetovalnih delavk želi sprememb;

- glede veščin in znanj, potrebnih za delo v šolski svetovalni službi, je po njihovem mnenju najpomembnejša večšina komuniciranja, potrebna pa so tudi psihološka in pedagoška znanja, znanje zakonodaje, znanja o skupinski dinamiki, socialno-delavna znanja in druga strokovna znanja;
- večina jih je mnenja, da so s študijem pridobile nek teoretičen okvir znanj, kot na primer psihološka, pedagoška znanja, poznavanje zakonodaje ter kako se vživeti v situacijo, s prakso pa so se morale naučiti, kako pridobljena znanja umestiti v delo, naučile so se tudi, kako ohraniti distancirano držo do primera, da te ne potegne vase, kako razpolagati z informacijami, ki so ti na voljo, in vodenje v procesu pomoči, ohranjanje mirnosti, prepoznavanje majhnih korakov v procesu pomoči, znanja na področju zakonodaje ter kako psihološko pristopiti k problemu;
- v primerjavi z ostalimi profili imata psihologinji več znanj o testiranju, delu z nadarjenimi učenci in psiholoških znanj, pedagoginji več didaktičnih znanj, socialni pedagoginji menita, da imata širok pogled na situacijo, več znanj o dinamiki v skupini in o vzgojnih momentih med starši in otroki, socialni delavki pa sta mnenja, da sta bolj dostopni do ljudi ter premoreta širok pogled na situacijo;
- vse svetovalne delavke so se dodatno izobraževale in se še vedno izobražujejo na različnih področjih, kot na primer na področju dela z nadarjenimi učenci, delo z učenci s posebnimi potrebami, kako voditi svetovalni pogovor, izobraževanja in delavnice na temo komuniciranja, drog, preprečevanja nasilja in drugo;
- najpogosteje uporabljena tehnika, ki jo pri delu uporabljajo vse svetovalne delavke v ŠSS, je pogovor oz. razgovor, od skupinskih metod pa delo z razredom in delo s skupino. Najpogosteje uporabljeni načini dela in tehnike socialnih delavk so individualno delo, skupnostno socialno delo in igre vlog, psihologinje uporabljajo igre vlog, tehnike sproščanja, pozitivne afirmacije, hipnozo, pravljice, omenjajo pa tudi soustvarjanje. Tehnike, ki jih uporabljajo pedagoginje, so mediacija, odprta komunikacija, iskanje virov moči, projektno delo in delavnice, najpogosteje uporabljene tehnike dela socialnih pedagoginj pa so ozaveščanje učiteljev o vzorcih vedenja, samoizpraševanje, vprašanja, mediacija in vključevanje v skupino;
- večina svetovalnih delavk pri svojem delu v šoli uporablja elemente delovnega odnosa in ostale koncepte socialnega dela, kar po mojem mnenju dokazuje, da je socialno delo in

njegove postmoderne koncepte dela mogoče vključiti v osnovne šole in jih uporabiti v praksi ter da se paradigmatične spremembe v šoli že dogajajo;

- svetovalno delo z učenci izvajajo svetovalne delavke bodisi individualno, na primer dodatna strokovna pomoč, delo z nadarjenimi učenci ali z učenci s posebnimi potrebami, poklicno usmerjanje, ki je hkrati lahko tudi delo v skupini, in informiranje ter neformalno druženje z učenci na hodnikih, bodisi skupinsko, kjer z učenci sodelujejo preko delavnic na različne teme, pri obravnavi disciplinske problematike ali pri vodenju različnih projektov;
- učitelji se s svetovalno službo na šoli najpogosteje posvetujejo v primerih, ko gre za individualne težave otrok ali težave celotnega razreda, in pri iskanju skupnih rešitev. Pedagoginji in socialni pedagoginji z učitelji sodelujejo predvsem, ko gre za informiranje o novih vsebinah, poleg tega pa socialni pedagoginji učiteljem pomagata tudi pri individualnih težavah v razredu, skupaj z njimi iščejo rešitve, se posvetujejo in so si v medsebojno oporo, pedagoginji pa učiteljem pomagata tudi pri vodenju pouka. Socialni delavki z učitelji planirata delavnice, so jim v pomoč pri reševanju različnih situacij, s psihologinjami pa so si v medsebojno oporo in skupaj planirajo delo;
- učitelji se na svetovalne delavke najpogosteje obračajo, ko gre za težave v razredu. Ko gre za osebne stiske in težave učencev, se učitelji najpogosteje obračajo na psihologinji in socialni pedagoginji, socialni delavki sta navedli, da se na njih najpogosteje obračajo, če potrebujejo svetovanje in pomoč pri skupnem iskanju poti ter ko želijo priti v stik s starši. Na pedagoginji se najpogosteje obrnejo v primeru, ko imajo predloge za seminarje, izobraževanja, pri načrtovanju in izvajanju pouka ter tudi ko potrebujejo stik s starši;
- pedagoginji in socialni pedagoginji s starši sodelujejo v primerih otrok s posebnimi potrebami, saj je to sodelovanje predpisano in so jim v moralno podporo. Poleg tega socialni pedagoginji staršem svetujeta glede vzgojnih pristopov z otroki. Pedagoginji starše vključujeta v dogajanje na šoli, sta odprti za njihove predloge in sodelujeta na timskih sestankih med starši in zunanjimi institucijami. Socialni delavki poleg psihologinj in pedagoginj staršem pomagata pri iskanju finančne ali druge oblike pomoči za njih same, jih obveščata, ko je to potrebno, in skupaj z njimi iščeta možne rešitve. Svetovalne delavke ocenjujejo sodelovanje s starši kot nujno potrebno;
- svetovalne delavke poznajo profile, s katerimi redno sodelujejo, in so poleg njih zaposleni na šoli. V največji meri poznajo delo psihologov in pedagogov ter mobilnih specialnih

pedagogov/defektologov, najmanj pa poznajo socialne delavce in socialne pedagoge. Poznavanje temeljnih področij dela se bistveno ne razlikuje od temeljnih področij dela, ki so jih navedli profili sami. Razlike se pojavljajo pri psihologinjah, kjer jim druge svetovalne delavke pripisujejo tudi področje dela z učenci s posebnimi potrebami, pedagoginjam poleg pomembne vloge v vzgojno-izobraževalnem procesu pripisujejo tudi upoštevanje socialne plati, socialnim delavkam pa pripisujejo področje dela z družino in regresirano prehrano, ki je sami nista navedli;

- kjer sta na šoli zaposleni dve ali več svetovalnih delavk, se povezujejo v svetovalne time, v katerih si predvsem porazdelijo naloge med seboj in so si v medsebojno podporo in pomoč, sodelovanje v timu pa ocenjujejo kot koristno, saj različni profili prispevajo svoja specifična znanja, naloge pa so bolj kvalitetno opravljene;
- socialni delavki v vlogi svetovalca in koordinatorja skrbita za odnose in jih soustvarjata ter usmerjata iz perspektive moči. Svoj prispevek k delovanju šole vidita kot delo z učenci v smislu razreševanja konfliktov, pomoči pri iskanju rešitev, koordinaciji prostovoljcev ter preventivnih dejavnostih. Njuno temeljno delovno področje je predvsem svetovanje in soustvarjanje skupnih rešitev. Menita, da sta bolj dostopni do ljudi in da premoreta širok pogled na situacijo, najpogosteje uporabljene metode pri delu pa so pogovor, individualno delo, skupnostno socialno delo in igre vlog. Socialni delavki z učitelji planirata delavnice, sta jim v pomoč pri reševanju različnih situacij, nanju pa se najpogosteje obračajo, če potrebujejo svetovanje in pomoč pri skupnem iskanju poti ter ko želijo priti v stik s starši. Staršem učencev pomagata pri iskanju finančne ali druge oblike pomoči za njih same, jih obveščata, ko je to potrebno, in skupaj z njimi iščeta možne rešitve. Pomoč in proces pomoči definirata kot vodenje pogovora v smeri rešitev, iskanje virov moči ter mobiliziranje teh virov, otroka postavljata v središče in izhajata iz njega, uporabljata tudi koncept sopristonosti. Pri svojem delu pa ne uporabljata jezika socialnega dela.

7. PREDLOGI

Glede praktičnega delovanja predlagam, da:

- bi se v vse šole sistematično uvedlo seminarje o postmodernih konceptih socialnega dela (elementi delovnega odnosa in izvirnega delovnega koncepta pomoči), ki so uporabni tudi v šoli, da bi se svetovalne delavke na tem področju tudi teoretično podkrepile in bi tako uporaba konceptov v praksi bila še bolj učinkovita, kot je sedaj;
- bi se na primarnih fakultetah tistih profilov, ki so lahko zaposleni v ŠSS, dodalo vsebine, ki so pomembne za delo v šoli, predvsem več pedagoških in psiholoških vsebin (predvsem na fakultetah, kjer je teh vsebin malo), ter da bi bilo več poudarka na komunikaciji;
- bi se organiziralo seminar o delu z družino, ki je v šoli, po mnenju svetovalnih delavk, pomembno področje dela, saj menim, da imajo svetovalne delavke na tem področju premalo znanj;
- bi se svetovalne delavke v neki regiji bolj povezovale med seboj, saj bi na ta način bolj spoznale področja dela in specifična znanja posameznih profilov, kjer pa ni tima svetovalne službe, bi si lahko bile v medsebojno pomoč in podporo;
- bi šole zaposlovale čim več različnih profilov v ŠSS, saj bi na ta način vsak profil prispeval svoje znanje in doktrino dela za bolj kvalitetno delovanje šole, ter da bi se podpiralo timsko delo znotraj ŠSS;
- da bi se na enem mestu zbralo bolj točne opise posameznih profilov, ki se lahko zaposlijo v ŠSS (njihova področja znanj), in možnosti zaposlitve, saj bi s tem imeli tako ravnatelji (pri zaposlovanju) in ostali profili zaposlenih v ŠSS kot tudi učitelji, vodstvo šole in starši učencev možnost vpogleda v seznam;
- bi socialne delavke zaposlene v šoli redno obnavljale svoja že obstoječa znanja s področja socialnega dela in jih tako bolj dosledno uporabljale ter jih znale ubesediti v jeziku socialnega dela

Glede nadaljnjega raziskovanja predlagam, da:

- bi postavila manj vprašanj v intervjuju in da bi bila ta vprašanja takšna, ki bi bolj konkretno pokazale razlike in podobnosti med različnimi profili, zaposlenimi v ŠSS, ter da bi pri samem intervjuju s posameznikom vztrajala pri bolj konkretnih odgovorih;

- bi si za vsak intervju vzela več časa in bi se tako posameznim vprašanjem bolj posvetila in s tem pridobila odgovore na vsa vprašanja, odgovori pa bili bolj poglobljeni;
- bi za primerjavo z ostalimi profili intervjuvala tudi specialne pedagoge oz. defektologe.

8. VIRI IN LITERATURA

- Adlešič S. (2008), Učenci s specifičnimi učnimi težavami v osnovni šoli in šolska svetovalna služba [Elektronski vir]: diplomska naloga. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani
- Allen-Meares, P. (2007). *Social Work Services in Schools*. Boston: Pearson Allyn and Bacon
- Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič J., Niklanović, S., Šmuk, B. (1999), *Programske smernice: svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.
- Čačinovič Vogrinčič, G., (1999/2000): *Socialno delo z družino* (študijsko gradivo za predmet Socialno delo z družino); VŠSD, Ljubljana.
- Čačinovič Vogrinčič, G., (2002): *Vloga svetovalnih služb pri preprečevanju zapuščanja šole*; v: *Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki*, Bergant, K., Musek Lešnik, K. (ur.); str.: 106-109, Inštitut za psihologijo osebnosti, Ljubljana.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2004). *Šolska svetovalna služba: odličen koncept, ki ga je potrebno uporabiti, razviti in predstaviti Evropi*. V: *Šolska svetovalna služba pred izzivi Evropske unije* (zbornik povzetkov). Žalec, Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kopal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2010), *Socialno delo: časopis za teorijo in prakso*; Letn. 49, št. 4, str. 239-245
- Direktorat univerz v Združenih državah Amerike; Stateuniversity.com: <http://education.stateuniversity.com/pages/2023/Guidance-Counseling-School.html>
- *Etični kodeks svetovalnih delavcev v vzgoji in izobraževanju* (1998). Ljubljana: Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije
- Franklin, C., Jordan, C., (1999): *Family Practice: Brief Systems Methods for Social Work*; Brooks/Cole, Publishing Company, USA, England, Canada

- Herrenkohl, R. C., (2004): *Becoming a team. Achieving a goal.* United States of America; Mason: Thomson/South-Western
- Katedra za pedagoško psihologijo: <http://psy.ff.uni-lj.si/Katedre/Pedagoska.html> (16. 2. 2011)
- Kralj, J., (2003): *Management: temelji managementa, odločanja in ostale naloge managerjev.* Koper: Visoka šola za management.
- Mesec, B., (1998): *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu;* VŠSD, Ljubljana.
- Ministerstvo za šolstvo in šport; seznam osnovnih šol:
<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/Seznam1.aspx?Seznam=2010> (10. 2. 2011)
- Nacionalna strokovna skupina za pripravo Bele knjige na področju vzgoje in izobraževanja v RS, (2011): *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji,* Ljubljana.
- Odredba o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli. Ur. l. RS, št. 57/1999.
- Openshaw, L. (2008), *Social Work in Schools. Principles and Practice.* New York, London: The Guilford Press.
- Osnovna šola Bršljin - timsko delo: <http://www2.arnes.si/~sopmdobe/index.htm> (16. 4. 2011).
- Osnovna šola Nazarje – delo specialnega pedagoga: http://www.os-nazarje.si/index.php?option=com_content&view=article&id=153&Itemid=148 (19. 2. 2011)
- Pečjak S., Košir K., Zabukovec V. (2004), *Šolsko psihološko svetovanje.* Ljubljana; Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za psihologijo
- Privošnik N., Urbanc K., (2010): *Šolsko svetovalno delo; Revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih; letnik XIV, št. 1/2, str. 59 – 63*
- Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Ččinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Resman M. (2009): *Šolsko svetovalno delo; Revija za svetovalne delavca v vrtcih, šolah in domovih; letnik XIII; št. ½; str. 30 - 35*
- Vršnik Perše T., Rutar Leban T., Kozina A. (2010): *Šolsko svetovalno delo; Revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih; letnik XIV, št. 1/2, str. 64 – 69*

- Vsiskupaj.com, strokovni družinski portal – vloga specialnega pedagoga v šoli:
<http://www.vsiskupaj.com/ucenci-s-posebnimi-potrebami/111-vloga-specialnega-pedagoga-na-soli> (19. 2. 2011)
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5). Ur. l. RS, št. 36/2008.
- Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije: <http://www.ess.gov.si/> (16. 2. 2011):
 - opis poklica pedagog:
http://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=6c755e6a-8c57-4308-9ff3-97e11a247f65&Filter=P (16. 2. 2011)
 - opis poklica socialni pedagog:
http://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=543f018b-a253-4a77-aa28-d9d92de86fa3&Filter=S (16. 2. 2011)
- Zeljko L. (2010), Ravnateljice osnovnih šol o usposobljenosti socialnih delavk za naloge šolske svetovalne službe [Elektronski vir] : diplomska naloga. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani
- Žerovnik A. (1997). Državlanski forum za humano šolo, Družina – šola. Ljubljana: Center za posodabljanje procesa vzgoje in izobraževanja, Pedagoški inštitut

9. POVZETEK

V diplomski nalogi z naslovom *Pet poklicev, ena služba – primerjava profilov v šolski svetovalni službi* ugotavljam, kakšne so bistvene podobnosti in razlike med profili zaposlenih v šolski svetovalni službi v osnovnih šolah.

V teoretičnem delu najprej predstavim šolsko svetovalno službo na splošno in nakažem nekatere razlike in podobnosti z drugimi državami. Nato predstavim temeljna načela, ki so pomembna za delo v šolski svetovalni službi, kaj svetovalno delo v šoli vse zajema, in sicer katere dejavnosti in področja dela svetovalna služba opravlja v sodelovanju z učenci, učitelji, starši učencev in vodstvom šole. V zakonskem okviru ŠSS na kratko povzamem nekatere člene iz Zakona o osnovni šoli in Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, nadaljujem s teoretičnimi značilnostmi profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi. Teoretičen del zaključim s prispevkom socialnega dela v šolski svetovalni službi, kjer opišem delovni odnos z njegovimi elementi, izvorni delovni projekt pomoči, poudarim pa tudi pomembnost uporabe jezika socialnega dela.

Empiričen del zajema analizo osmih intervjujev opravljenih s svetovalnimi delavkami zaposlenih v šolski svetovalni službi. Podatki so obdelani s pomočjo kvalitativne metode, in sicer z analizo intervjujev. Rezultati so podrobneje predstavljeni v petih glavnih temah: šolska svetovalna služba, teoretična izhodišča in opremljenost, svetovalno delo, poznavanje ostalih profilov v šolski svetovalni službi ter timsko delo v svetovalni službi. Glavne teme pa so sestavljene iz več tematskih sklopov - vloga šolske svetovalne službe; prispevek svetovalne službe k delovanju šole; temeljno delovno področje; pričakovanja, težave in ovire pri delu, želene spremembe; znanja in veščine potrebe za delo, teoretična in praktična znanja, metode in način dela; definicija pomoči in procesa pomoči; delo z učenci; svetovalno in posvetovalno delo z učitelji ter svetovalno delo s starši.

S kvantitativno raziskavo sem ugotovila, da med različnimi profili zaposlenih v šolski svetovalni službi prihaja do nekaterih razlik. Le-te se pojavljajo predvsem glede prispevka k delovanju šole, kjer ga socialni delavki, pedagoginji in psihologinji vidijo pri delu z učenci in za boljše delovanje šole, socialni pedagoginji pa tudi pri delu z učitelji. Glede temeljnih

področij dela socialni delavki menita, da je njuno področje dela področje socialno-ekonomskih stisk, temeljna delovna področja pedagoginj so predvsem področje izobraževanja (učiteljev in staršev), delo z nadarjenimi učenci, pedagoška problematika ter uvajanje novosti, temeljno področje psihologinj je poklicna orientacija, testiranja in svetovanje, področje socialnih pedagoginj pa je predvsem delo z nadarjenimi učenci, z učenci z vedenjskimi, čustvenimi težavami in preventivne dejavnosti. Na področju znanj, ki jih posamezni profil ima, imata v primerjavi z ostalimi profili psihologinji več znanj o testiranju, delu z nadarjenimi učenci in psiholoških znanj, pedagoginji več didaktičnih znanj, socialni pedagoginji menita, da imata širok pogled na situacijo, več znanj o dinamiki v skupini in o vzgojnih momentih med starši in otroki, socialni delavki pa sta mnenja, da sta bolj dostopni do ljudi ter premoreta širok pogled na situacijo. Z raziskavo sem ugotovila še, da je najpogosteje uporabljena tehnika pri delu pogovor oz. razgovor, večina svetovalnih delavk pri svojem delu v šoli uporablja elemente delovnega odnosa in ostale koncepte socialnega dela, svetovalno delo izvajajo bodisi individualno ali skupinsko, učitelji se s svetovalno službo na šoli najpogosteje posvetujejo v primerih, ko gre za individualne težave otrok ali težave celotnega razreda, in pri iskanju skupnih rešitev, ugotovila sem tudi, da vse svetovalne delavke s starši otrok redno sodelujejo in menijo, da je sodelovanje z njimi obvezno. Svetovalne delavke poznajo profile, s katerimi redno sodelujejo, in so poleg njih še zaposleni na šoli, kjer sta na šoli zaposleni dve ali več svetovalnih delavk, pa se povezujejo v svetovalne time, v katerih si predvsem porazdelijo naloge med seboj in so si v medsebojno podporo in pomoč, sodelovanje v timu pa ocenjujejo kot koristno.

Menim, da je socialno delo in njene sodobne koncepte mogoče vključiti v osnovne šole, kar so pokazale tudi svetovalne delavke z navajanjem le-teh, vendar je le s stalnim izobraževanjem in obnavljanjem že obstoječega znanja mogoče korektno uporabljati te koncepte, kot tudi jezik socialnega dela.

10. PRILOGE

PROLOGA 1 – Smernice za intervju

- Kako definirate svojo vlogo v ŠSS?
- Kje vidite Vaš prispevek k delovanju šole?
- Kje vidite Vaše temeljno delovno področje?
- Katera znanja, veščine so nujno potrebni za to delo?
- Katera konkretna znanja Vam je dal (doprinesel) študij, katera pa ste pridobili s prakso?
- Kje oz. na kakšen način ste si pridobili znanja, potrebna za delo v svetovalni službi in kje oz. na kakšen način si še vedno pridobivate dodatna znanja potrebna za to delo?
- Kako se Vaša pričakovanja o vlogi ŠSS razlikujejo od trenutnega stanja na šoli? Kaj bi želeli spremeniti?
- S katerimi ovirami in problemi se srečujete pri delu?
- Katere vsebine bi po Vašem mnenju morali vnesti v dodiplomski/podiplomski študij, ki so nujno potrebne za delo v ŠSS?
- Kako dobro poznate druge profile zaposlene v ŠSS? Katera so po Vašem mnenju njihova področja znanja in kakšne veščine jih odlikujejo?
- Na katerih področjih menite, da imate več in na katerih področjih manj spretnosti in znanj od drugih profilov zaposlenih v ŠSS?
- Na kakšen način (v katerih primerih) in kako pogosto se povezujete s strokovnjaki iz drugih strokovnih področji?
- Kako sodelujete z ostalimi profili zaposlenimi v ŠSS (vprašanje za OŠ kjer imajo zaposlenih več različnih profilov ŠSS)?
- V kolikšni meri in v katerih primerih sodelujete z zunanjimi institucijami? S katerimi konkretno?
- Kako sodelujete z učenci? Na kakšen način prihajate z njimi v stik (kako pogosto)? V katerih primerih se najpogosteje na Vas obračajo učenci?
- Na kakšen način sodelujete z učitelji in vodstvom šole in kako ocenjujete sodelovanje in odnos z njimi? Kdaj/ v katerih primerih se na Vas najpogosteje obračajo vodstvo šole in učitelji?
- Kako, v kolikšni meri in v katerih primerih se povežete s starši učencev?
- V čem menite, da je sodelovanje s starši koristno?
- Kako definirate pomoč in proces pomoči znotraj svojega dela?
- Na kakšen način izvajate pomoč? Katerih metod, tehnik in načinov dela se poslužujete v procesu pomoči?
- Kaj menite je Vaš prispevek učencem, učiteljem in staršem v procesu pomoči in na kakšen način k temu prispevate?

PRILOGA 2 - Intervjuji in enote kodiranja (primer intervjuja)

Oseba C2 – SOCIALNA DELAVKA, v ŠSS zaposlena 20 let

1. Kako definirate svojo vlogo v ŠSS?

»Svojo vlogo definiram kot skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj. Sama sem mnenja, da samo na podlagi dobrega odnosa lahko nekaj narediš, da se nekaj premakne. Ker je delo v ŠSS tako široko področje dela, si moreš sam zadati prioritete, si postaviti nek okvir dela v katerem lahko potem delaš. »

2. Kje vidite Vaš prispevek k delovanju šole?

»Svoj prispevek k delovanju šole vidim predvsem v sodelovanju z vsemi vpletenimi, z vodstvom, z učitelji, učenci, starši.»

3. Kje vidite Vaše temeljno delovno področje?

»Glede na to, da sem samo jaz zaposlena kot svetovalna delavka, nimam prioritete področja dela. Moje delo pokriva vse od šolskih novincev, poklicno odločanje, nacionalna preverjanja, delo z učenci s posebnimi potrebami, delo z nadarjenimi učenci, šolska skupnost, urejanje subvencij ...»

4. Katera znanja, veščine so nujno potrebni za to delo?

“Predvsem menim, da je najpomembnejša veščina, kako vzpostaviti dober odnos z vsemi vpletenimi, da lahko potem sploh delaš in kako si pridobiti njihovo zaupanje ter kako dobro poslušati osebo, ki jo imaš pred seboj.”

5. Katera konkretna znanja Vam je dal (doprinesel) študij, katera pa ste pridobili s prakso?

“Študij mi je dal predvsem en širši pogled na humanistične vede. Dodatna izobraževanja pa so mi dala predvsem znanja o tem, kako se osredotočati na osebo, ki jo imaš pred seboj, dobro poslušanje, kako slediti njegovim pričakovanjem, željam. S prakso sem se tudi naučila, da me posamezen primer ne potegne cel vase in da me težka situacija ne onemi, da se ne znam premakniti naprej. Naučila sem se, da sem jaz tista, ki razpolaga z informacijami, ki jih osebe, ki pridejo k meni po pomoč potrebujejo in da je moja naloga podajanje teh informacij in vodenje ljudi skozi proces pomoči. Poleg tega sem se naučila tudi, da ostanem v težki situaciji mirna, saj lahko nekemu pomagam le ko sem mirna sama s seboj in me ne zajame panika, da nečesa ne zmorem. Skozi prakso si pridobiš veliko izkušenj o tem, da vidiš uspehe v majhnih korakih, da prepoznaš tudi majhne uspehe.”

6. Kje oz. na kakšen način ste si pridobili znanja, potrebna za delo v svetovalni službi in kje oz. na kakšen način si še vedno pridobivate dodatna znanja potrebna za to delo?

“Najprej sem študirala na višji šoli za socialno delo, ob delu pa sem naredila tudi univerzitetni program. Menim, da ti fakulteta da predvsem teoretično podlago, ki jo moreš potem sam umestiti v vsakdanje delo. Sem se in se še vedno tudi dodatno izobraževala. Trenutno obiskujem izobraževanja o realitetni teoriji. Obiskovala pa sem tudi izobraževanja o vrstniški mediaciji, izobraževanja na področju dela z učenci s posebnimi potrebami in podobno.”

7. Kako se vaša pričakovanja o vlogi ŠSS razlikujejo od trenutnega stanja na šoli? Kaj bi želeli spremeniti?

“Moja pričakovanja so bila čisto nekaj drugega kot je v praksi. Velikokrat namreč pride do nepredvidljivih situacij, ki so zelo težke in si ne moreš točno planirati dneva. Če si v osnovi izboriš, da si kredibilen, potem lahko kaj narediš drugače pa ne.

Spremeniti bi si želela predvsem to, da bi bilo manj birokracije in bi tako imela več časa za delo z ljudmi, želela bi si spremembe koncepta dela z nadarjenimi ter spremembo programa osnovnih šol, saj je v njem preveč balasta in se otroke preveč predalčka.”

8. S katerimi ovirami in problemi se srečujete pri delu?

“Veliko je nenačrtovanih aktivnosti, ki mi rušijo koncept dela. Glede na to, da sem sama zaposlena v ŠSS, se ne morem poglobiti v posamezna področja, kot če bi nas bilo več. Menim tudi, da je prevelika razpršenost različnih nalog in zato dobim včasih občutek, da cel dan nekaj delam, ampak da na koncu nisem naredila nič.”

9. Katere vsebine bi po Vašem mnenju morali vnesti v dodiplomski/podiplomski študij, ki so nujno potrebne za delo v ŠSS?

“Uvedla bi veliko iger vlog in dela na konkretnih primerih. Poleg tega pa menim tudi, da bi bilo potrebno uvesti veliko dela na samih študentih, da bi se znali soočiti s težkimi primeri.”

10. Kako dobro poznate druge profile zaposlene v ŠSS? Katera so po Vašem mnenju njihova področja znanja in kakšne veščine jih odlikujejo?

“Od drugih profilov poznam pedagoga, psihologa, socialnega pedagoga, specialnega pedagoga in surdopedagoga. Menim, da imajo od vseh pedagogi najmanj praktičnega znanja in v glavnem teoretično. Psihologi izvajajo večinoma testiranja. Menim pa, da je z leti na področju dela največ odvisno od lastnega izobraževanja in kaj ti je kot človeku najbolj pomembno, bolj kot pa izobrazba, ki jo nekdo ima.”

11. Na katerih področjih menite, da imate več in na katerih področjih manj spretnosti in znanj od drugih profilov zaposlenih v ŠSS?

“Menim, da smo socialni delavci manj akademski in bolj dostopni za ljudi ter da mi je dala šola neko širino znanj. Manj pa imam teoretičnih znanj o psihološkem razvoju človeka na primer.”

12. Na kakšen način (v katerih primerih) in kako pogosto se povezujete s strokovnjaki iz drugih strokovnih področji?

“Veliko in dobro sodelujem z mobilnimi specialnimi pedagogi in surdopedagogi, ki so na šoli kot dodatna strokovna pomoč za otroke s posebnimi potrebami. Sodelujem pa tudi s strokovnjaki iz centra za mentalno zdravje, s šolskimi svetovalnimi delavci iz drugih šol si izmenjujem nekatera gradiva in smo si med seboj tudi v oporo.”

13. Kako sodelujete z ostalimi profili zaposlenimi v ŠSS (vprašanje za OŠ kjer imajo zaposlenih več različnih profilov ŠSS)?

/

14. V kolikšni meri in v katerih primerih sodelujete z zunanjimi institucijami? S katerimi konkretno?

"Z zunanjimi institucijami sodelujemo po potrebi. Veliko sodelujemo s Centrom za mentalno zdravje, s Centrom za socialno delo, s policijo, z zdravstvenim domom, z vzgojnimi zavodi (na primer Mladinski dom Malči Belič,) Zveza prijateljev mladine, Mladinski center..."

15. Kako sodelujete z učenci? Na kakšen način prihajate z njimi v stik (kako pogosto)? V katerih primerih se najpogosteje na Vas obračajo učenci?

"Z učenci sodelujem individualno s pogovori, skupinsko na razrednih urah, v debatnem krožku, na športnih dnevih, v šoli v naravi, v šolskih skupnostih, v varstvu vozačev in tudi neformalno med odmori na hodniku. Poskušam se čim bolj vključevati in povezovati z njimi. Moja vrata v pisarno so vedno odprta, tako da lahko pride kdorkoli kadarkoli na pogovor k meni. Vse učence poznam po imenu, saj smo zelo majhna šola in menim, da mi učenci zaupajo, saj pridejo na pogovor k meni tudi, ko mi želijo povedati, da imajo težave doma (na primer če ste starši ločujejo, ali ko ima eden od staršev drugega partnerja in podobno). Učenci se najpogosteje obračajo name v osebnih situacijah, kadar potrebujejo informacije o poklicnem odločanju ali ko potrebujejo kakršne koli informacije za šolsko delo."

16. Na kakšen način sodelujete z učitelji in vodstvom šole in kako ocenjujete sodelovanje in odnos z njimi? Kdaj/ v katerih primerih se na Vas najpogosteje obračajo vodstvo šole in učitelji?

"Menim, da je za dobro sodelovanje, povezovanje z učitelji osnova in nujno potrebno. Z učitelji si moraš pridobiti, izboriti zaupanje, biti moraš kredibilen in zanesljiv, ne smeš mu dati občutka, da mu jemlješ moč ter dati mu moraš občutek, da ko te bo rabil, mu boš stal ob strani. Z učitelji je zelo pomembno delati v timu. Zato menim, da z učitelji zelo dobro sodelujem in tudi na pogovor s starši velikokrat povabim zraven tudi razrednika. Z vodstvom pa sodelujem predvsem pri organizacijskih zadevah. Sem članica sveta zavoda in koordiniram svet staršev. Ker smo majhna šola se dnevno vidavamo in se dnevno vzklanjemo ter zelo dobro sodelujemo, saj informacije zelo hitro krožijo. Pomembno je, da skupaj sodelujemo, da stvar pripeljemo do najboljšega možnega konca. Name se obračajo predvsem kadar imajo težje težave, kadar si želijo sodelovanja na razrednih urah, ko imajo težave in ne vedo kako bi jih rešili, ali kako bi prišli do staršev ter v organizacijskih zadevah."

17. Kako, v kolikšni meri in v katerih primerih se povezuje s starši učencev?

"Starši pridejo bodisi sami na pogovor, me pokličejo, po potrebi jih povabim sama (vedno povabim starše skupaj z razrednikom, razen ko predstavim individualni načrt za nadarjene), nekateri tudi pokličejo."

18. V čem menite, da je sodelovanje s starši koristno?

"Menim, da je sodelovanje s starši nujno, tako za samega otroka kot tudi za njegov razvoj v šoli."

19. Kako definirate pomoč in proces pomoči znotraj svojega dela?

"Gre za opolnomočenje človeka, da sam stvari reši. Ne moreš pomagati človeku, če sam noče pomoči, ne moreš reševati stvari namesto njega. Lahko ga samo vodiš skozi pogovor na način, da mu ponudiš preko svojega znanja informacije, da sam poišče rešitev. Raziščeš lahko njegove želje, pričakovanja, njegov svet kakovosti. Nujno se mi zdi, da dovoliš človeku proces, da mu dovoliš iti skozi proces razmišljanja, da bo do nekje prišel, da dojamе."

20. Na kakšen način izvajate pomoč? Katerih metod, tehnik in načinov dela se poslužujete v procesu pomoči?

"Predvsem s pogovorom. Poslužujem pa se tudi socialnih iger za otroke ter metod relativne teorije."

21. Kaj menite je Vaš prispevek učencem, učiteljem in staršem v procesu pomoči in na kakšen način k temu prispevate?

"Dam jim lahko občutek, da ko me rabijo se lahko vedno obrnejo name in skupaj iščemo rešitve. Dam jim lahko občutek, da si dovolijo biti to kar so."

PRILOGA 3 - Razvrstitev enot kodiranja po temah

I: ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

b. lastna vloga

- nudim učno pomoč oz. pomoč pri svetovanju glede vedenja, učnih navad (A1)
- razreševanje konfliktov med otroki (A1)
- podpora pri osebnih, čustvenih težavah, stiskah (A1)
- sodelovanje z vodstvom in učitelji glede organizacije in vsem kar se dogaja na šoli (A1)
- učiteljem sem v oporo v smislu, da načrtuješ kako pomagat otroku ter delo z razredno skupnostjo (A1)
- vodenje dokumentacije (A1)
- različne analize in raziskave na šoli (A1)
- povezovanje z vodstvom, učitelji, da stvari potekajo optimalno za učenca (A2)
- koordinacija vseh udeležениh (A2)
- sem en vezni člen med učenci, starši, učitelj in vodstvom šole (B1)
- pomagam pri organizaciji procesa, nudim pomoč, ko se zaznajo težave in izpeljevanje določenih vsebin (B1)
- pomoč pri čustvenih in psiholoških težavah ter podpora pri reševanju težav (B2)
- vloga soustvarjalca, ko z nekom soustvarjam odnose v razredu, na hodniku, v družini, pisarni, v določeni situaciji, v določenem konfliktu (C1)
- spodbujevalec, da do nečesa pride, da se nekaj premakne (C1)
- koordinator (C1)
- supervizor (C1)
- usmerjevalec iz perspektive moči (C1)
- skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj (C2)
- si moreš sam zadati prioritete, si postaviti nek okvir dela v katerem lahko potem delaš (C2)
- primarna vloga kot pedagoginja je svetovalno delo (D1)
- polovično sem zaposlena tudi kot pomočnica ravnateljice, predvsem učitelji in starši vidijo kot vodstvenega delavca (D1)
- vključevanje v delo šole na način, ki spodbuja optimalen razvoj vsakega otroka oziroma učenca (D2)
- sodelovanje z vodstvom šole, učitelji, starši in otroki/učenci in zunanjimi strokovnimi institucijami, pri kreiranju pogojev za čim uspešnejši razvoj (D2)

c. prispevek k delovanju šole

- razreševanje konfliktov, nesporazumov med otroki ali med otroki in učitelji (A1)
- pomoč oz. podpora pri raznih osebnostnih, vedenjskih in čustvenih stiskah (A1)
- preventiva (A2)
- izboljševanje dela (A2)
- pomoč učiteljem z delavnicami, na katerih učitelje seznanjam z aktualnimi stvarmi na področju dela z otroki s posebnimi potrebami in o nadarjenih otrocih (A2)
- pomagam učencem da se razvijejo v eno zdravo, celovito osebnost, da si poiščejo cilje naprej v življenju, v tem smislu izvajam poklicno orientacijo za učence (B1)
- od informiranja do tolaženja, kot tudi do pomoči pri iskanju rešitev, do strokovnih pomoči pri otrocih, ki imajo določene težave ter tudi analiziranja stanja v šolskem procesu (B1)
- pri nudenju pomoči učencem pri težavah, ko ne vejo kako naprej (B2)
- nudim jim suport na poti pri iskanju notranjih moči in da jim pri tem pomagam (B2)
- razreševanje konfliktov in iskanje poti z vsemi (C1)
- delo, ki poteka glede preventive (C1)
- iskanje pomoči, ne samo materialne ampak tudi pomagati ljudem, jih naučiti kako si poiskati pomoč, kam naj se obrnejo po pomoč (C1)
- koordiniram tudi prostovoljce (C1)
- sem vodja projekta Zdrava šola, ki promovira zdravje (C1)
- predvsem v sodelovanju z vsemi vpletenimi, z vodstvom, z učitelji, učenci, starši (C2)
- delo z učenci (D1)
- delo z učenci s posebnimi potrebami (D1)
- poklicno usmerjanje učencev (D1)
- z vsemi udeleženi delamo za optimalen razvoj otroka (D2)

d. temeljno delovno področje

- delo z otroki, ki imajo vedenjske, čustvene težave (A1)
- poklicna orientacija (A2)
- delo z nadarjenimi učenci (A2)
- delo z otroki s posebnimi potrebami (A2)
- preventivne dejavnosti (A2)
- posvetovanje med učitelji, vodstvom in mano (A2)
- učna pomoč učencem s posebnimi potrebami (A2)
- poklicna orientacija (B1)
- delo z otroki s posebnimi potrebami (B1)
- pri svetovanju (B2)
- testiranju (B2)
- svetovanje (C1)
- delo z otroki, starši in učitelji, ki imajo probleme, da se skupaj usedemo in skupaj iščemo poti (C1)
- samo jaz zaposlena kot svetovalna delavka, nimam prioritetnega področja dela (C2)
- moje delo pokriva vse od šolskih novincev, poklicno odločanje, nacionalna preverjanja, delo z učenci s posebnimi potrebami, delo z nadarjenimi učenci, šolska skupnost, urejanje subvencij (C2)
- kot svetovalna delavka temeljno področje predvsem v koordinaciji nadarjenih učencev (D1)
- koordinaciji subvencij (D1)
- socialni pomoči otrokom (D1)
- izobraževanju učiteljev (D1)
- uvajanju pedagoških novosti, projektov (predvsem metode, tehnike, oblike učenja) (D1)
- izobraževanju staršev na roditeljskih sestankih (D1)
- kot pomočnica ravnateljice pa moje področje dela zajema napredovanje učiteljev, (D1)
- sprotne pedagoške problematike v razredu (D1)
- aktivnosti z novim vzgojnim načrtom šole (D1)
- vodim pedagoško prakso za študente (D1)
- pomoč učencem pri razvoju svojih potencialov (D2)
- sodelovanje z učitelji pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa in pri reševanju razne problematike (D2)
- sodelovanje z vodstvom šole pri organizaciji spodbudnega učnega okolja, evalviranju dela šole (D2)
- načrtovanje izobraževanja strokovnih delavcev (D2)
- skrb za otroke z učnimi in vedenjskimi težavami (D2)
- skrb za otroke s posebnimi potrebami (D2)
- svetovalni razgovori z učenci in starši (D2)

e. Pričakovanja, težave in ovire, zelene spremembe

- na začetku delala manj individualnega dela z otroki ali skupinskega dela (A1)
- delala precej več administrativnega dela (A1)
- sedaj delam svoje delo, delo z otroki, z učitelji in vodstvom (A1)
- želela bi spremeniti učni načrt zaradi prenatrpanosti (A1)
- uvedla bi učne ure v urnik otrok, ki bi bile namenjene osebni rasti, skupinski dinamiki, sodelovanju, kjer bi se gradilo na samopodobi otrok, svetovalni delavci pa bi imeli te ure in jih izvajali (A1)
- zmanjkuje mi časa za vse izvesti, kar imam v načrtu (A1)
- preden se začela delati v svetovalni službi, si nisem predstavljala kakšno je to delo in zato nisem imela nikakršnih pričakovanj (A2)
- spremeniti bi si želela, da bi imela več avtonomnosti, saj sem včasih zelo odvisna od vodstva za pridobitev soglasja ali pa ni denarja (A2)
- želela bi večje razumevanje s strani učiteljev do naše službe in vloge, ki jo imamo na šoli (A2)
- ker sem hkrati zaposlena na dveh šolah ostajajo dela nedokončana ali po daljši časa nedotaknjena (A2)
- nisem 100% v svetovanju (A2)
- veliko je preklapljanja med kolektivi (A2)
- nerazumevanja moje vloge na šoli s strani drugih zaposlenih, velikokrat pridejo k meni s problemom, češ tukaj ga imaš, reši ga (A2)
- iz fakultete sem prišla premalo opremljena za delo, ki ga opravlja ŠSS v praksi (B1)
- delo je postalo bolj sistematično (B1)
- moja želja, da bi pomagala ljudem, do sedaj ni spremenila (B1)

- pogrešam predvsem to, da bi bile stvari bolj normirane, opredeljene, da bi bilo bolj določeno, koliko časa nameniti posamezni stvari (B1)
- pogrešam tudi več izobraževanja (B1)
- veliko je popoldanskega dela (B1)
- vedno sem si predstavljala, da bom delala z otroki in jim pomagala pri njihovih težavah (B2)
- želela pa bi si, da ne bi bili tako omejeni z dokumentacijo (B2)
- ostane premalo časa za pogovor (B2)
- veliko dela s papirji, kar ti vzame zelo veliko časa (B2)
- preden sem se zaposlila sem mislila, da bom rešila vsak problem (C1)
- z delom ugotovila, da dokler se človek sam ne odloči, da bo rešil problem, dokler sam ne uvidi kaj je problem, je nemogoče ga rešiti (C1)
- spremenila bi to, da bi bilo manj birokracije (C1)
- ovira je, ko nekdo ne sprejme moje pomoči (C1)
- preveč administracije (C1)
- da po težkem razgovoru o neki hudi situaciji, ki ga imam ali s starši ali z učenci, nimam časa da se odpočijem, razbremenim teže pogovora (C1)
- pričakovanja so bila čisto nekaj drugega kot je v praksi (C2)
- spremeniti bi si želela predvsem to, da bi bilo manj birokracije in bi tako imela več časa za delo z ljudmi (C2)
- spremembe koncepta dela z nadarjenimi (C2)
- spremembo programa osnovnih šol, saj je v njem preveč balasta in se otroke preveč predalčka (C2)
- velikokrat pride do nepredvidljivih situacij, ki so zelo težke in si ne moreš točno planirati dneva (C2)
- veliko je nenačrtovanih aktivnosti, ki mi rušijo koncept dela (C2)
- glede na to, da sem sama zaposlena v ŠSS, se ne morem poglobiti v posamezna področja, kot če bi nas bilo več (C2)
- prevelika razpršenost različnih nalog (C2)
- predem sem začela delati kot šolska svetovalna delavka sploh nisem dobro vedela kako delo v ŠSS poteka (D1)
- odkar pa sem zaposlena v ŠSS pa menim, da je veliko več zahtev s strani staršev, večkrat me pokličejo ali pridejo k meni na pogovor, saj so se prej mogoče na nek način bali svetovalne službe (D1)
- več je tudi sodelovanja s Centrom za socialno delo (D1)
- učenci pa pridejo k meni kar sami, če imajo na primer težave z vrstniki ali doma (včasih je ŠSS veljala za način kaznovanja, kamor so te napotili, če se v razredu nisi primerno obnašal) (D1)
- spremeniti bi si želela, da bi se poenostavilo administrativno delo (D1)
- da bi imela več kompetenc, da bi lahko sama presojala v primerih, ko se nekaj ne da narediti tako, kot to predpisuje zakonodaja, pravilnik ali neka dokazila (D1)
- potrebne spremembe tudi na področju ocenjevanja nadarjenih učencev (D1)
- vse je tako kot sem pričakovala in nič ne bi želela spremeniti (D1)
- preveč administrativnega dela (D1)
- vse je tako kot sem pričakovala in nič ne bi želela spremeniti (D2)
- na razpolago si učiteljem in učencem ves čas prisotnosti na delu, kar pomeni, da prihaja do prekinitve dela, ki ga trenutno opravljaš, kar je lahko moteče (D2)

II. TEORETIČNA IZHODIŠČA IN OPREMLJENOST

a. znanja in veščine potrebne za delo

- komunikacija (A1)
- psihologija (delovanje človeka, razmišljanje) (A1)
- skupinska dinamika (A1)
- empatija, da se znaš vživeti v učitelje, vodstvo in učence (A2)
- prilagajanje (A2)
- socialni čut, da razumeš stisko nekoga (A2)
- komunikacijske spretnosti (B1)
- spretnosti poslušanja (B1)
- strokovna znanja (B1)
- sposobnost, da lahko v trenutku preskočiš iz enega področja dela na drugo (B1)
- veščine svetovanja, testiranja, socialne spretnosti (B1)
- sposobnost empatije (B2)

- komunikacijske veščine (B2)
- znanja kako reševati konfliktno situacije (B2)
- kako voditi terapevtski odnos (B2)
- kako vzpostaviti dober odnos z vsemi vpletenimi (C2)
- kako si pridobiti njihovo zaupanje (C2)
- kako dobro poslušati osebo, ki jo imaš pred seboj (C2)
- da znaš ravnati z vsemi uporabniki (D1)
- da znaš koordinirati, voditi in tudi umirjati različne situacije med učenci, starši in učitelji (D1)
- potrebna so znanja s področja pedagogike, psihologije (D2)
- znanja s področja zakonodaje (D2)
- veščine obvladovanja konfliktov in dobre komunikacije z odraslimi (vodstvom, učitelji, starši) in otroki (D2)
- veščine iskanja virov (D2)
- komunikacija z zunanjimi institucijami (D2)
- načrtovanje dela (D2)

b. teoretična in praktična znanja

- s študijem dobiš ogromno uporabnih znanj (A1)
- nimaš konkretnih izkušenj iz prakse, ne znaš zares umestiti teh znanj (A1)
- moraš skozi prakso izkusiti vsa znanja (A1)
- hodila na seminarje, kar je povezano s t.i. vedenjci, to so otroci, ki imajo težave v vedenju in čustvovanju in delu z njimi (A1)
- več znanj imam na področju skupinske dinamike, kako otroci delujejo v skupini (A1)
- več znanj o vzgojnem momentu med starši in otroci ter kako se to v šolo prenese (A1)
- manj imam didaktičnih znanj, na primer nudenje učne pomoči, poučevanje, kako otroka nekaj naučiti (A1)
- študij mi je dal nek osnovo, okvir (A2)
- s prakso sem dobila bolj konkretne izkušnje, da sem znala teorijo umestiti v nek prostor (A2)
- manj znanj imam s področja raziskovanja (A2)
- imam več širine in sem bolj odprta v mislih (A2)
- študij te bolj teoretično usmerjen (B1)
- konkretna znanja pa sem potem pridobila skozi izobraževanja in izkušnje pri samem delu, ki se jih naučiš v konkretni situaciji (B1)
- manj znanj s pedagoškega procesa, kot jih imajo pedagogi (B1)
- kar se tiče diagnostike pa imam verjetno več znanj kot ostali kot tudi s področja čustvovanja in na področju učenja nadarjenih (B1)
- imam manj ur individualne pomoči kot socialna pedagoginja, imam pa več organizacijskih del (na primer informativni dnevi, testiranje nadarjenih) (B1)
- študij mi je nudil predvsem teoretična znanja (na primer o psihodiagnostiki) (B2)
- kako klinično, psihološko pristopiti k problemu pa sem ne naučila sama pri delu (B2)
- imam več psiholoških znanj na primer znanja o osebnosti, o razvoju otroka, o vodenju pogovorov (psihodiagnostika), o poklicnem usmerjanju in testiranju nadarjenih učencev (B2)
- manj znanj s področja socialne problematike (B2)
- študij veliko naučil o zakonodaji, na primer o Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (C1)
- znanja o vživljanju v situacijo nekoga drugega (C1)
- ogromno pa sem morala narediti tudi sama - dodatna izobraževanja (C1)
- imam širši pogled na situacijo (C1)
- fakulteta da predvsem teoretično podlago, ki jo moreš potem sam umestiti v vsakdanje delo (C2)
- študij mi je dal predvsem en širši pogled na humanistične vede (C2)
- dodatna izobraževanja so mi dala znanja o tem, kako se osredotočati na osebo, ki jo imaš pred seboj, dobro poslušanje, kako slediti njegovim pričakovanjem, željam (C2)
- s prakso sem se tudi naučila, da me posamezen primer ne potegne cel vase, da se ne znam premakniti naprej (C2)
- da sem jaz tista, ki razpolaga z informacijami, ki jih osebe, ki pridejo k meni po pomoč potrebujejo in da je moja naloga podajanje teh informacij in vodenje ljudi skozi proces pomoči (C2)
- da ostanem v težki situaciji mirna, saj lahko nekemu pomagam (C2)
- skozi prakso si pridobiš veliko izkušenj o tem, da vidiš uspehe v majhnih korakih, da prepoznaš tudi majhne uspehe (C2)

- socialni delavci manj akademski in bolj dostopni za ljudi (C2)
- manj imam teoretičnih znanj o psihološkem razvoju človeka (C2)
- študij mi je dal predvsem psihološka, pedagoška in sociološka znanja (D1)
- v praksi pa sem se veliko naučila kako funkcionira razred med seboj predvsem ko sem še učila angleščino in pedagogiko (D1)
- več znanj o vodenju pedagoškega procesa (na primer o vodenju pouka, kako naj bi potekala učna ura, znanja o metodah in tehnikah in strategijah učenja) (D1)
- manj pa imam znanj s psihološkega področja (D1)
- študij mi je dal splošna znanja s področja pedagogike in psihologije (D2)
- s prakso pa sem pridobila znanja s področja zakonodaje (D2)
- manj znanj imam s področja dela z učenci s posebnimi potrebami (D2)

c. metode in način dela

- individualno, neposredno otroku (A1)
- posredno z bodrenjem, spodbujanjem učiteljev in ozaveščanjem o vzorcih vedenja, ki jih sami prenašajo na učence (A1)
- pogovor (A1)
- individualni razgovor (A1)
- metoda vključevanja v skupino (A1)
- delam z manjšo skupino ali s celotnim razredom (A1)
- z mediacijo pri reševanju sporov (A2)
- usmerjen svetovalni pogovor (A2)
- metodo samoizpraševanj in vprašanj (A2)
- grem v razred (B1)
- nudim individualno pomoč skozi pogovor (B1)
- izvajam tudi dodatno strokovno pomoč (B1)
- preko pogovorov pa rešujem večino problemov (B1)
- pozitivno razmišljanje (B1)
- sproščanje (B1)
- pozitivne afirmacije (B1)
- soustvarjanje, kot ga definira Gabi Čačinovič Vogrinčič (B1)
- pomoč izvajam preko individualnih pogovorov (B2)
- z delavnicami in predavanji (B2)
- preko roditeljskih sestankov (B2)
- poslužujem se pogovorov (B2)
- hipnoza (B2)
- tehnike sproščanja in meditacije (B2)
- igre vlog (B2)
- pri mlajših otrocih s pravljicami (B2)
- socialnimi igrami (B2)
- delo s posameznikom (C1)
- delo s skupino (C1)
- skupnostno socialno delo (celotna šola, zunanje institucije) (C1)
- predvsem s pogovorom (C2)
- socialne igre za otroke (C2)
- metode relativne teorije (C2)
- s pogovorom (D1)
- z delavnicami Učim se učiti (D1)
- z mediacijo (D1)
- svetovalni razgovori z učenci, učitelji in straši (D2)
- ustvarjanje in spodbujanje odprte komunikacije (D2)
- vnašanje pozitivnega in realnejšega pogleda na vprašanja v zvezi s pomembnostjo posameznih nalog, dejstev, okoliščin, za razvoj otrok (D2)
- prepoznavanje močnih področij otroka (D2)
- individualna pomoč (D2)
- skupinska pomoč (D2)
- projektno delo (D2)

- delo z razredi (D2)
- delavnice (D2)

d. definicija pomoči

- pomoč je proces, pri katerem nudiš uporabniku suport, razumevanje (A2)
- pomagaš privedi do tega, da sam najde rešitev svojega problema, da vidi kje je problem in da sam išče vire pomoči, ne da mu ti vsiljuješ pomoč (A2)
- moja vloga bolj usmerjevalna in da pri uporabniku poiščem močna področja in tam gradim skupaj z njim (A2)
- pomembno, da postavimo otroka v center, da se izhaja iz njega, ne da mu samo nekaj 'nalivaš' kar on sam ni zmožen sprejeti (B1)
- preko pogovora pridejo otroci do neki spoznanj (B1)
- opogumljat, da sami dojamajo in začnejo delati v smeri iskanja rešitev, da se začne nekaj premikati (B1)
- pomembno je, da se v proces pomoči vključi čim več udeležencev: starše, učitelje, tim svetovalnih delavcev, seveda pa je otrok glaven, ki je v središču in ne smemo govoriti mimo njega (B2)
- pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči (B2)
- kot bi rekla profesorica Čačinovič Vogrinčič soustvarjamo in iščemo poti za rešitev (B2)
- biti moramo ustvarjali, da se najde pot za reševanje problemov (B2)
- poišči pri stranki močna področja in potencialne, ki jih v sebi ima in na njih zgradi opolnomočenje (C1)
- moje načelo je, da stranka z mojo pomočjo - vodstvom – pride do uvida v rešitev v danem trenutku in se ne izgublja v preteklosti ali v prihodnosti (C1)
- upoštevati moramo, da različni udeleženci dogajanje različno vidijo in si ga razlagajo na povsem svojstven način (C1)
- jaz jim ne dajem receptov. Vedno izhajam iz človeka (C1)
- skušam poiskati in mobilizirati talente, znanja, sposobnosti, skupaj z njim (C1)
- gre za opolnomočenje človeka, da sam stvari reši (C2)
- ne moreš pomagati človeku, če sam noče pomoči, lahko ga samo vodiš skozi pogovor na način, da mu ponudiš preko svojega znanja informacije, da sam poišče rešitev (C2)
- raziščeš lahko njegove želje, pričakovanja, njegov svet kakovosti (C2)
- nujno se mi zdi, da dovoliš človeku proces, da mu dovoliš iti skozi proces razmišljanja, da bo do neke prišel, da dojam (C2)
- ustvarjanje ali zagotavljanje pogojev za razvoj potencialov vsakega posameznika (D2)

III: SVETOVALNO DELO

a. delo z učenci

- nudim dodatno strokovno pomoč, pri otrocih, ki so vodeni kot otroci s posebnimi potrebami in imajo razne primanjkljaje, težave, posebnosti dvakrat do trikrat na teden (A1)
- v dogovoru z učitelji, ki predlagajo da otrok potrebuje pomoč, kjer nudim individualno učno pomoč (A1)
- z manjšimi skupinami, na primer s skupino otrok, ki je bolj nasilna, se ne primerno vede in izraža (A1)
- s celim razredom izvajam različne delavnice na različne teme (A1)
- z učenci, ki so prostovoljci, tako da oni nudijo učno ali kakšno drugo pomoč mlajšim učencem in tudi vrstnikom (A1)
- sami pridejo, če imajo kakšen konflikt med seboj ali če imajo kakšno osebno, čustveno stisko (A1)
- skušam biti v oporo pri učenju, da premagujejo neke osebne, čustvene stiske (A1)
- skušam jih usmerjati na drugačno pot, na drugačno vedenje, da bi se naučili, da obstaja več možnosti, da imajo možnost odločanja (A1)
- na voljo sem z oporo, s poslušanjem, z nasveti, z razumevanjem (A1)
- pri dodatni strokovni pomoči delam z učenci individualno (A2)
- organiziram različne delavnice kot na primer 'Učenje učenja' ali delavnice o socialnih veščinah (A2)
- poklicno usmerjanje v 9. Razredu (A2)
- neformalno med odmori (A2)
- name obračajo v zvezi s poklicnim usmerjanjem, z razreševanjem konfliktov med sovrstniki, včasih tudi v povezavi z razrednikom, ki opazi konflikt (A2)
- pomoč različnim posameznikom v raznoraznih stiskah (A2)
- povezovanje v trikotniku starši-učenec-učitelj (A2)

- prizadevam si, da bi naj bila ŠSS tisti prostor, kamor bi si želel vstopiti vsak in ne samo takrat, ko so problemi (A2)
- pri poklicni orientaciji grem v razred (B1)
- v osmem razredu pridem v razred in delam z učenci v manjših skupinah, saj je v manjših skupinah (B1)
- pri nadarjenih učencih delam bolj individualno s pogovori ali s pogovori z otrokom in s starši (B1)
- pomagam tudi otrokom, ki potrebujejo dodatno strokovno pomoč (B1)
- z otroki pogovarjam tudi med odmori (B1)
- pomembno je da se organizira in vključi vse vrste pomoči vključno z našo in z vrstniki (B1)
- organiziramo različne delavnice, ko se pojavi razredni problem in nas učitelji zaprosijo za pomoč (B2)
- individualno pomoč učencem (B2)
- organiziram vsebine za nadarjene učence (B2)
- vodim pogovore z učenci s posebnimi potrebami, ki imajo odločbo s Centra za socialno delo (B2)
- pomagam pa tudi razreševati konflikte in spore med učenci in se vsakemu na razpolago, ki potrka na moja vrata s kakršnim koli problemom ali težavo (B2)
- vodim in koordiniram poklicno orientacijo ter različna testiranja (na primer ob vpisu v prvi razred, za nadarjene učence) (B2)
- najpogosteje obračajo name, če imajo različne težave in strahove (na primer strah pred spraševanje, pred javnim nastopanjem), če imajo učne težave (B2)
- poskušam znanje o psiholoških procesih uporabiti po najboljših močeh v procesu pomoči (B2)
- prvi stik z učenci je vpis v prvi razred (C1)
- sem bila tudi sorazrednik, ki nadomešča razrednika ko tega ni oz. skupaj z razrednikom vodi razredno uro, tam kjer imam delavnice (C1)
- delavnice imam enkrat na teden v razredih, kjer razredniki začitijo, da je to potrebno (C1)
- koordiniram tudi učence prostovoljce (C1)
- vodim evidenco in spremljam dežurne učence na šoli (C1)
- Spremljam tudi učence na sistematske preglede (C1)
- nudim prvo pomoč (C1)
- name obrnejo, ko se pojavi poškodba, nasilje, ko iščejo pomoč pri učenju, prihajajo po različne informacije (C1)
- srčno upam, da jih vsaj delno opremim za življenje (C1)
- kako reševati problem, ko se pojavi, kam se obrniti, kako postopati (C1)
- z učenci sodelujem individualno s pogovori (C2)
- skupinsko na razrednih urah, v debatnem krožku, na športnih dnevih, v šoli v naravi, v šolskih skupnostih, v varstvu vozačev (C2)
- neformalno med odmori na hodniku (C2)
- menim, da mi učenci zaupajo, saj pridejo na pogovor k meni tudi, ko mi želijo povedati, da imajo težave doma (na primer če ste starši ločujejo ali ko ima eden od staršev drugega partnerja in podobno) (C2)
- najpogosteje obračajo name v osebnih situacijah, kadar potrebujejo informacije o poklicnem odločanju ali ko potrebujejo kakršne koli informacije za šolsko delo (C2)
- dam jim lahko občutek, da ko me rabijo se lahko vedno obrnejo name in skupaj iščemo rešitve (C2)
- dam jim lahko občutek, da si dovolijo biti to kar so (C2)
- vodim koordiniranje za nadarjene učence (D1)
- ko gre za kršitev vzgojnega načrta šole, jih k meni napotijo učitelji (D1)
- včasih pa pridejo tudi sami, ko pridejo povedati o kakšni krivici, ki se jim je zgodila (D1)
- včasih vodim tudi kakšno razredno uro, kjer imam delavnice o oblikah, metodah dela, kako se učiti, kako razvijati boljše strategije učenja (D1)
- z njimi se v stiku tudi na kakšnih kulturnih in naravoslovnih dnevih (D1)
- učencem lahko pomagam pri učenju, da pridobijo neke učne strategije za uspeh (D1)
- v vsakodnevnem stiku v poteku življenja na šoli (D2)
- ko nadomeščam odsotne učitelje (D2)
- kot sorazrednik na razrednih urah (D2)
- na urah ob vodenju delavnic o učenju, z namenom prepoznavanja lastnega stila učenja in izboljšanja učenja posameznika (D2)
- v primerih obravnave vzgojne problematike (individualno, skupinsko) (D2)
- v primerih, ko so učenci pri pouki moteči (D2)
- na krožku (D2)
- ko jih spremljam na razne prireditve, ekskurzije (D2)

- pri vodenju učencev v raznih projektih (D2)
- obračajo name v primeru, ko potrebujejo nasvet glede trenutnih težav, učnih ali osebnih (D2)
- omogočanje učencem in staršem, da izrazijo svoje mnenje, svoje poglede na delo in življenje šole in razvoj svojega otroka (D2)

b. svetovalno in posvetovalno delo z učitelji

- dnevno sodelujem z učitelji, ko ima nekdo individualne težave, bodisi ko v manjši skupini otrok neko vedenje izstopa ali ko gre za cel razred (A1)
- učitelj navadno izpostavi težave in skupaj naredimo načrt kaj bomo naredili (A1)
- učitelji se name obračajo predvsem, če imajo kakšne težave v razredu s posamezniki ali s skupino posameznikov (A1)
- za učitelje je pomembno da sem jim v oporo ali da jim dam kakšen nasvet, kako delati s posameznikom ali skupino (A1)
- sodelujem predvsem v zvezi s posvetovanjem, koordiniranjem, informiranjem, nudenjem suporta in tudi z izmenjavanjem vsakodnevnih informacij (A2)
- informiram o vsebinah na področju dela z otroki s posebnimi potrebami in nadarjenimi (A2)
- name se obračajo predvsem, če se pojavljajo problemi s posamezniki, skupino, če imajo težave z disciplino v razredu kot tudi pri osebnih stiskah učencev (A2)
- učitelji se večinoma obračajo name, ko imajo otroci ali vedenjske ali čustvene težave ali ko gre za nenaden upad učnega uspeha, ko imajo težave pri branju pisanju (B1)
- da se skupaj z učitelji zazna, kje je težava, se nato organizira, da otrok pomoč dobi (B1)
- z učitelji se zelo dobro razumemo in se medsebojno podpiramo (B2)
- z učitelji organiziramo kolegije, ker načrtujemo in planiramo potek dela (B2)
- učitelji pridejo k meni po nasvet, kako rešiti kakšen problem v razredni skupnosti ali kako pomagati posameznemu učencu ali ko potrebujejo oporo (B2)
- pri pogovoru z učitelji sem jim v oporo, da ne jemljejo stvari, ki se dogajajo v razredu osebno, ampak da situacijo izkoristijo za povratne informacije (B2)
- učiteljem svetujem in sodelujem pri razreševanju različnih zapletenih situacij v razredu med učenci, med učenci in učitelji, med starši in med učitelji (C1)
- skupaj z razredniki planiram in evalviram delavnice v razredu (C1)
- sodelovanje ocenjujem pozitivno, saj se učitelji veliko obračajo name z namenom svetovanja, reševanja in iskanja poti (C1)
- menim, da je za dobro sodelovanje, povezovanje z učitelji osnova in nujno potrebno (C2)
- z učitelji si moraš pridobiti, izboriti zaupanje, biti moraš kredibilen in zanesljiv, ne smeš mu dati občutka, da mu jemlješ moč ter dati mu moraš občutek, da ko te bo rabil, mu boš stal ob strani (C2)
- z učitelji je zelo pomembno delati v timu (C2)
- name se obračajo predvsem kadar imajo težje težave, kadar si želijo sodelovanja na razrednih urah, ko imajo težave in ne vedo kako bi jih rešili, ali kako bi prišli do staršev ter v organizacijskih zadevah (C2)
- vsakodnevno se povezujem z učitelji glede različnih projektov, natečajev, pomoči pri vodenju pouka, seznanjanju z novostmi v didaktiki in pedagoškimi pristopi do učencev (D1)
- name pogosteje obračajo učitelji, ko potrebujejo kakšno pomoč pri razredni problematiki, saj vedo, da imam na tem področju tudi sama izkušnje (D1)
- odnos je dober, dokler ne pride do težav ali problemov, saj včasih učitelji od mene pričakujejo, da jim bom jaz reševala disciplinske težave v razredu (D1)
- največkrat obračajo name, če imajo težave z disciplino v razredu, ko se pridejo pozanimati in posvetovati, kako bi organizirali kakšen naravoslovni ali kulturni dan (D1)
- včasih pa se name obračajo tudi s predlogi za seminarje in izobraževanja (D1)
- imam vzpostavljene korektne odnose, odnose, ki omogočajo sodelovanje (D2)
- name obračajo v primeru načrtovanja in izvajanja pouka, v primerih pomoči pri vodenju razgovorov s starši, pri obravnavah otrok v zunanjih institucijah, skupaj sodelujemo v projektih na nivoju razreda in šole, pri reševanju učne, vzgojne in socialne problematike (D2)

c. svetovalno delo s starši

- obvezno je potrebno sodelovati s starši otrok, ki imajo dodatno strokovno pomoč, ti sestanki so predpisani (A1)
- sodelujem s starši dnevno po potrebi, jih obveščam, če je karkoli bilo (A1)
- sem jim moralno v podporo (A1)

- stik s starši je nujen (A1)
- sodelovanje s starši menim, da je pomembno zato, ker tisti ki imajo kakršnekoli težave, bodisi učne, vedenjske, čustvene, morajo biti starši v prvi vrsti tisti, ki so jim v oporo (A1)
- ozaveščam jih o tem, kako je primerno pristopiti do otroka, da spremenijo neke vedenjske vzorce tudi sami (A1)
- delam na organizaciji, da se znajo doma organizirati dnevni red in urnik učenja tako, da bo otrok funkcioniral (A1)
- delam tudi na odnosih, kako postavljati meje, kako zahtevati, kako pokazati, da jim je mar za otroka (A1)
- staršem sem v moralno podporo in z nasveti, ter z možnostmi iskanja rešitve, ne samo pri njih samih ampak tudi kam se lahko obrnejo na zunanjo pomoč (A1)
- povabim jih na individualne pogovore, če so pri njihovem otroku specifične težave (A2)
- sodelovanje s starši zelo koristno, saj je cilj sodelovanja, da smo na isti strani za dobro otroka, da skupaj pomagamo otroku (A2)
- starši so tisti, ki lahko otroka doma usmerjajo (B1)
- če sami opazijo, da nekaj ni v redu, da pridejo k nam in skupaj iščemo rešitve (B1)
- so starši otrokom v oporo, da jih usmerjajo ne pa da delajo vse namesto otrok (B1)
- starši imajo veliko vlogo, bodisi pri učenju, bodisi ko so kakšne težave je njihova vloga nujna (B1)
- starše morem tudi obvestiti o vsem kar se dogaja z njihovim otrokom/otroki (B2)
- s starši je potrebno soustvarjati odnose, saj kjer ni staršev ni učinka (B2)
- starše seznanim z nastalimi situacijami in hkrati povabim k sodelovanju in jim predlagam različne poti za iskanje rešitev (C1)
- starši prihajajo tudi sami, predvsem pri iskanju finančne in materialne pomoči za otroka in družino, pri nasilju v šoli, pri slabih ocenah (C1)
- v kolikor nastane problem se moramo s starši dogovoriti za strategijo reševanja problema (C1)
- svetovanje vedno bolj uspešno, če starši sodelujejo (C1)
- sodelovanje s starši nujno, tako za samega otroka kot tudi za njegov razvoj v šoli (C2)
- včasih jih pokličem sama na pogovor v primerih, ko pride do kakšnih težav (D1)
- starši pokličejo sami, ko potrebujejo pomoč, ko imajo otroci učne težave ali slabše ocene (D1)
- če želimo, da so otroci uspešni, da spoštujejo pravila šole in da se imajo otroci na šoli lepo, je sodelovanje s starši nujno (D1)
- pomembno, da pridejo starši na dneve odprtih vrat ali na nastope otrok, da vidijo, da se njihovi otroci počutijo dobro (D1)
- vedno odprta tudi za kakršnekoli predloge s strani staršev (D1)
- pomagam staršem, kako si poiskati pomoč tam, kjer mi nismo usposobljeni (D1)
- da jih poslušam, da vidijo, da niso sami v neki težki situaciji (D1)
- v individualnih razgovorih v primeru kakršnihkoli težav, ki jih imajo učenci, včasih tudi starši (D2)
- na timskih sestankih s starši in zunanjimi institucijami (D2)
- v primerih finančnih težav staršev (D2)
- pri projektih, v katere so poleg učencev vključeni tudi starši (D2)
- ob predstavitev in evalvacijah individualiziranih programov za učence s posebnimi potrebami (D2)
- sodelovanje odpira poti k dobri komunikaciji (D2)

IV: POZNAVANJE PROFILOV ZAPOSLENIH V ŠSS

- defektologi in specialni pedagogi imajo specifična, didaktična znanja, na primer, kako učiti, kako predstaviti nekaj otroku, da osvojijo neke postopke pri učenju, da se naučijo tehnik branja (A1)
- psihologi se bolj ravna po nekih obrazcih, testih (A1)
- pedagogi pa se mi zdi, da imajo podobno delo kot jaz, vendar bolj z upoštevanjem socialne plati (A1)
- defektologi niso zaposleni v svetovalni službi, ker so potrebe drugje (zaposleni kot mobilni defektologi za otroke s posebnimi potrebami) (A2)
- psihologi menim, da so bolj ozko usmerjeni in veliko testirajo, kar menim je tudi njihova prednost pri zaposlovanju (A2)
- med ostalimi profili pa menim, da bistvene oz. velike razlike ni (A2)
- socialni pedagogi delajo večinoma na področju otrok z vedenjskimi težavami – ‘vedenjski’
- pedagogi imajo večjo vlogo v samem izobraževalnem procesu (B1)
- pri delu z nadarjenimi pa smo psihologa bolj vpoklicani in poklicno orientacijo, ki zajema različna testiranja (B1)

- socialna delavka se ukvarja bolj s socialno problematiko, veliko dela z družino in težavami, ki nastajajo znotraj družine ter z regresirano prehrano (B2)
- pedagoginja bolj pokriva področja učenja, organizira, vzklajuje in koordinira izobraževanja za učitelje in kolektiv ter izobraževanja za starše, poleg tega pa ima več znanj za pomoč učencem pri učenju, pri organiziranju učnih strategij (B2)
- dobro poznam tudi delo defektologa, ki prihaja na šolo kot dodatna strokovna pomoč otrokom s posebnimi težavami (C1)
- mislim, da se vsi profili nekako prekrivamo (C1)
- psiholog dela z notranjostjo človeka (C1)
- pedagoginja dela bolj na področju izobraževanja, pedagoške pristope k učenju, uči učence kako naj se učijo, učenje staršev kako naj doma učijo (C1)
- defektologi mislim, da imajo bolj ozko področje dela, bolj specifično ter tudi posamezni problem vidijo bolj specifično (C1)
- pedagogi najmanj praktičnega znanja in v glavnem teoretično (C2)
- psihologi izvajajo večinoma testiranja (C2)
- z leti na področju dela največ odvisno od lastnega izobraževanja in kaj ti je kot človeku najbolj pomembno, bolj kot pa izobrazba, ki jo nekdo ima (C2)
- psihologinja znanja o testiranju nadarjenih ter znanja o primanjkljajih otrok s posebnimi potrebami (D1)
- psihologa odlikujejo znanja in veščine s področja psihologije in komunikacije (D2)
- specialnega pedagoga pa znanja in veščine s področja dela z učenci s posebnimi potrebami (D2)

V: TIMSKO DELO V ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBI

- v timu šolske svetovalne službe, smo zaposlene psihologinja, jaz kot socialna pedagoginja, ena pedagoginja, ki ima dodatne strokovne pomoči in za podaljšano bivanje, druga pedagoginja, ki je za 10 ur zaposlena na šoli, ostalo pa je zaposlena v vrtcu (A1)
- enkrat na teden po dve uri svetovalnega tima in občasno po potrebi kakšno uro izmenjujemo kaj se je v preteklem tednu zgodilo (A1)
- če smo v težavah, si pomagamo, kako se spoprijeti s posamezno situacijo (A1)
- se podpiramo, spodbujamo ko izrazimo kakšno stisko (A1)
- pomembno je, da imaš dober tim sodelavk (A1)
- poleg mene je na šoli zaposlena še psihologinja, s katero zelo dobro sodelujem (A2)
- veliko se povezujeva, vključujeva v delo na šoli, skupaj rešujeva težave in izvajava delavnice na različne teme (A2)
- s timom svetovalnih delavk se dobro razumemo komuniciramo, tako da si lepo porazdelimo naloge (B1)
- tedenska srečanja na katerih se pogovarjamo o aktualnem dogajanju na šoli (B1)
- zelo pomembno, da je tim na šoli (B1)
- sodelovanje v svetovalnem timu zelo pomembno za kvalitetno opravljanje dela v ŠSS (B2)
- zelo pomembno, da so v ŠSS zaposleni različni profili, saj tako vsak prispeva svoje znanje, ki ga nato skupaj združimo in nadgradimo (B2)
- imamo zelo dober odnos in zelo dobro razmejene vloge (B2)
- med seboj pomagamo, porazdelimo naloge, glede na specifiko problema s katerim se srečujemo (B2)
- imamo razdeljene naloge oz. področja dela (C1)
- se posvetujemo med seboj (C1)
- med seboj zelo dobro sodelujemo in smo si v oporo (C1)
- s psihologinjo, ki je poleg mene zaposlena v ŠSS zelo dobro sodelujeva in si veliko nalog med seboj porazdeliva (D1)
- v letnem delovnem načrtu šolske svetovalne službe opredelimo področje dela in naloge posameznega profila (D2)
- povezujemo ob vsakokratnih aktualnih problemih (D2)
- na aktivu ŠSS pa načrtujemo, izvajamo evalvacijo svojega dela in dela šole, načrtujemo izboljšave (D2)

PRILOGA 4 - Odprto kodiranje, hierarhija pojmov in pripisovanje manjkajočih pojmov

I - ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

Ia: lastna vloga

A1	- nudim učno pomoč oz. pomoč pri svetovanju glede vedenja, učnih navad	nudenje pomoči
----	--	----------------

A1	- razreševanje konfliktov med otroki	mediator
A1	- podpora pri osebnih, čustvenih težavah, stiskah	podpora
A1	- sodelovanje z vodstvom in učitelji glede organizacije in vsem kar se dogaja na šoli	sodelovanje
A1	- učiteljem sem v oporo v smislu, da načrtuješ kako pomagat otroku ter delo z razredno skupnostjo	podpora učiteljem
A1	- vodenje dokumentacije	vodenje dokumentacije
A1	- različne analize in raziskave na šoli	analize in raziskave
A2	- povezovanje z vodstvom, učitelji, da stvari potekajo optimalno za učenca	povezovanje
A2	- koordinacija vseh udeležениh	koordinacija
B1	- sem en vezni člen med učenci, starši, učitelj in vodstvom šole	vezni člen
B1	- pomagam pri organizaciji procesa	organizator
B1	- nudim pomoč, ko se zaznajo težave	nudenje pomoči
B2	- pomoč pri čustvenih in psiholoških težavah	nudenje pomoči
B2	- podpora pri reševanju težav	podpora
C1	- vloga soustvarjalca, ko z nekom soustvarjam odnose v razredu, na hodniku, v družini, pisarni, v določeni situaciji, v določenem konfliktu	soustvarjanje odnosov
C1	- spodbujevalec, da do nečesa pride, da se nekaj premakne	spodbujanje da do nečesa pride
C1	- koordinator	koordinacija
C1	- supervizor	supervizor
C1	- usmerjevalec iz perspektive moči	usmerjanje iz perspektive moči
C2	- skrb za odnose v celem trikotniku starš – učenec – kolektiv oz. učitelj	skrb za odnose
D1	- primarna vloga kot pedagoginja je svetovalno delo	svetovalno delo
D1	- polovično sem zaposlena tudi kot pomočnica ravnateljice, predvsem učitelji in starši vidijo kot vodstvenega delavca	vodstveni delavec
D2	- vključevanje v delo šole na način, ki spodbuja optimalen razvoj vsakega otroka oziroma učenca	spodbujanje optimalnega razvoja učenca
D2	- sodelovanje z vodstvom šole, učitelji, starši in otroki/učenci in zunanjimi strokovnimi institucijami, pri kreiranju pogojev za čim uspešnejši razvoj	sodelovanje

Lastna vloga - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>svetovalec</i>		<i>spodbujevalec</i>		<i>koordinator</i>		<i>drugo</i>	
nudenje pomoči	A1 B1 B2	spodbujanje optimalnega razvoja učenca	D2	koordinacija	A2 C1	vodstveni delavec	D1
svetovalno delo	D1	spodbujanje da do nečesa pride	C1	povezovanje	A2	vodenje dokumentacije	A1
podpora učiteljem	A1			vezni člen	B1	analize in raziskave	A1
soustvarjanje odnosov	C1			skrb za odnose	C2	supervizor	C1

podpora	A1 B2		usmerjanje iz perspektive moči	C1	mediator	A1
skrb za odnose	C2		sodelovanje	A1 D2	organizator	B1
usmerjanje iz perspektive moči	C1					

Ib: prispevek k delovanju šole

A1	- razreševanje konfliktov, nesporazumov med otroki ali med otroki in učitelji	razreševanje konfliktov
A1	- pomoč oz. podpora pri raznih osebnostnih, vedenjskih in čustvenih stiskah	pomoč in podpora učencem
A2	- preventiva	preventivne dejavnosti
A2	- izboljševanje dela	izboljšave
A2	- pomoč učiteljem z delavnicami, na katerih učitelje seznanjam z aktualnimi stvarmi na področju dela z otroki s posebnimi potrebami in o nadarjenih otrocih	delavnice za učitelje, seznanjanje o novostih na področju dela z otroki
B1	- pomagam učencem da se razvijejo v eno zdravo, celovito osebnost, da si poiščejo cilje naprej v življenju, v tem smislu izvajam poklicno orientacijo za učence	poklicna orientacija
B1	- informiranje	informiranje
B1	- tolaženje	pomoč
B1	- pomoč pri iskanju rešitev	iskanje rešitev
B1	- strokovna pomoč pri otrocih, ki imajo določene težave	strokovna pomoč
B1	- tudi analiziranja stanja v šolskem procesu	analiza
B2	- pri nudenju pomoči učencem pri težavah, ko ne vedo kako naprej	pomoč učencem
B2	- nudim jim suport na poti pri iskanju notranjih moči in da jim pri tem pomagam	iskanje virov moči
C1	- razreševanje konfliktov in iskanje poti z vsemi	razreševanje konfliktov
C1	- delo, ki poteka glede preventive	preventivne dejavnosti
C1	- iskanje pomoči, ne samo materialne ampak tudi pomagati ljudem, jih naučiti kako si poiskati pomoč, kam naj se obrnejo po pomoč	iskanje rešitev
C1	- koordiniram tudi prostovoljce	koordinacija prostovoljcev
C1	- sem vodja projekta Zdrava šola, ki promovira zdravje	vodenje projektov
C2	- predvsem v sodelovanju z vsemi vpletenimi, z vodstvom, z učitelji, učenci, starši	sodelovanje z vsemi udeleženi
D1	- delo z učenci	delo z učenci
D1	- delo z učenci s posebnimi potrebami	strokovna pomoč
D1	- poklicno usmerjanje učencev	poklicno usmerjanje
D2	- z vsemi udeleženi delamo za optimalen razvoj otroka	sodelovanje z vsemi udeleženi

Prispevek k delovanju šole - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>delo z učenci</i>		<i>delo z učitelji</i>		<i>boljše delovanje šole</i>	
razreševanje konfliktov	A1, C1	delavnice za učitelje, seznanjanje o novostih	A2	analiza	B1
pomoč in podpora učencem	A1, B1, B2	informiranje	B1	vodenje projektov	C1
preventivne dejavnosti	A2, C1	pomoč pri iskanju rešitev	B1, C1	sodelovanje z vsemi udeleženi	D2, C2
pomoč pri iskanju rešitev	B1, C1			izboljšave	A2
strokovna pomoč	B1, D1				
informiranje	B1				
iskanje virov moči	B2				
koordinacija prostovoljcev	C1				
poklicno usmerjanje	D1, B1				

Ic: temeljno delovno področje

A1	- delo z otroki, ki imajo vedenjske, čustvene težave	delo z otroki z vedenjskimi, čustvenimi težavami
A2	- poklicna orientacija	poklicna orientacija
A2	- delo z nadarjenimi učenci	nadarjeni učenci
A2	- delo z otroki s posebnimi potrebami	učenci s posebnimi potrebami
A2	- preventivne dejavnosti	preventiva
A2	- posvetovanje med učitelji, vodstvom in mano	posvetovanje z učitelji, vodstvom
A2	- učna pomoč učencem s posebnimi potrebami	učna pomoč
B1	- poklicna orientacija	poklicna orientacija
B1	- delo z otroki s posebnimi potrebami	delo z učenci s posebnimi potrebami
B2	- svetovanje	svetovanje
B2	- testiranje	testiranje
C1	- svetovanje	svetovanje
C1	- delo z otroki, starši in učitelji, ki imajo probleme, da se skupaj usedemo in skupaj iščemo poti	soustvarjanje skupnih rešitev
C2	- samo jaz zaposlena kot svetovalna delavka, nimam prioritete področja dela	vsa področja so temeljna
C2	- moje delo pokriva vse od šolskih novincev, poklicno odločanje, nacionalna preverjanja, delo z učenci s posebnimi potrebami, delo z nadarjenimi učenci, šolska skupnost, urejanje subvencij	delo zajema vse
D1	- kot svetovalna delavka je temeljno področje predvsem v koordinaciji nadarjenih učencev	nadarjeni učenci
D1	- koordinaciji subvencij	subvencije
D1	- socialni pomoči otrokom	socialna pomoč
D1	- izobraževanju učiteljev	izobraževanja za učitelje

D1	- uvajanju pedagoških novosti, projektov (predvsem metode, tehnike, oblike učenja)	uvajanje novosti
D1	- izobraževanju staršev na roditeljskih sestankih	izobraževanja za starše
D1	- kot pomočnica ravnateljice pa moje področje dela zajema napredovanje učiteljev	napredovanje učiteljev
D1	- sprotna pedagoška problematika v razredu	pedagoška problematika
D1	- vodim pedagoško prakso za študente	praksa za študente
D2	- pomoč učencem pri razvoju svojih potencialov	razvoj učencev
D2	- sodelovanje z učitelji pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa in načrtovanje pri reševanju razne problematike	načrtovanje vzgojno-izobraževalnega procesa
D2	- sodelovanje z vodstvom šole pri organizaciji spodbudnega učnega okolja, evalviranju dela šole	evalvacija dela šole
D2	- načrtovanje izobraževanja strokovnih delavcev	izobraževanja za učitelje
D2	- skrb za otroke z učnimi in vedenjskimi težavami	delo z otroki z vedenjskimi in učnimi težavami
D2	- skrb za otroke s posebnimi potrebami	delo učenci s posebnimi potrebami
D2	- svetovalni razgovori z učenci in starši	svetovanje

Temeljno delovno področje - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>učenje in poučevanje</i>		<i>telesni, osebni in socialni razvoj</i>		<i>šolanje in poklicna orientacija</i>		<i>področje socialno-ekonomskih stisk</i>		<i>ostalo</i>	
nadarjeni učenci	A2 D1	delo z otroki z vedenjskimi, čustvenimi težavami	A1 D2	poklicna orientacija	A2 B1	subvencije	D1	praksa za študente	D1
izobraževanja za učitelje	D1 D2	delo z učenci s posebnimi potrebami	A2 B1 D2	testiranje	B2	socialna pomoč	D1	napredovanje učiteljev	D1
načrtovanje vzgojno-izobraževalnega procesa	D2	učna pomoč	A2			svetovanje	B2 C1 D2	pedagoška problematika	D1
uvajanje novosti	D1	razvoj učencev	D2			soustvarjanje skupnih rešitev	C1	vsa področja so temeljna	C2
izobraževanja za starše	D1	preventiva	A2					delo zajema vse	C2
posvetovanje z učitelji, vodstvom	A2							evalvacija dela šole	D2

Id: pričakovanja, težave in ovire pri delu, zelene spremembe

A1	- na začetku delala manj individualnega dela z otroki ali skupinskega dela	manj individualnega dela
A1	- delala precej več administrativnega dela	več administracije
A1	- sedaj delam svoje delo, delo z otroki, z učitelji in vodstvom	sedaj opravljam svoje delo
A1	- želela bi spremeniti učni načrt zaradi prenatrpanosti	sprememba učnega načrta

A1	- uvedla bi učne ure v urnik otrok, ki bi bile namenjene osebnostni rasti, skupinski dinamiki, sodelovanju, kjer bi se gradilo na samopodobi otrok, svetovalni delavci pa bi imeli te ure in jih izvajali	sprememba učnega načrta
A1	- zmanjkuj mi časa za vse izvesti, kar imam v načrtu	premalo časa
A2	- preden sem začela delati v svetovalni službi, si nisem predstavljala kakšno je to delo in zato nisem imela nikakršnih pričakovanj	ni bilo predstave o tem delu, zato ni bilo pričakovanj
A2	- spremeniti bi si želela, da bi imela več avtonomnosti, saj sem včasih zelo odvisna od vodstva za pridobitev soglasja ali pa ni denarja	več avtonomnosti
A2	- želela bi večje razumevanje s strani učiteljev do naše službe in vloge, ki jo imamo na šoli	več razumevanja do dela
A2	- ker sem hkrati zaposlena na dveh šolah ostajajo dela nedokončana ali po dalj časa nedotaknjena	nedokončanje nalog/dela
A2	- nisem 100% v svetovanju	nepopolno svetovanje
A2	- veliko je preklapljanja med kolektivi	preklapljanje med kolektivi
A2	- nerazumevanja moje vloge na šoli s strani drugih zaposlenih, velikokrat pridejo k meni s problemom, češ tukaj ga imaš, reši ga	nerazumevanje vloge ŠSS
B1	- iz fakultete sem prišla premalo opremljena za delo, ki ga opravlja ŠSS v praksi	premalo opremljenosti za delo s fakultete
B1	- delo je postalo bolj sistematično	večja sistematizacija dela
B1	- moja želja, da bi pomagala ljudem, se do sedaj ni spremenila	želja pomagati je ostala
B1	- pogrešam predvsem to, da bi bile stvari bolj normirane, opredeljene, da bi bilo bolj določeno, koliko časa nameniti posamezni stvari	večja normiranost dela in opredelitev nalog
B1	- pogrešam tudi več izobraževanja	več izobraževanj
B1	- veliko je popoldanskega dela	popoldansko delo
B2	- vedno sem si predstavljala, da bom delala z otroki in jim pomagala pri njihovih težavah	želja delati z otroki
B2	- želela pa bi si, da ne bi bili tako omejeni z dokumentacijo	manj omejitev z dokumentiranjem
B2	- veliko je dela s papirji, kar ti vzame zelo veliko časa	veliko administracije
C1	- preden sem se zaposlila sem mislila, da bom rešila vsak problem	rešila bom vsak problem
C1	- spremenila bi to, da bi bilo manj birokracije	manj administracije
C1	- ovira je, ko nekdo ne sprejme moje pomoči	nesprejmanje pomoči
C1	- preveč administracije	veliko administracije
C1	- da po težkem razgovoru o neki hudi situaciji, ki ga imam ali s starši ali z učenci, nimam časa da se odpočijem, razbremenim teže pogovora	ni časa za razbremenitev po težkem pogovoru
C2	- pričakovanja so bila čisto nekaj drugega kot je v praksi	drugačna pričakovanja od trenutnega stanja
C2	- spremeniti bi si želela predvsem to, da bi bilo manj birokracije in bi tako imela več časa za delo z ljudmi	manj administracije
C2	- spremembe koncepta dela z nadarjenimi	koncept dela z nadarjenimi
C2	- spremembo programa osnovnih šol, saj je v njem preveč balasta in se otroke preveč predalčka	sprememba programa osnovnih šol
C2	- velikokrat pride do nepredvidljivih situacij, ki so zelo težke in si ne moreš točno planirati dneva	nepredvidljive situacije, ni plana dela
C2	- veliko je nenačrtovanih aktivnosti, ki mi rušijo koncept dela	nenačrtovane aktivnosti moten proces dela

C2	- glede na to, da sem sama zaposlena v ŠSS, se ne morem poglobiti v posamezna področja, kot če bi nas bilo več	ne morem poglobiti v posamezna področja, ni tima ŠSS
C2	- prevelika razpršenost različnih nalog	razpršenost nalog
D1	- predem sem začela delati kot šolska svetovalna delavka sploh nisem dobro vedela kako delo poteka	nisem vedela kaj ŠSS dela
D1	- odkar pa sem zaposlena v ŠSS pa menim, da je veliko več zahtev s strani staršev, večkrat me pokličejo ali pridejo k meni na pogovor, saj so se prej mogoče na nek način bali svetovalne službe	več sodelovanja s starši
D1	- več je tudi sodelovanja s Centrom za socialno delo	več sodelovanja s CSD
D1	- učenci pa pridejo k meni kar sami, če imajo na primer težave z vrstniki ali doma (včasih je ŠSS veljala za način kaznovanja, kamor so te napotili, če se v razredu nisi primerno obnašal)	več sodelovanja z učenci
D1	- spremeniti bi si želela, da bi se poenostavilo administrativno delo	manj administracije
D1	- da bi imela več kompetenc, da bi lahko sama presojala v primerih, ko se nekaj ne da narediti tako, kot to predpisuje zakonodaja, pravilnik ali neka dokazila	več pristojnosti in samostojnega odločanja
D1	- potrebne spremembe tudi na področju ocenjevanja nadarjenih učencev	koncept dela z nadarjenimi
D1	- preveč administrativnega dela	veliko administracije
D2	- vse je tako kot sem pričakovala in nič ne bi želela spremeniti	ni bilo pričakovanj, ne želim sprememb
D2	- na razpolago si učiteljem in učencem ves čas prisotnosti na delu, kar pomeni, da prihaja do prekinitev dela, ki ga trenutno opravljaš, kar je lahko moteče	prekinitev dela, ki ga trenutno opravljaš, moten proces dela

Pričakovanja, težave in ovire pri delu, želene spremembe - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>pričakovanja</i>		<i>težave in ovire pri delu</i>		
<i>p r e j e</i>	manj individualnega dela	A1	premalo časa	A1
	več administracije	A1	nedokončanje nalog/dela	A2
	ni bilo predstave o tem delu, ni bilo pričakovanj	A2 D2	nepopolno svetovanje	A2
	premalo opremljenosti za delo s fakultete	B1	preklapljanje med kolektivi	A2
	želja delati z otroki	B2	nerazumevanje vloge ŠSS	A2
	rešila bom vsak problem	C1	popoldansko delo	B1
	drugačna pričakovanja od trenutnega stanja	C2	veliko administracije	B2,C1,D1
	nisem vedela kaj ŠSS dela	D1	razpršenost nalog	C2
<i>p o t e m</i>	sedaj opravljam svoje delo	A1	nesprejemanje pomoči	C1
	večja sistematizacija dela	B1	ni časa za razbremenitev po težkem pogovoru	C1
	želja pomagati je ostala	B1	ne morem poglobiti v posamezna področja, ni tima ŠSS	C2
	več sodelovanja s starši	D1	nepredvidljive situacije, moten proces dela	C2,D2
	več sodelovanja s CSD	D1		
	več sodelovanja z učenci	D1		
<i>želene spremembe</i>				
sprememba učnega načrta			A1	
več razumevanja do dela			A2	
več avtonomnosti			A2	
večja normiranost dela in opredelitev nalog			B1	

več izobraževanj	B1
manj omejitev z dokumentiranjem	B2
več pristojnosti in samostojnega odločanja	D1
sprememba programa osnovnih šol	C2
ne želim sprememb	D2
manj administracije	C1,C2,D1
koncept dela z nadarjenimi	C2, D1

II - TEORETIČNA IZHODIŠČA IN OPREMLJENOST

IIa: znanja in veščine potrebne za delo

A1	- komunikacija	komuniciranje
A1	- psihologija (delovanje človeka, razmišljanje)	psihološka znanja
A1	- skupinska dinamika	skupinska dinamika
A2	- empatija, da se znaš vživeti v učitelje, vodstvo in učence	empatija
A2	- prilagajanje	prilagajanje
A2	- socialni čut, da razumeš stisko nekoga	razumevanje stiske človeka
B1	- komunikacijske spretnosti	komuniciranje
B1	- spretnosti poslušanja	aktivno poslušanje
B1	- strokovna znanja	strokovna znanja
B1	- sposobnost, da lahko v trenutku preskočiš iz enega področja dela na drugo	hitro prilagajanje situacijam
B1	- veščine svetovanja, testiranja, socialne spretnosti	svetovanje, testiranje
B1	- imam pa več organizacijskih del (na primer informativni dnevi, testiranje nadarjenih)	organizacija
B2	- sposobnost empatije	empatija
B2	- komunikacijske veščine	komuniciranje
B2	- znanja kako reševati konfliktno situacije	mediacija
B2	- kako voditi terapevtski odnos	vodenje pogovora
C2	- kako vzpostaviti dober odnos z vsemi vpletenimi	vzpostavljanje delovnega odnosa
C2	- kako si pridobiti njihovo zaupanje	pridobiti zaupanje
C2	- kako dobro poslušati osebo, ki jo imaš pred seboj	aktivno poslušanje
D1	- da znaš ravnati z vsemi uporabniki	ravnanje z vsemi udeleženi
D1	- da znaš koordinirati, voditi in tudi umirjati različne situacije med učenci, starši in učitelji	koordiniranje in mediacija
D2	- potrebna so znanja s področja pedagogike, psihologije	pedagoška, psihološka znanja
D2	- znanja s področja zakonodaje	poznavanje zakonodaje

D2	- veščine obvladovanja konfliktov in dobre komunikacije z odraslimi (vodstvom, učitelji, starši) in otroki	komuniciranje
D2	- veščine iskanja virov	iskanje virov moči
D2	- komunikacija z zunanjimi institucijami	komuniciranje
D2	- načrtovanje dela	načrtovanje dela

Znanja in veščine potrebne za delo - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>znanja potrebna za delo</i>		<i>veščine potrebne za delo</i>	
psihološka znanja	A1, D2	komuniciranje	A1,B1,B2,D2
strokovna znanja	B1	prilagajanje	A2,B1
poznavanje zakonodaje	D2	empatija	A2,B2
pedagoška znanja	D2	aktivno poslušanje	B1, C2
vzpostavljanje delovnega odnosa	C2	mediacija	B2,D1
vodenje pogovora	B2	razumevanje stiske človeka	A2
skupinska dinamika	A1	koordiniranje	D1
		svetovanje, testiranje	B1
		iskanje virov moči	D2
		pridobiti zaupanje	C2
		ravnanje z vsemi udeleženi	D1

Ib: teoretična in praktična znanja

A1	- s študijem dobiš ogromno uporabnih znanj, problem je ker ko nimaš konkretnih izkušenj iz prakse, ne znaš zares umestiti teh znanj	ogromno uporabnih znanj, ki jih ne znaš umestiti v prakso
A1	- moraš skozi prakso izkusiti vsa znanja	izkusiti znanja s prakso
A1	- hodila na seminarje, kar je povezano s t.i. vedenjci, to so otroci, ki imajo težave v vedenju in čustvovanju in delu z njimi	seminarji o otrocih z vedenjskimi težavami
A1	- več znanj imam na področju skupinske dinamike, kako otroci delujejo v skupini	(več) delovanje otrok v skupini
A1	- več znanj o vzgojnem momentu med starši in otroci ter kako se to v šolo prenese	(več) vzgojni momenti med starši in otroci
A1	- manj imam didaktičnih znanj, na primer nudenje učne pomoči, poučevanje, kako otroka nekaj naučiti	(manj) didaktična znanja
A2	- študij mi je dal nek osnovo, okvir	študij kot osnova, okvir teoretičnih znanj
A2	- s prakso sem dobila bolj konkretne izkušnje, da sem znala teorijo umestiti v nek prostor	umeščanje teorije v nek prostor v praksi
A2	- izobraževanja o vodenju svetovalnega pogovora	vodenje svetovalnega pogovora
A2	- seminarji o pomoči pri delu z otroki s posebnimi potrebami	delo z otroki s posebnimi potrebami
A2	- seminarji o značilnostih nadarjenih učencih in delu z njimi	delo z nadarjenimi učenci
A2	- manj znanj imam s področja raziskovanja	(manj) raziskovanje
A2	- imam več širine in sem bolj odprta v mislih	(več) širok pogled na situacijo

B1	- študij te bolj teoretično usmerjen	teoretična podlaga s študijem
B1	- konkretna znanja pa sem potem pridobila skozi izobraževanja in izkušnje pri samem delu, ki se jih naučiš v konkretni situaciji	konkretna znanja pridobila z izobraževanji in izkušnjami pri delu
B1	- vsebinske seminarje, kot na primer delo z nadarjenimi učenci	delo z nadarjenimi učenci
B1	- manj znanj s pedagoškega procesa, kot jih imajo pedagogi	(manj) pedagoških znanj
B1	- kar se tiče diagnostike pa imam verjetno več znanj kot ostali kot tudi s področja čustvovanja in na področju učenja nadarjenih	(več) psihološka znanja, delo z nadarjenimi učenci
B2	- študij mi je nudil predvsem teoretična znanja (na primer o psihodiagnostiki)	teoretična podlaga s študijem
B2	- kako klinično, psihološko pristopiti k problemu pa sem ne naučila sama pri delu	klinični, psihološki pristop k problemu
B2	- sama preko izobraževanja na treningu Nevro-lingvističnega programiranja	samoizobraževanje
B2	- imam več psiholoških znanj na primer znanja o osebnosti, o razvoju otroka, o vodenju pogovorov (psihodiagnostika), o poklicnem usmerjanju in testiranju nadarjenih učencev	(več) psihološka znanja, delo z nadarjenimi učenci
B2	- manj znanj s področja socialne problematike	(manj) socialna problematika
C1	- študij veliko naučil o zakonodaji, na primer o Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih	znanja o zakonodaji
C1	- znanja o vživljanju v situacijo nekoga drugega	vživljanje v situacijo
C1	- ogromno pa sem morala narediti tudi sama - dodatna izobraževanja	ogromno naredila sama
C1	- ko sem začela delati na šoli, sem se morala najprej izobraziti na področju drog	izobraževanje na področju drog
C1	- projekt Zdrave šole, v sklopu katerega so bile tudi delavnice o duševnem zdravju	delavnice o duševnem zdravju
C1	- udeleževala sem se različnih delavnic na temo komunikacije, kako voditi postopke razgovora	delavnice o komunikaciji
C1	- sama izobražujem mimo šole na Inštitutu za nevro-lingvistično programiranje, kjer nas učijo konkretnih tehnik, kako pomagati ljudem	samoizobraževanje
C1	- imam širši pogled na situacijo	(več) širok pogled na situacijo
C2	- fakulteta da predvsem teoretično podlago, ki jo moreš potem sam umestiti v vsakdanje delo	teoretična podlaga s študijem
C2	- študij mi je dal predvsem en širši pogled na humanistične vede	širši pogled na humanistične vede
C2	- dodatna izobraževanja so mi dala znanja o tem, kako se osredotočiti na osebo, ki jo imaš pred seboj, dobro poslušanje, kako slediti njegovim pričakovanjem, željam	osredotočanje na osebo, poslušanje, sledenje željam, pričakovanjem
C2	- s prakso sem se tudi naučila, da me posamezen primer ne potegne cel vase, da se ne znam premakniti naprej	distancirana drža od primera
C2	- da sem jaz tista, ki razpolaga z informacijami, ki jih osebe, ki pridejo k meni po pomoč potrebujejo in da je moja naloga podajanje teh informacij in vodenje ljudi skozi proces pomoči	razpolaganje z informacijami in vodenje v procesu pomoči
C2	- da ostanem v težki situaciji mirna, saj lahko komu pomagam	ohranjanje mirnosti
C2	- skozi prakso si pridobiš veliko izkušenj o tem, da vidiš uspehe v majhnih korakih, da prepoznaš tudi majhne uspehe	prepoznavanje majhnih korakov v procesu pomoči
C2	- obiskujem izobraževanja o realitetni teoriji	realitetna teorija
C2	- obiskovala sem tudi izobraževanja o vrstniški mediaciji	vrstniška mediacija

C2	- izobraževanja na področju dela z učenci s posebnimi potrebami in podobno	delo z učenci s posebnimi potrebami
C2	- socialni delavci manj akademski in bolj dostopni za ljudi	(več) dostopnost do ljudi
C2	- manj imam teoretičnih znanj o psihološkem razvoju človeka	(manj) psiholoških znanj
D1	- študij mi je dal predvsem psihološka, pedagoška in sociološka znanja	psihološka in pedagoška znanja
D1	- v praksi pa sem se veliko naučila kako funkcionira razred med seboj predvsem ko sem še učila angleščino in pedagogiko	dinamika v razredu
D1	- vključena sem tudi v projekt prepoznavanja in preprečevanja nasilja v šoli	prepoznavanje in preprečevanje nasilja
D1	- mednarodni projekt Comenius, kjer sem spoznala različne izobraževalne sisteme iz različnih držav	poznavanje izobraževalnih sistemov drugih držav
D1	- več znanj o vodenju pedagoškega procesa (na primer o vodenju pouka, kako naj bi potekala učna ura, znanja o metodah in tehnikah in strategijah učenja)	(več) didaktična znanja
D1	- manj pa imam znanj s psihološkega področja	(manj) psihološka znanja
D2	- študij mi je dal splošna znanja s področja pedagogike in psihologije	psihološka in pedagoška znanja
D2	- s prakso pa sem pridobila znanja s področja zakonodaje	znanja s področja zakonodaje
D2	- dokvalifikacijo za delo z učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami na Pedagoški fakulteti v Ljubljani	delo z učenci z vedenjskimi težavami
D2	- manj znanj imam s področja dela z učenci s posebnimi potrebami	(manj) delo z učenci s posebnimi potrebami

Teoretična in praktična znanja - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>znanja pridobljena s študijem</i>		
	ogromno uporabnih znanj, ki jih ne znaš umestiti v prakso	A1
	študij kot osnova, okvir teoretičnih znanj	A2, B1, B2
	znanja o zakonodaji	C1
	vživljanje v situacijo	C1
	širši pogled na humanistične vede	C2
	psihološka in pedagoška znanja	D1, D2
<i>znanja pridobljena s prakso</i>		
<i>pri delu</i>	izkusiti znanja s prakso	A1
	umeščanje teorije v nek prostor v praksi	A2
	konkretna znanja pridobila z izobraževanji in izkušnjami pri delu	B1
	klinični, psihološki pristop k problemu	B2
	ogromno naredila sama	C1
	distancirana drža od primera	C2
	razpolaganje z informacijami in vodenje v procesu pomoči	C2
	ohranjanje mirnosti	C2
	prepoznavanje majhnih korakov v procesu pomoči	C2
	dinamika v razredu	D1
znanja s področja zakonodaje	D2	
<i>izobraževanja</i>	osredotočanje na osebo, poslušanje, sledenje željam, pričakovanjem	C2
	ogromno naredila sama	C1, B2
	seminarji o otrocih z vedenjskimi težavami	A1, D2
	vodenje svetovalnega pogovora	A2
	delo z otroki s posebnimi potrebami	A2, C2

	delo z nadarjenimi učenci	A2,B1
	izobraževanje na področju drog	C1
	delavnice o duševnem zdravju	C1
	delavnice o komunikaciji	C1
	realitetna teorija	C2
	vrstniška mediacija	C2
	prepoznavanje in preprečevanje nasilja	D1
	poznavanje izobraževalnih sistemov drugih držav	D1
<i>področje znanj</i>		
<i>več</i>	delovanje otrok v skupini	A1
	vzgojni momenti med starši in otroci	A1
	širok pogled na situacijo	A2,C1
	testiranje nadarjenih, organizacija	B1
	psihološka znanja, delo z nadarjenimi učenci	B2,B1
	dostopnost do ljudi	C2
	didaktična znanja	D1
<i>manj</i>	didaktična znanja	A1
	raziskovanje	A2
	pedagoških znanj	B1
	socialna problematika	B2
	psiholoških znanj	C2,D1
	delo z učenci s posebnimi potrebami	D2

IIc: metode in način dela

A1	- individualno, neposredno otroku	individualno delo z otroki
A1	- posredno z bodrenjem, spodbujanjem učiteljev in ozaveščanjem o vzorcih vedenja, ki jih sami prenašajo na učence	spodbujanje, ozaveščanje učiteljev o vzorcih vedenja
A1	- pogovor	pogovor
A1	- individualni razgovor	razgovor
A1	- metoda vključevanja v skupino	vključevanje v skupino
A1	- delam z manjšo skupino ali s celotnim razredom	delo s skupino
A2	- z mediacijo pri reševanju sporov	mediacija
A2	- usmerjen svetovalni pogovor	svetovalni pogovor
A2	- metodo samoizpraševanj in vprašanj	samoizpraševanje, vprašanja
B1	- grem v razred	delo z razredom
B1	- nudim individualno pomoč skozi pogovor	individualni pogovor
B1	- izvajam tudi dodatno strokovno pomoč	dodatna strokovna pomoč
B1	- preko pogovorov pa rešujem večino problemov	pogovor
B1	- pozitivno razmišljanje	pozitivno razmišljanje
B1	- sproščanje	sproščanje
B1	- pozitivne afirmacije	pozitivne afirmacije
B1	- soustvarjanje, kot ga definira Gabi Čačinovič Vogrinčič	soustvarjanje
B2	- pomoč izvajam preko individualnih pogovorov	individualni pogovor

B2	- z delavnicami in predavanji	delavnice in predavanja
B2	- preko roditeljskih sestankov	roditeljski sestanki
B2	- poslužujem se pogovorov	pogovor
B2	- hipnoza	hipnoza
B2	- tehnike sproščanja in meditacije	sproščanje in meditacija
B2	- igre vlog	igre vlog
B2	- pri mlajših otrocih s pravljičami	pravljice
B2	- socialnimi igrami	socialne igre
C1	- delo s posameznikom	individualno delo
C1	- delo s skupino	delo s skupino
C1	- skupnostno socialno delo (celotna šola, zunanje institucije)	skupnostno socialno delo
C2	- predvsem s pogovorom	pogovor
C2	- socialne igre za otroke	socialne igre
C2	- metode relativne teorije	relativna teorija
D1	- s pogovorom	pogovor
D1	- z delavnicami Učim se učiti	delavnice
D1	- z mediacijo	mediacija
D2	- svetovalni razgovori z učenci, učitelji in straši	svetovalni razgovor
D2	- ustvarjanje in spodbujanje odprte komunikacije	odprta komunikacija
D2	- vnašanje pozitivnega in realnejšega pogleda na vprašanja v zvezi s pomembnostjo posameznih nalog, dejstev, okoliščin, za razvoj otrok	pozitivni, realnejši pogled na situacijo
D2	- prepoznavanje močnih področij otroka	iskanje virov moči
D2	- individualna pomoč	individualno delo
D2	- skupinska pomoč	delo s skupino
D2	- projektno delo	projektno delo
D2	- delo z razredi	delo z razredom
D2	- delavnice	delavnice

Metode in način dela - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>individualno delo</i>		<i>delo s skupino</i>		<i>individualno delo ali delo s skupino</i>	
individualno delo z otroki	A1,C1, D2	vključevanje skupino	v A1	mediacija	A2,D1
pogovor, svetovalni razgovor	A1,A2, B1,B2, C2,D1,D2	delo s skupino	A1,C1, D2	odprta komunikacija	D2
spodbujanje, ozaveščanje učiteljev o vzorcih vedenja	A1	delo z razredom	A1, B1,D2	pozitivno razmišljanje	B1,D2
dodatna strokovna pomoč	B1	delavnice in predavanja	B2,D1	sproščanje	B1
iskanje virov moči	D2	roditeljski sestanki	B2	pozitivne afirmacije	B1
samoizpraševanje, vprašanja	A2	igre vlog	B2	soustvarjanje	B1
		socialne igre	B2,C2	hipnoza	B2
		skupnostno socialno	C2	pravljice	B2

delo			
projektno delo	D2	relativna teorija	C2
		iskanje virov moči	D2
		samoizpraševanje, vprašanja	A2

IId: definicija pomoči in procesa pomoči

A2	- pomoč je proces, pri katerem nudiš uporabniku suport, razumevanje	nudnje podpore in razumevanja uporabniku
A2	- pomagaš privedi do tega, da sam najde rešitev svojega problema, da uvidi kje je problem in da sam išče vire pomoči, ne da mu ti vsiljuješ pomoč	pomoč kot vodenje uporabnika, da sam najde rešitev problema
A2	- moja vloga bolj usmerjevalna in da pri uporabniku poiščem močna področja in tam gradim skupaj z njim	iskanje virov moči
B1	- pomembno, da postavimo otroka v center, da se izhaja iz njega, ne da mu samo nekaj 'nalivaš' kar on sam ni zmožen sprejeti	postaviti otroka v središče in izhajanje iz otroka
B1	- preko pogovora pridejo otroci do neki spoznanj	vodenje pogovora v smeri iskanja rešitev
B1	- opogumljati, da sami dojamejo in začnejo delati v smeri iskanja rešitev, da se začne nekaj premikati	opogumljanje v smeri iskanja rešitev
B2	- pomembno je, da se v proces pomoči vključi čim več udeležencev: starše, učitelje, tim svetovalnih delavcev, seveda pa je otrok glaven, ki je v središču in ne smemo govoriti mimo njega	vključevanje vseh udeleženi v proces pomoči, otrok v središču
B2	- pomembno je, da vsi skupaj iščemo vire moči, da skupaj načrtujemo in imamo aktivno vlogo v procesu pomoči	skupno iskanje virov moči in rešitev, aktivna vloga v procesu pomoči
B2	- kot bi rekla profesorica Čačinovič Vogrinčič soustvarjamo in iščemo poti za rešitev	soustvarjanje
B2	- biti moramo ustvarjali, da se najde pot za reševanje problemov	ustvarjalnost pri iskanju rešitev
C1	- poišči pri stranki močna področja in potenciala, ki jih v sebi ima in na njih zgradi opolnomočenje	iskanje virov moči
C1	- moje načelo je, da stranka z mojo pomočjo - vodstvom – pride do uvida v rešitev v danem trenutku in se ne izgublja v preteklosti ali v prihodnosti	pomoč tukaj in zdaj
C1	- upoštevati moramo, da različni udeleženci dogajanje različno vidijo in si ga razlagajo na povsem svojstven način	različno dojetje situacij
C1	- jaz jim ne dajem receptov. Vedno izhajam iz človeka	izhajanje iz človeka (otroka) samega
C1	- skušam poiskati in mobilizirati talente, znanja, sposobnosti, skupaj z njim	opolnomočenje in mobiliziranje virov moči
C2	- gre za opolnomočenje človeka, da sam stvari reši	opolnomočenje človeka v smeri rešitve
C2	- ne moreš pomagati človeku, če sam noče pomoči, lahko ga samo vodiš skozi pogovor na način, da mu ponudiš preko svojega znanja informacije, da sam poišče rešitev	vodenje pogovora, da sam poišče rešitev

C2	- raziščeš lahko njegove želje, pričakovanja, njegov svet kakovosti	iskanje virov moči
C2	- nujno se mi zdi, da dovoliš človeku proces, da mu dovoliš iti skozi proces razmišljanja, da bo do nekje prišel, da dojame	dovoliti uporabniku proces razmišljanja
D2	- ustvarjanje ali zagotavljanje pogojev za razvoj potencialov vsakega posameznika	ustvarjanje pogojev za razvoj posameznika

Definicija pomoči in procesa pomoči - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>soustvarjanje</i>			
vključevanje vseh udeleženi v proces pomoči		B2	
skupno iskanje virov moči in rešitev, aktivna vloga v procesu pomoči		B2	
soustvarjanje		B2	
<i>pomoč kot vodenje k iskanju rešitev</i>			
vodenje uporabnika, da sam najde rešitev problema		A2	
vodenje pogovora v smeri iskanja rešitev		B1, C2	
opogumljanje v smeri iskanja rešitev		B1	
opolnomočenje človeka v smeri rešitve		C2	
<i>koncept soprisotnosti</i>			
pomoč tukaj in zdaj		C1	
<i>perspektiva moči</i>		<i>uporabnik ekspert iz izkušenj</i>	
iskanje virov moči	A2, C2, C1, B2	postaviti otroka v središče in izhajanje iz otroka	B1, B2, C1
opolnomočenje in mobiliziranje virov moči	C1	različno dojemanje situacij	C1
<i>ostale definicije pomoči</i>			
nudenje podpore in razumevanja uporabniku		A2	
dovoliti uporabniku proces razmišljanja		C2	
ustvarjanje pogojev za razvoj posameznika		D2	
ustvarjalnost pri iskanju rešitev		B2	

III - SVETOVALNO DELO

IIIa: delo z učenci

A1	- nudim dodatno strokovno pomoč, pri otrocih, ki so vodeni kot otroci s posebnimi potrebami in imajo razne primanjkljaje, težave, posebnosti dvakrat do trikrat na teden	dodatna strokovna pomoč
A1	- v dogovoru z učitelji, ki predlagajo da otrok potrebuje pomoč, kjer nudim individualno učno pomoč	učna pomoč
A1	- z manjšimi skupinami, na primer s skupino otrok, ki je bolj nasilna, se ne primerno vede in izraža	delo s skupino, ki se neprimerno vede, izraža
A1	- s celim razredom izvajam različne delavnice na različne teme	delavnice na različne teme
A1	- z učenci, ki so prostovoljci, tako da oni nudijo učno ali kakšno drugo pomoč mlajšim učencem in tudi vrstnikom	učenci prostovoljci
A1	- sami pridejo, če imajo kakšen konflikt med seboj ali če imajo kakšno osebno, čustveno stisko	(sami) konflikti med vrstniki in čustvene stiske

A1	- skušam biti v oporo pri učenju, da premagujejo neke osebne, čustvene stiske	opora pri učenju in premagovanju stisk
A1	- skušam jih usmerjati na drugačno pot, na drugačno vedenje, da bi se naučili, da obstaja več možnosti, da imajo možnost odločanja	usmerjanje na drugačno pot
A1	- na voljo sem z oporo, s poslušanjem, z nasveti, z razumevanjem	opora, razumevanje, dajanje nasvetov
A2	- pri dodatni strokovni pomoči delam z učenci individualno	dodatna strokovna pomoč
A2	- organiziram različne delavnice kot na primer 'Učenje učenja' ali delavnice o socialnih veščinah	delavnice o učenju, socialnih veščinah
A2	- poklicno usmerjanje v 9. razredu	poklicno usmerjanje
A2	- neformalno med odmori	neformalno druženje
A2	- name obračajo v zvezi s poklicnim usmerjanjem, z razreševanjem konfliktov med sovrstniki, včasih tudi v povezavi z razrednikom, ki opazi konflikt	(sami) poklicno usmerjanje, konflikti med vrstniki
A2	- pomoč različnim posameznikom v raznoraznih stiskah	pomoč pri reševanju stisk
A2	- prizadevam si, da bi naj bila ŠSS tisti prostor, kamor bi si želel vstopiti vsak in ne samo takrat, ko so problemi	ŠSS kot varen prostor
B1	- pri poklicni orientaciji grem v razred	poklicno usmerjanje
B1	- v osmem razredu pridem v razred in delam z učenci v manjših skupinah, saj je v manjših skupinah	delo z manjšimi skupinami
B1	- pri nadarjenih učencih delam bolj individualno s pogovori ali s pogovori z otrokom in s starši	delo z nadarjenimi učenci
B1	- pomagam tudi otrokom, ki potrebujejo dodatno strokovno pomoč	dodatna strokovna pomoč
B1	- z otroki pogovarjam tudi med odmori	neformalno druženje
B1	- pomembno je da se organizira in vključi vse vrste pomoči vključno z našo in z vrstniki	soustvarjanje
B2	- organiziramo različne delavnice, ko se pojavi razredni problem in nas učitelji zaprosijo za pomoč	delavnice ko se pojavi razredni problem
B2	- individualno pomoč učencem	individualna pomoč
B2	- organiziram vsebine za nadarjene učence	delo z nadarjenimi
B2	- vodim pogovore z učenci s posebnimi potrebami, ki imajo odločbo s Centra za socialno delo	delo z otroki s posebnimi potrebami
B2	- pomagam pa tudi razreševati konflikte in spore med učenci in sem vsakemu na razpolago, ki potrka na moja vrata s kakršnim koli problemom ali težavo	mediacija
B2	- vodim in koordiniram poklicno orientacijo ter različna testiranja (na primer ob vpisu v prvi razred, za nadarjene učence)	poklicna orientacija in testiranja
B2	- najpogosteje obračajo name, če imajo različne težave in strahove (na primer strah pred spraševanje, pred javnim nastopanjem), če imajo učne težave	(sami) učne težave in različni strahovi
B2	- poskušam znanje o psiholoških procesih uporabiti po najboljših močeh v procesu pomoči	uporaba psiholoških znanj v procesu pomoči
C1	- sem bila tudi sorazrednik, ki nadomešča razrednika ko tega ni oz. skupaj z razrednikom vodi razredno uro, tam kjer imam delavnice	delavnice
C1	- delavnice imam enkrat na teden v razredih, kjer razredniki začutijo, da je to potrebno	delavnice, kjer se pojavi problem

C1	- koordiniram tudi učence prostovoljce	učenci prostovoljci
C1	- vodim evidenco in spremljam dežurne učence na šoli	evidenca dežurnih učencev
C1	- spremljam tudi učence na sistematske preglede	sistematski pregledi
C1	- nudim prvo pomoč	prva pomoč
C1	- name obrnejo, ko se pojavi poškodba, nasilje, ko iščejo pomoč pri učenju, prihajajo po različne informacije	(sami) težave pri učenju, nasilje, iskanje informacij
C1	- srčno upam, da jih vsaj delno opremim za življenje	opremiti za življenje
C1	- kako reševati problem, ko se pojavi, kam se obrniti, kako postopati	nasveti za reševanje problemov
C2	- z učenci sodelujem individualno s pogovori	individualni pogovori
C2	- skupinsko na razrednih urah, v debatnem krožku, na športnih dnevih, v šoli v naravi, v šolskih skupnostih, v varstvu vozačev	razredne ure, debatni krožek, športni dnevi, šola v naravi
C2	- neformalno med odmori na hodniku	neformalno druženje
C2	- menim, da mi učenci zaupajo, saj pridejo na pogovor k meni tudi, ko mi želijo povedati, da imajo težave doma (na primer če ste starši ločujejo ali ko ima eden od staršev drugega partnerja in podobno)	učenci mi zaupajo (sami) ko imajo težave doma
C2	- najpogosteje obračajo name v osebnih situacijah, kadar potrebujejo informacije o poklicnem odločanju ali ko potrebujejo kakršne koli informacije za šolsko delo	(sami) iskanje informacij, osebne situacije
C2	- dam jim lahko občutek, da ko me rabijo se lahko vedno obrnejo name in skupaj iščemo rešitve, dam jim lahko občutek, da si dovolijo biti to kar so	varen prostor za pogovor
D1	- vodim koordiniranje za nadarjene učence	delo z nadarjenimi učenci
D1	- ko gre za kršitev vzgojnega načrta šole, jih k meni napotijo učitelji	obravnavava vzgojne problematike
D1	- včasih pa pridejo tudi sami, ko pridejo povedati o kakšni krivici, ki se jim je zgodila	(sami) ko se jim zgodi krivica
D1	- včasih vodim tudi kakšno razredno uro, kjer imam delavnice o oblikah, metodah dela, kako se učiti, kako razvijati boljše strategije učenja	delavnice o učenju (metode in oblike učenja)
D1	- z njimi se v stiku tudi na kakšnih kulturnih in naravoslovnih dnevih	kulturni, naravoslovni dnevi
D1	- učencem lahko pomagam pri učenju, da pridobijo neke učne strategije za uspeh	učna pomoč
D2	- v vsakodnevnem stiku v poteku življenja na šoli	neformalno druženje
D2	- ko nadomeščam odsotne učitelje	nadomeščanja
D2	- kot sorazrednik na razrednih urah	razredne ure
D2	- na urah ob vodenju delavnic o učenju, z namenom prepoznavanja lastnega stila učenja in izboljšanja učenja posameznika	delavnice o učenju
D2	- v primerih obravnave vzgojne problematike (individualno, skupinsko)	obravnavava vzgojne problematike
D2	- v primerih, ko so učenci pri pouki moteči	motenje pouka
D2	- na krožku	krožki
D2	- ko jih spremljam na razne prireditve, ekskurzije	spremljanje izven šole

D2	- pri vodenju učencev v raznih projektih	vodenje projektov
D2	- obračajo name v primeru, ko potrebujejo nasvet glede trenutnih težav, učnih ali osebnih	(sami) iskanje nasvetov, učne, osebne težave
D2	- omogočanje učencem in staršem, da izrazijo svoje mnenje, svoje poglede na delo in življenje šole in razvoj svojega otroka	varen prostor za pogovor

Svetovalno delo z učenci - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>delo z učenci</i>		
<i>individualno</i>	dodatna strokovna pomoč	A1, B1
	učna pomoč	A1, D1
	učenci prostovoljci	A1, C1
	delo z nadarjenimi učenci	B1, B2, D1
	delo z otroki s posebnimi potrebami	B2
	individualna pomoč	B2, C2
	mediacija	B2
	obravnava vzgojne problematike	D1, D2
	prva pomoč	C1
	neformalno druženje	A2, B1, C2, D2
	poklicno usmerjanje	A2, B1, B2
<i>skupinsko</i>	delo s skupino, ki se neprimerno vede, izraža	A1, D2
	delavnice na različne teme (o učenju, socialne veščine, ko se pojavi problem)	A1, A2, B2 C1, D1, D2
	poklicno usmerjanje	A2, B1, B2
	delo z manjšimi skupinami	B1
	spremljanje na športnih, kulturnih in naravoslovnih dnevi, v šoli v naravi	C2, D1, D2
	razredne ure, krožki, nadomeščanja	D2
	učenci prostovoljci	A1, C1
	obravnava vzgojne problematike	D1, D2
	sistematski pregledi	C1
	evidenca dežurnih učencev	C1
<i>učenci samostojno poiščejo pomoč</i>		
konflikti med vrstniki	A1, A2	
poklicno usmerjanje	A2	
čustvene, osebne stiske	A1, D2	
različni strahovi	B2	
nasilje	C1	
težave pri učenju	C1, D2	
iskanje informacij	C1, C2	
ko imajo težave doma	C2	
ko se jim zgodi krivica	D1	
iskanje nasvetov	D2	
<i>prispevek svetovalne službe v procesu pomoči učencem</i>		
usmerjanje na drugačno pot	A1	
opora, razumevanje, dajanje nasvetov	A1, C1	
pomoč pri reševanju stisk	A2, A1	
ŠSS kot varen prostor za pogovor	A2, C2, D2	
soustvarjanje	B1	
uporaba psiholoških znanj v procesu pomoči	B2	
opremiti za življenje	C1	

IIIb. svetovalno in posvetovalno delo z učitelji

A1	- dnevno sodelujem z učitelji, ko ima nekdo individualne težave, bodisi ko v manjši skupini otrok neko vedenje izstopa ali ko gre za cel razred	individualne težave s skupino otrok ali razredom
A1	- učitelj navadno izpostavi težave in skupaj naredimo načrt kaj bomo naredili	skupno iskanje rešitev
A1	- učitelji se name obračajo predvsem, če imajo kakšne težave v razredu, s posamezniki ali s skupino posameznikov	(sami) težave v razredu
A1	- za učitelje je pomembno da sem jim v oporo ali da jim dam kakšen nasvet, kako delati s posameznikom ali skupino	opora in dajanje nasvetov
A2	- sodelujem predvsem v zvezi s posvetovanjem, koordiniranjem, informiranjem, nudenjem suporta in tudi z izmenjavanjem vsakodnevnih informacij	posvetovanje, koordiniranje, informiranje in opora
A2	- informiram o vsebinah na področju dela z otroki s posebnimi potrebami in nadarjenimi	informiranje o novih vsebinah
A2	- name se obračajo predvsem, če se pojavljajo problemi s posamezniki, skupino, če imajo težave z disciplino v razredu kot tudi pri osebnih stiskah učencev	(sami) težave v razredu in osebne stiske učencev
B1	- učitelji se večinoma obračajo name, ko imajo otroci ali vedenjske ali čustvene težave ali ko gre za nenaden upad učnega uspeha, ko imajo težave pri branju pisanju	(sami) težave v razredu, osebne težave in stiske učencev
B1	- da se skupaj z učitelji zazna, kje je težava, se nato organizira, da otrok pomoč dobi	skupno iskanje rešitev
B2	- z učitelji se zelo dobro razumemo in se medsebojno podpiramo	medsebojna podpora
B2	- z učitelji organiziramo kolegije, ker načrtujemo in planiramo potek dela	skupno planiranje dela
B2	- učitelji pridejo k meni po nasvet, kako rešiti kakšen problem v razredni skupnosti ali kako pomagati posameznemu učencu ali ko potrebujejo oporo	(sami) nasvet za težave v razredu ali osebno stisko učenca
B2	- pri pogovoru z učitelji sem jim v oporo, da ne jemljejo stvari, ki se dogajajo v razredu osebno, ampak da situacijo izkoristijo za povratne informacije	opora
C1	- učiteljem svetujem in sodelujem pri razreševanju različnih zapletenih situacij v razredu med učenci, med učenci in učitelji, med starši in med učitelji	svetovanje in pomoč pri reševanju različnih situacij
C1	- skupaj z razredniki planiram in evalviram delavnice v razredu	skupno planiranje delavnic
C1	- sodelovanje ocenjujem pozitivno, saj se učitelji veliko obračajo name z namenom svetovanja, reševanja in iskanja poti	(sami)svetovanje, reševanje težav
C2	- menim, da je za dobro sodelovanje, povezovanje z učitelji osnova in nujno potrebno	dobro sodelovanje kot osnova
C2	- z učitelji si moraš pridobiti, izboriti zaupanje, biti moraš kredibilen in zanesljiv, ne smeš mu dati občutka, da mu jemlješ moč ter dati mu moraš občutek, da ko te bo rabil, mu boš stal ob strani	vzpostavljanje zaupanja z učitelji
C2	- z učitelji je zelo pomembno delati v timu	timsko delo z učitelji

C2	- name se obračajo predvsem kadar imajo težje težave, kadar si želijo sodelovanja na razrednih urah, ko imajo težave in ne vedo kako bi jih rešili, ali kako bi prišli do staršev ter v organizacijskih zadevah	(sami) težave v razredu, sodelovanje, stik s starši
D1	- vsakodnevno se povezujem z učitelji glede različnih projektov, natečajev, pomoči pri vodenju pouka, seznanjanju z novostmi v didaktiki in pedagoškimi pristopi do učencev	informiranje o novostih, pomoč pri vodenju pouka
D1	- name pogosteje obračajo učitelji, ko potrebujejo kakšno pomoč pri razredni problematiki, saj vedo, da imam na tem področju tudi sama izkušnje	(sami) težave v razredu
D1	- odnos je dober, dokler ne pride do težav ali problemov, saj včasih učitelji od mene pričakujejo, da jim bom jaz reševala disciplinske težave v razredu	prevelika pričakovanja s strani učiteljev
D1	- največkrat obračajo name, če imajo težave z disciplino v razredu, ko se pridejo pozanimati in posvetovati, kako bi organizirali kakšen naravoslovni ali kulturni dan	(sami) težave v razredu in posvetovanje
D1	- včasih pa se name obračajo tudi s predlogi za seminarje in izobraževanja	(sami) predlogi za seminarje, izobraževanja
D2	- imam vzpostavljene korektne odnose, odnose, ki omogočajo sodelovanje	korektni odnosi za sodelovanje
D2	- name obračajo v primeru načrtovanja in izvajanja pouka, v primerih pomoči pri vodenju razgovorov s starši, pri obravnavah otrok v zunanjih institucijah, skupaj sodelujemo v projektih na nivoju razreda in šole, pri reševanju učne, vzgojne in socialne problematike	(sami) težave v razredu, stik s starši, načrtovanje in izvajanje pouka

Svetovalno in posvetovalno delo z učitelji - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>delo z učitelji</i>		<i>učitelji se obračajo na svetovalno službo sami</i>		<i>prispevek svetovalne službe v procesu pomoči učiteljem</i>	
individualne težave s skupino otrok ali razredom	A1	težave v razredu	A1,A2,B1, B2,C2,D1, D2	opora in dajanje nasvetov	A1 B2
skupno iskanje rešitev	A1	osebne stiske in težave učencev	A2,B1,B2	skupno iskanje rešitev	B1
posvetovanje, koordiniranje	A2 D1	svetovanje, reševanje težav	C1	vzpostavljanje zaupanja z učitelji	C2
informiranje o novih vsebinah	A2,D1	sodelovanje	C2	dobro sodelovanje kot osnova	C2
medsebojna podpora	B2,A2	predlogi za seminarje, izobraževanja	D1		
skupno planiranje dela	B2	stik s starši	D2, C2		
svetovanje in pomoč pri reševanju različnih situacij	C1	načrtovanje in izvajanje pouka	D2		
skupno planiranje delavnic	C1				
pomoč pri vodenju pouka	D1				

IIIc. svetovalno delo s starši

A1	- obvezno je potrebno sodelovati s starši otrok, ki imajo dodatno strokovno pomoč, ti sestanki so predpisani	predpisano sodelovanje pri otrocih, ki imajo dodatno strokovno pomoč
A1	- sodelujem s starši dnevno po potrebi, jih obveščam, če je karkoli bilo	obveščanje

A1	- sem jim moralno v podporo	moralna podpora
A1	- stik s starši je nujen	sodelovanje je nujno
A1	- sodelovanje s starši menim, da je pomembno zato, ker tisti ki imajo kakršnekoli težave, bodisi učne, vedenjske, čustvene, morajo biti starši v prvi vrsti tisti, ki so jim v oporo	starši v oporo otrokom
A1	- ozaveščam jih o tem, kako je primerno pristopiti do otroka, da spremenijo neke vedenjske vzorce tudi sami	ozaveščanje o vzgojnih pristopih
A1	- delam na organizaciji, da se znajo doma organizirati dnevni red in urnik učenja tako, da bo otrok funkcioniral	organizacija dnevnega reda doma
A1	- delam tudi na odnosih, kako postavljati meje, kako zahtevati, kako pokazati, da jim je mar za otroka	delo na odnosih otrok - starši
A1	- staršem sem v moralno podporo in z nasveti, ter z možnostmi iskanja rešitve, ne samo pri njih samih ampak tudi kam se lahko obrnejo na zunanjo pomoč	moralna podpora, usmerjanje pri iskanju virov pomoči
A2	- povabim jih na individualne pogovore, če so pri njihovem otroku specifične težave	individualni pogovori, ko se pojavi težava
A2	- sodelovanje s starši zelo koristno, saj je cilj sodelovanja, da smo na isti strani za dobro otroka, da skupaj pomagamo otroku	sodelovati na isti strani v dobro otroka
B1	- starši so tisti, ki lahko otroka doma usmerjajo	usmerjanje otroka doma
B1	- če sami opazijo, da nekaj ni v redu, da pridejo k nam in skupaj iščemo rešitve	skupno iskanje rešitev
B1	- starši otrokom v oporo, da jih usmerjajo ne pa da delajo vse namesto otrok	starši v oporo otrokom
B1	- starši imajo veliko vlogo, bodisi pri učenju, bodisi ko so kakšne težave je njihova vloga nujna	vloga staršev nujna pri reševanju težav
B2	- starše morem tudi obvestiti o vsem kar se dogaja z njihovim otrokom/otroki	obveščanje
B2	- s starši je potrebno soustvarjati odnose, saj kjer ni staršev ni učinka	soustvarjanje odnosov
C1	- starše seznanim z nastalimi situacijami in hkrati povabim k sodelovanju in jim predlagam različne poti za iskanje rešitev	obveščanje, sodelovanje, iskanje skupnih rešitev
C1	- starši prihajajo tudi sami, predvsem pri iskanju finančne in materialne pomoči za otroka in družino, pri nasilju v šoli, pri slabih ocenah	iskanje rešitev za njih same (finančna in druga pomoč)
C1	- v kolikor nastane problem se moramo s starši dogovoriti za strategijo reševanja problema	sodelovanje pri reševanju težav
C1	- svetovanje vedno bolj uspešno, če starši sodelujejo	uspešnost svetovanja pogojena s sodelovanjem
C2	- sodelovanje s starši nujno, tako za samega otroka kot tudi za njegov razvoj v šoli	sodelovanje je nujno
D1	- včasih jih pokličem sama na pogovor v primerih, ko pride do kakšnih težav	sodelovanje v primeru težav
D1	- starši pokličejo sami, ko potrebujejo pomoč, ko imajo otroci učne težave ali slabše ocene	iskanje rešitev za njih same (finančna in druga pomoč)
D1	- če želimo, da so otroci uspešni, da spoštujejo pravila šole in da se imajo otroci na šoli lepo, je sodelovanje s starši nujno	sodelovanje je nujno

D1	- pomembno, da pridejo starši na dneve odprtih vrat ali na nastope otrok, da vidijo, da se njihovi otroci počutijo dobro	vključevanje staršev v dogajanje na šoli
D1	- vedno odprta tudi za kakršnekoli predloge s strani staršev	odprta za predloge staršev
D1	- pomagam staršem, kako si poiskati pomoč tam, kjer mi nismo usposobljeni	usmerjanje pri iskanju virov pomoči
D1	- da jih poslušam, da vidijo, da niso sami v neki težki situaciji	moralna podpora
D2	- v individualnih razgovorih v primeru kakršnihkoli težav, ki jih imajo učenci, včasih tudi starši	individualni pogovori, ko se pojavi težava
D2	- na timskih sestankih s starši in zunanjimi institucijami	timski sestanki z zunanjimi institucijami
D2	- v primerih finančnih težav staršev	iskanje rešitev za njih same (finančna in druga pomoč)
D2	- pri projektih, v katere so poleg učencev vključeni tudi starši	vključevanje staršev v projekte
D2	- ob predstavitev in evalvacijah individualiziranih programov za učence s posebnimi potrebami	predpisano sodelovanje pri učencih s posebnimi potrebami
D2	- sodelovanje odpira poti k dobri komunikaciji	sodelovanje za dobro komunikacijo

Svetovalno delo s starši - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>delo s starši</i>		<i>pomembnost sodelovanja</i>	
predpisano sodelovanje pri otrocih, ki imajo dodatno strokovno pomoč	A1,D2	sodelovanje je nujno	A1,C2,D1
obveščanje	A1,B2,C1	starši v oporo otrokom	A1,B1
moralna podpora	A1,D1	sodelovati na isti strani v dobro otroka	A2
ozaveščanje o vzgojnih pristopih	A1	usmerjanje otroka doma	B1
organizacija dnevnega reda doma	A1	vloga staršev nujna pri reševanju težav	B1
delo na odnosih otrok - starši	A1	soustvarjanje odnosov	B2
iskanje rešitev za njih same (finančna in druga pomoč)	C1, A1 D1,D2	uspešnost svetovanja pogojena s sodelovanjem	C1
individualni pogovori, ko se pojavi težava	A2,D2	sodelovanje za dobro komunikacijo	D2
skupno iskanje rešitev	B1,C1		
vključevanje staršev v dogajanje na šoli	D1,D2		
usmerjanje pri iskanju virov pomoči	D1, A1		
odprta za predloge staršev	D1		
timski sestanki z zunanjimi institucijami	D2		

IV – POZNAVANJE PROFILOV ZAPOSLENIH V ŠSS

A1	- defektologi in specialni pedagogi imajo specifična, didaktična znanja, na primer, kako učiti, kako predstaviti nekaj otroku, da osvojijo neke postopke pri učenju, da se naučijo tehnik branja	specifična didaktična znanja
A1	- psihologi se bolj ravnaajo po nekih obrazcih, testih	ravnanje po obrazcih, testiranja
A1	- pedagogi pa se mi zdi, da imajo podobno delo kot jaz, vendar bolj z upoštevanjem socialne plati	upoštevanje socialne plati

A2	- defektologi niso zaposleni v svetovalni službi, ker so potrebe drugje (zaposleni kot mobilni defektologi za otroke s posebnimi potrebami)	samo kot mobilni, kjer se pojavijo potrebe
A2	- psihologi menim, da so bolj ozko usmerjeni in veliko testirajo, kar menim je tudi njihova prednost pri zaposlovanju	testiranja, prednost pri zaposlovanju
A2	- med ostalimi profili pa menim, da bistvene oz. velike razlike n	med ostalimi ni bistvenih razlik
B1	- socialni pedagogi delajo večinoma na področju otrok z vedenjskimi težavami –'vedenjski'	delo z otroki z vedenjskimi težavami
B1	- pedagogi imajo večjo vlogo v samem izobraževalnem procesu	pomembna vloga v izobraževalnem procesu
B1	- pri delu z nadarjenimi pa smo psihologi bolj vpoklicani in poklicno orientacijo, ki zajema različna testiranja	delo z nadarjenimi, testiranja
B2	- socialna delavka se ukvarja bolj s socialno problematiko, veliko dela z družino in težavami, ki nastajajo znotraj družine ter z regresirano prehrano	socialna problematika, delo z družinami, regresirana prehrana
B2	- pedagoginja bolj pokriva področja učenja, organizira, vzključuje in koordinira izobraževanja za učitelje in kolektiv ter izobraževanja za starše, poleg tega pa ima več znanj za pomoč učencem pri učenju, pri organiziranju učnih strategij	področje učenja in izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju
C1	- dobro poznam tudi delo defektologa, ki prihaja na šolo kot dodatna strokovna pomoč otrokom s posebnimi težavami	dodatna strokovna pomoč
C1	- mislim, da se vsi profili nekako prekrivamo	pokrivanje med profili
C1	- psiholog dela z notranjostjo človeka	notranjost človeka
C1	- pedagoginja dela bolj na področju izobraževanja, pedagoške pristope k učenju, uči učence kako naj se učijo, učenje staršev kako naj doma učijo	področje izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju
C1	- defektologi mislim, da imajo bolj ozko področje dela, bolj specifično ter tudi posamezni problem vidijo bolj specifično	ozko, bolj specifično področje dela
C2	- pedagogi najmanj praktičnega znanja in v glavnem teoretično	več teoretičnih znanj, manj praktičnih
C2	- psihologi izvajajo večinoma testiranja	testiranja
C2	- z leti na področju dela največ odvisno od lastnega izobraževanja in kaj ti je kot človeku najbolj pomembno, bolj kot pa izobrazba, ki jo nekdo ima	pri delu pomembno lastno izobraževanje in prioritete posameznika
D1	- znanja o testiranju nadarjenih ter znanja o primanjkljajih otrok s posebnimi potrebami	testiranja nadarjenih, delo z otroki s posebnimi potrebami
D2	- psihologa odlikujejo znanja in veščine s področja psihologije in komunikacije	področje psihologije in komunikacije
D2	- specialnega pedagoga pa znanja in veščine s področja dela z učenci s posebnimi potrebami	delo z učenci s posebnimi potrebami

Poznavanje profilov zaposlenih v šolski svetovalni službi - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>področje defektologov in specialnih pedagogov</i>	
specifična didaktična znanja	A1, C1

samo kot mobilni, kjer se pojavijo potrebe	A2
dodatna strokovna pomoč	C1
delo z učenci s posebnimi potrebami	D2
<i>področje socialnih delavcev</i>	
socialna problematika, delo z družinami, regresirana prehrana	B2
<i>področje socialnih pedagogov</i>	
delo z otroki z vedenjskimi težavami	B1
<i>področje psihologov</i>	
ravnanje po obrazcih, testiranja	A1, B1, C2, D1
delo z nadarjenim	B1, D1
notranjost človeka	C1
delo z otroki s posebnimi potrebami	D1
področje psihologije in komunikacije	D2
<i>področje pedagogov</i>	
upoštevanje socialne plati	A1
pomembna vloga v izobraževalnem procesu	B1
področje učenja in izobraževanja, pomoč učencem/staršem pri učenju	B2, C1
več teoretičnih znanj, manj praktičnih	C2

V: TIMSKO DELO V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI

A1	- enkrat na teden po dve uri svetovalnega tima in občasno po potrebi kakšno uro izmenjujemo kaj se je v preteklem tednu zgodilo	izmenjava informacij o preteklih dogodkih
A1	- če smo v težavah, si pomagamo, kako se spoprijeti s posamezno situacijo	medsebojna pomoč pri reševanju težav
A1	- se podpiramo, spodbujamo ko izrazimo kakšno stisko	podpora pri reševanju stisk
A1	- pomembno je, da imaš dober tim sodelavk	pomemben je dober tim
A2	- veliko se povezujeva, vključujeva v delo na šoli, skupaj rešujeva težave in izvajava delavnice na različne teme	medsebojna pomoč pri reševanju težav in skupno izvajanje delavnic
B1	- s timom svetovalnih delavk se dobro razumemo komuniciramo, tako da si lepo porazdelimo naloge	porazdelitev nalog
B1	- tedenska srečanja na katerih se pogovarjamo o aktualnem dogajanju na šoli	izmenjava informacij
B1	- zelo pomembno, da je tim na šoli	pomembno, da je tim na šoli
B2	- sodelovanje v svetovalnem timu zelo pomembno za kvalitetno opravljanje dela v ŠSS	kvalitetno opravljanje dela
B2	- zelo pomembno, da so v ŠSS zaposleni različni profili, saj tako vsak prispeva svoje znanje, ki ga nato skupaj združimo in nadgradimo	različni profili prispevajo svoje znanje
B2	- med seboj pomagamo, porazdelimo naloge, glede na specifikko problema s katerim se srečujemo	porazdelitev nalog glede na problem
C1	- imamo razdeljene naloge oz. področja dela	razdeljene naloge
C1	- se posvetujemo med seboj	posvetovanje
C1	- med seboj zelo dobro sodelujemo in smo si v oporo	opora
C2	- samo jaz zaposlena kot svetovalna delavka	za vse naloge sem sama

D1	- s psihologinjo, ki je poleg mene zaposlena v ŠSS zelo dobro sodelujeva in si veliko nalog med seboj porazdeliva	porazdelitev nalog
D2	- v letnem delovnem načrtu šolske svetovalne službe opredelimo področje dela in naloge posameznega profila	porazdelitev dela in nalog
D2	- povezujemo ob vsakokratnih aktualnih problemih	skupno reševanje problemov
D2	- na aktivu ŠSS pa načrtujemo, izvajamo evalvacijo svojega dela in dela šole, načrtujemo izboljšave	načrtovanje, evalvacija dela

Timsko delo v svetovalni službi - urejanje pojmov v hierarhijo in dodajanje manjkajočih pojmov

<i>sodelovanje z ostalimi profili v ŠSS</i>		<i>pomembnost sodelovanja</i>	
izmenjava informacij o preteklih dogodkih	A1,B1	različni profili prispevajo svoje znanje	B2
medsebojna pomoč in podpora pri reševanju težav	A1, A2, D2, C1	kvalitetno opravljanje dela	B2
načrtovanje, evalvacija dela	D2	pomembno, da je tim na šoli	A1,B1
skupno izvajanje delavnic	A2		
porazdelitev nalog	B1,B2,D1,D2		
posvetovanje	C1		
za vse naloge sem sama	C2		